

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 40 (1821)

П'ятниця, 3 жовтня 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

У КРИМСЬКІЙ ОСЕЛІ

УКРАЇНЦІ

В КРЫМСКОМ ДОМЕ

УКРАИНЦЫ

СХАМЕНІТЬСЯ, БРАТИ МОІ!

Ця ідилічна українська ілюстрація — з виданого у Криму 15 років тому альбому «методичних історико-етнографічних матеріалів, призначених для дітей молодшого та середнього віку, учнів та учителів загальноосвітніх та недільних шкіл з рідною мовою навчання, а також для широкого кола читачів». Так зазначено в анотації. Видання здійснено за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» за програмою «Інтеграція в українське суспільство кримськотатарського народу, болгар, вірмен, греків, німців, які зазнали депортації». Видавці — Кримське вірменське товариство і Сімферопольське відділення товариства «Промісвіт» ім. Т. Г. Шевченка.

Колоритно представлені в альбомі українські козаки, чумаки, сцена українського весілля, український Великдень, свято Івана Купала та інші обрядово-побутові свята та дійства, які дають уявлення про один з численних народів, що здавна населяють Крим, — українців. Так само образно, мальовничо, душевно в попередніх та наступних випусках альбому були показані представники інших кримських етносів, які складають багатий, барви-

стий букет кримського суспільства. А угорі — обкладинка книги про українців, яка вийшла в Криму зовсім недавно. Чим різніться ці видання? Та хоча б тим, що через оце фото (унизу) з українським прапором в руках Софії Ротару, відомої і популярної і в Україні, і в Росії співачки, однієї з українко, про яку також розповідається в нещодавно виданій книзі, в нинішній Росії... скасовують її концерти. (Продовження на стор. 2, 10)

РЕАНІМАЦІЯ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ОКРЕМО ВЗЯТИХ КРИМСЬКИХ ТАТАР

«Дикість» — ось перше, що приходило, впевнений, не тільки в мою голову після повідомлень про захоплення будівлі Меджлісу і резонуючих з ними новин про увагу кримської влади до каналу АТР, про обшуки і залякування кримських татар. Днями повідомляють про викрадення людей у Білогірську. Мустафа Джемільєв говорить про підготовку депортації кримських татар. До цього щось подібне говорила кримський «прокурор» Поклонська. Дикість.

Але щось ще. За всім цим — більше того, за всією розв'язаною Росією війною в нашій країні — відчувається логічність, своєрідна зв'язаність мотивів і вчинків. Дикість у чистому вигляді — це одиничний акт, система вчинків — це, з дозволу сказати, «культура» — культура як сукупність цінностей, практик і методів. Практики і методи, які використовує Росія в Криму, цілком однакові, не-

поодинокі і взаємопов'язані, так що ми маємо справу саме з таким собі світоглядом і звичними способами реакції на світ. Справа в тому, що ці реакції дуже далекі від звичних і зрозумілих європейській людині, і тому викликають у неї острах.

Контекст поточних подій у Криму досить простий. Кримські татари, автохтонна нація, що мала свою державу, в перебігу двох століть зазнавала геноциду з боку спочатку Російської, потім радянської імперії. Після розпаду СРСР належної постгеноцидній терапії не проводилося, але базові політичні права за кримськими татарами зберігалися. Кримські татари до 2014 року являли собою розвинену націю з європейською політичною культурою та ефективним самоврядуванням. Після того, як спадкоємиця монархії Романових і Радянського Союзу РФ окупувала Крим, однією з основних її цілей

стало знищення політичної суб'єктності кримських татар, аж до погроз фізичного очищення території. Логічно, але якось не по-людськи.

Такий погляд, абсолютно безперечний для будь-якої знайомої з історією людини, яка стикається з іншою аргументацією, куди більш суперечливою, але підкріпленою залізною самовпевненістю — вона стикається з діями російського чиновника. Потрібно відзначити, що ніякого виразного та офіційного ставлення ні до кримських татар, ні до їхніх вимог, ні до їхніх трагедій з боку російської влади немає, і тому його доводиться відновлювати. (Продовження на 3-й стор.)

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

ПРЕЗИДЕНТ ПРЕДСТАВИВ «СТРАТЕГІЮ РЕФОРМ-2020»: МЕТА РЕФОРМ – ЧЛЕНСТВО В ЄС

Президент України Петро Порошенко представив «Стратегію реформ-2020». «Мета наших амбітних реформ – досягти європейських стандартів життя і підготуватися до того, щоб у двадцятому році подати заявку на членство в ЄС», — заявив Глава держави.

За словами Президента, «наша революція перемогла із запізненням на кілька століть, і у нас є лише кілька років, щоб подолати це критичне відставання».

Петро Порошенко наголосив, що реформи мають бути системними, торкатися одразу всіх політичних, економічних та соціальних інституцій. Саме тому «Стратегія-2020» передбачає 60 реформ та спеціальних програм, запускати які треба майже одночасно, наголосив він.

Президент визначив вісім пріоритетних сфер, зміни в яких або вирішують найгостріші проблеми, або створюють інституційні передумови для проведення інших реформ. Цими пріоритетами він назвав антикорупційну та судову реформи, реформу правоохоронних органів, децентралізацію та реформу державного управління, податкову реформу. Також серед названих Президентом пріоритетів — дерегуляція та розвиток підприємництва,

реформа системи безпеки та оборони, реформа охорони здоров'я.

«До цього я би додав дві спеціальні нагальні програми — енергонезалежності та подальшої популяризації України в світі», — зазначив Петро Порошенко.

Петро Порошенко назвав головною з реформ судову. «Суть усіх реформ зводиться в принципі до того, щоб замість поганих, нечесних і нерівних правил гри створити хороші, чесні й справедливі», — сказав він, відзначивши роль судів у цьому процесі.

«Судову реформу можна вважати свого роду «передреформною», як і зміни в сфері держуправління. Вся державна машина підлаштована під корупційні інтереси», — зазначив Президент. Відтак, за його словами, реформам має передувати радикальне оновлення чиновницького корпусу.

Глава держави наголосив: «Собі особисто, мозковому центру реформ в Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів ставлю завдання: пакет законопроектів для старту пріоритетних реформ підготувати до відкриття першого засідання новообраної Верховної Ради». «А від старого парламенту, до речі, вже 14 жовтня категорично вимагатиму ухвалення закону

про Національне антикорупційне бюро», — наголосив він.

При цьому Президент підкреслив, що підготовку і проведення реформ необхідно здійснювати в режимі постійного зв'язку з експертами та громадянським суспільством.

«Реформи мають стати плодом спільних зусиль всіх гілок влади, суспільства та бізнесу. Моя ж функція як Президента — створити політичні умови, сприятливі для проведення реформ», — заявив Петро Порошенко.

«Стратегія-2020» складається з трьох векторів руху для досягнення нашої мети: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість. Головною передумовою цієї роботи має стати новий суспільний договір між громадянським суспільством, владою та бізнесом, де кожна сторона має свою зону відповідальності, зазначив Глава держави.

Президент особливо наголосив на тому, що «Стратегія-2020» повинна об'єднати всі політичні сили навколо спільної мети для України. «Політична конкуренція повинна перейти в площину пошуку оптимальних шляхів впровадження реформ та досягнення спільної мети. Вже нема й не може бути розмови, куди йти. Предмет дискусії — лише як», — сказав Петро Порошенко.

Прес-служба Президента України

ЄВРОСОЮЗ ЗАЛИШИВ ЧИННИМИ САНКЦІЇ ПРОТИ РОСІЇ

Європейський Союз вирішив залишити чинними санкції проти Росії через її дії на сході України. Представники країн ЄС 30 вересня у Брюсселі так оцінили розвиток подій у зоні конфлікту на Донбасі.

Перед ухваленням цього рішення президент Європейської ради Герман ван Ромпей зауважив, що санкції могли бути скасовані. Але в Євросоюзі з'ясували, що мирний план, про який домовилися в Мінську члени тристоронньої контактної групи і очільники проросійських закладників, ще не повністю реалізований.

Речниця Верховного представника Європейського Союзу з закордонних справ Мая Коціянчич зазначила, що «обнадійливий розвиток» був «у деяких аспектах» реалізації мирної угоди, але додала, що «важливі частини протоколу ще мають бути належним чином реалізовані».

Свій останній на сьогодні раунд санкцій

Євросоюз запровадив на початку вересня. Покарання для Росії за її агресію в Україні об'єднання 28 європейських держав запровадило синхронно і узгоджено зі Сполученими Штатами. (Radio «Свобода»)

У ПАРЕ ЗАКЛИКАЛИ ВИКЛЮЧИТИ РОСІЮ З РАДИ ЄВРОПИ

Депутат данського парламенту Мікаель-Ааструп Єнсен закликав Парламентську Асамблею Ради Європи позбавити Росію членства в Раді Європи, якщо вона не виведе свої війська з території України.

Про це парламентарій заявив у середу у Страсбурзі під час виступу на осінній сесії ПАРЕ, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу».

«Ми повинні поставити питання перед Москвою жорстко: або виведення військ (з території України), або виключення Російської Федерації зі складу Ради Європи. В іншому разі я не розумію, навіщо ми усі тут збираємося», — закликав він парламентарій.

технічний роумінг компанії «ТриМоб». Однак, як повідомлялося раніше, апарати повинні підтримувати стандарт 3G (UMTS). Це означає, що старі телефони, які працюють тільки в GSM-мережі, не бачитимуть мережу роумінг-партнера.

За даними «МТС Україна», в Криму оператор обслуговує близько 350 тис. абонентів.

Слід також зазначити, що вартість телефонів, які підтримують новітній стандарт, значно вища від звичайних. Знову за все заплатять користувачі...

БЕЗ УКРАЇНСЬКОГО МТС...

Севастопольські абоненти оператора мобільного зв'язку «МТС Україна» з 1 жовтня не обслуговуватимуться через припинення роботи в місті ТОВ «ТриМоб», мобільного підрозділу українського оператора «Укртелеком». Проблеми зі зв'язком українського оператора також можуть виникнути у кримських користувачів зв'язку, чії телефони не підтримують стандарт 3G.

Напередодні в компанії «ТриМоб» повідомили про неможливість забезпечувати

мобільний зв'язок у Севастополі після припинення роботи філії «Укртелекому».

«МТС Україна» забезпечував зв'язок на території анексованого півострова шляхом технічного роумінгу через компанії «К-Телеком» і «ТриМоб».

Як уточнили агентству «Інтерфакс-Україна» в прес-службі української компанії «МТС», мобільний зв'язок на території Криму (крім Севастополя) буде, як і раніше, надаватися абонентам через

ДЕРЖАВНІ КРОКИ НА ПІДТРИМКУ КРИМУ

Президент України Петро Порошенко підписав Закон України «Про податковий та митний контроль у вільній економічній зоні Криму та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України».

Цим законом Україна надає соціально-економічні стимули для зростання інвестиційної активності, розвитку туристичної інфраструктури та збільшення трудової зайнятості громадян у межах вільної економічної зони (ВЕЗ) Криму на 10 наступних років, з можливістю подовження строку дії ВЕЗ. Припинення режиму тимчасової окупації, передбаченого Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», не є підставою для припинення дії ВЕЗ Криму.

ВЕЗ створюється без погодження з органами місцевого самоврядування чи виконавчої влади. На території ВЕЗ Криму не збиратимуться загальнодержавні податки і збори. Фізична особа, яка має податкову адресу на іншій території України, відмінній від ВЕЗ, повинна задекларувати належні йому на території ВЕЗ об'єкти житлової нерухомості.

У законі чітко зазначено, що Україна гарантує захист майнових і немайнових прав фізичних та юридичних осіб на території ВЕЗ Криму відповідно до законів країни, в тому числі тих, що стосуються захисту іноземних інвестицій.

З КРИМОМ — ЯК З ІНОЗЕМНОЮ ДЕРЖАВОЮ

Українська митниця з 27 вересня 2014 року перейшла на режим роботи з анексованим Кримом у такому форматі, в якому працює з іноземними державами. Про це під час прес-конференції в Києві заявив заступник начальника глави Державної фіскальної служби України, голова Митної служби України Анатолій Макаренко, передає РБК-Україна.

«Українська митниця, починаючи з 00:00 суботи, працює на кордоні Херсонської області та Криму, а ми ніколи не визнаємо, що Крим не є територією України, в режимі, який відповідає режиму функціонування міжнародних пунктів пропуску... На товари, що переміщуються до Криму, на територію півострова, складається відповідна декларація. Якщо вони переміщуються на територію Криму — це експортна декларація переміщення в режимі експорту до вільної економічної зони. Якщо товари переміщуються з кримської території, то на ці товари складається декларація імпорту, везення на територію України», — сказав А. Макаренко.

За його словами, з 1 жовтня Росія вводить також декларування товарів, транспортних засобів, інших предметів при в'їзді/виїзді з Криму.

КРИМЧАНИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

Уряд України забезпечив безкоштовне здобуття вищої освіти громадянам, які переселились з тимчасово окупованої території.

Так, згідно зі змінами до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», громадяни — вимушені переселенці мають право на здобуття вищої освіти на території материкової частини України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання. Також Кабінетом Міністрів України затверджено розпорядження № 701-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2014 рік», виконання якого забезпечить навчанням та отриманням стипендії більш ніж 120 студентів, які переведені з кримських ВНЗ до Київського національного університету імені Тараса Шевченка — одного з найкращих вишів України за останні роки.

Загалом виявили бажання здобувати освіту у вищих навчальних закладах України понад 1300 студентів з Криму, більше половини з них навчаються за кошти державного бюджету, та на час навчання забезпечуються гуртожитками та стипендіями.

За повідомленнями прес-служби Представництва Президента України в АР Крим Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42
Електронна пошта: predstavnytstvo.ark@gmail.com
Контактний телефон: (0552) 49-59-39

У РОСІЇ СКАСОВУЮТЬ КОНЦЕРТИ СОФІЇ РОТАРУ ЧЕРЕЗ ФОТО З УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ?!

У трьох російських містах скасували концерти Софії Ротару. У колективі співачки вважають, що це відбувається через фото із святкування Дня Незалежності України, на якому вона позує з українським прапором.

Концерти Ротару скасували в Кемерово, Томську і Хабаровську з ініціативи місцевої влади. Але якщо у перших двох містах команда співачки змогла домогтися відновлення концертів, то у Хабаровську заявляють, що для виступу «немає технічних причин», повідомляє «Комсомольская правда».

За словами концертного директора Ротару Сергія Лаврова, співачка все одно прилетить до Хабаровська. «Якщо влада не відновить концерт, який вона скасувала і на який було продано за півтора місяця до концерту більше двох тисяч квитків, ми з Софією Михайлівною вийдемо на вулицю, зберемо ЗМІ і розповімо, що жодних технічних причин для скасування

концерту немає. Ротару все одно зустрінеться зі своїми прихильниками і влаштує прямо на вулиці автограф-сесію. Ми будемо доводити свою правоту», — говорить Сергій Лавров.

Концертний директор Ротару не розуміє істерії росіян з приводу фотографії з українським прапором. «Що в цій фотографії поганого? Щороку Ротару на тлі російських прапорів вітала Росію. І привітавши Україну з Днем Незалежності один раз, вона потрапила в такий скандал. А чому ви не піднімаєте скандал через те, що вона нещодавно встала під узбецький прапор і привітала Узбекистан з днем незалежності?» — запитує Лавров.

Нагадаємо, Олегу Скрипці і групі «ВВ» заборонили в'їзд і скасували всі концерти в Росії. Так само, як і виступи Святослава Вакарчука і його гурту «Океан Ельзи».

«ВСЯ ЦЯ ІСТОРІЯ З КРИМОМ — ПОТВОРНА...»

Радянський і російський письменник, автор знаменитих дитячих книг Едуард Успенський розповів, чому підтримує Андрія Макаревича. Інтерв'ю вийшло на телеканалі «Дождь».

Успенський пояснив, що Макаревич — хороша людина, яка проявила себе у важких умовах. За його словами, виступ музиканта перед українськими біженцями тільки ідіоти сприйняли негативно.

«Нормальний виступ. Виступав перед дітьми. Потім, війна може йти, а люди можуть обмінюватися якимись важливими піснями, ідеями і так далі», — сказав він.

На прохання ведучого прокоментувати культурний розкол у Росії Успенський сказав: «Країна розділилася на 10% розумних і 90% ідіотів. Я вважаю, що належу до цих 10% розумних, тому що вся ця історія з Кримом — вона потворна».

РЕАНІМАЦІЯ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ОКРЕМО ВЗЯТИХ КРИМСЬКИХ ТАТАР

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

У автора статті був такий досвід — кілька бесід у 2012–2013 роках з Генеральним консулом Росії в Сімферополі Володимиром Андреевим. Мені тоді погляди Андреева здалися дивними і несподівано примітивними для нехай і консульського, але дипломата — хто б міг подумати, що ці звичай поширяться на весь Крим і втілюватимуться куди менш, ніж Андреев, освіченими людьми.

Андреев поєднував у собі здатність легко складати складні граматичні конструкції і самодурство столичного ревізора, який віддавав провінцію. Це виглядало кумедно — з апломбом начальника він роздавав повчання кримським міліціонерам і міністрам про те, наприклад, як їм слід працювати з Меджлісом. На тлі кримського прем'єра Могильова або його заступника Бурлакова, недорікувати, але наділені реальною владою, він здавався дивним птахом: ніби й не дурний, але робить дурні заяви. Щире нерозуміння Андреевим того, що Україна, хоч і з Януковичем, — окрема країна, а він лише посольський чиновник, якраз і збивала з пантелику: це ж очевидно. Але виявилось, що помилялися всі ми, а не він, і стан російської провінції для Криму дуже легко відновити.

Настільки ж дивно, як тоді здавалося, ставився Андреев і до кримських татар: він оголошував Меджліс «русофобською», «екст-

ремійською» і на додачу незареєстрованою організацією, а будь-яку, нехай навіть теоретичну провину Росії за депортацію 1944 року відмітав на корені. Не менш, якщо не більшу небезпеку представляли для нього і неортодоксальні мусульмани, особливо Хізб ут-Тахрір. Всі повинні зрозуміти, що їм удвох в Криму не ужитися — або Генконсул має залишитися, або прихильники Халіфату. Українська влада має зробити вибір. «Як це так? Він серйозно?» Думав я. Словом, в ті дні Андреев був схожий на мініатюрного Лаврова, — висловлюючи волю свого кремлівського начальства, вони настільки забувають про себе і здоровий глузд, що сприймаються як якісь розмовляючі машини — людина в тверезому розумі собі такого не дозволяє.

І ось зараз реалізується ця російська практика: «Кримських татар як нації не існує, їхні лідери і організація поза законом, будь-який прояв кримськотатарської самоідентифікації має присікатися». Для досягнення цих цілей використовуються примітивні інструменти, переважно силового і карального типу, а також операції із заохочення внутрішніх зрадників.

Які проміжні висновки і прогнози можна зробити? Меджліс не існуватиме в звичному вигляді, а політична структура кримських татар переформатується в «уряд у вигнанні»

— на материку, і в неформальні, неафішовані, але гнучкі мережі в Криму. Структура Меджлісу, і раніше багато в чому орієнтована на захист, а не на просування інтересів, буде сконцентрована саме і тільки на захисті. Структури заміщення, різного роду псевдо-меджліси, гратимуть роль «правильних татар» для кримської влади та Кремля, але разом з тим чітко промаркують нечисленних провокаторів і агентів окупантів, які зраджують з тією чи іншою мірою широти загальнонаціональні інтереси, а то й життя співвітчизників. Міжнародні відносини стануть стабільно-конфліктотенними, фонове слов'янське населення відчуватиме до кримських татар у різних пропорціях і в різних епізодах суміш страху, співчуття, ненависті, підтримки, відчуженості і солідарності — але загалом вони вважатимуть себе більш захищеними як представники домінуючої культури. Діяльність автономних мусульманських течій різко скоротиться (що відбулося вже зараз), і мусульманська самоідентифікація як домінуюча зміниться більш природною в таких умовах етнічною та національною. Чи буде депортація? Ймовірно, але у формі видавлювання кримських татар за Перекоп. Чи будуть нові арешти, обшуки, залякування — так, причому як одна з форм видавлювання.

Дикість? Так, але зі своєю, нехай і дикунською логікою. У загальних рисах кримські татари опинилися в ситуації, схожій на ту, в якій вони були до розпаду СРСР. Для них Радянський Союз відродився.

Андрій КИРИЛЛОВ,
кримський оглядач

США ПУБЛІЧНО ЗАСУДИЛИ РОСІЮ ЗА ДИСКРИМІНАЦІЮ КРИМСЬКИХ ТАТАР

Сполучені Штати під час засідання ОБСЄ щодо виконання зобов'язань у сфері людського виміру в справах меншин наголосили на неприйнятності дискримінації проти кримських татар та інших національних меншин у Криму з боку Російської Федерації. З відповідною заявою виступив у понеділок глава делегації Сполучених Штатів Брайан Етвуд (Brian Atwood), повідомивши «Укрінформ» в Мисіі США при ОБСЄ.

«Сьогодні делегація США публічно визнала неприйнятну цільову дискримінацію з боку РФ татар та інших етнічних меншин у Криму», — йдеться в офіційному повідомленні Мисіі. При цьому американський представник висловив наполегливу рекомендацію для Росії, щоб вона «поклала край порушенню прав людини в Криму», в тому числі, що стосується характеристик кримських татар як екстремістів.

«Недавні спроби російського МЗС назвати кримських татар «екстремістами» підкреслюють давні практики широкого застосування так званого закону про боротьбу з екстремізмом проти окремих осіб, а також етнічних і релігійних груп, з якими російська влада не згодна. На жаль, права людини в Криму продовжують різко погіршуватися для тих, хто виступає проти російської окупації або є членами етнічних чи релігійних меншин», — наголосив глава Мисіі США.

Етвуд зауважив, що Сполучені Штати категорично не сприймають репресивних законів Росії в Криму. «Сполучені Штати не визнають і ніколи не визнаватимуть односторонню спробу Росії анексувати Крим», — додав представник США.

НАЛИВАЙЧЕНКО ВВАЖАЄ НЕПРИПУСТИМОЮ ДИСКРИМІНАЦІЮ УКРАЇНЦІВ У КРИМУ

Голова СБУ Валентин Наливайченко вважає незаконними і неприпустимими дискримінацію та залякування українців у Криму. «Ми не визнаємо анексії та окупації Криму і ніколи її не визнаємо», — наголосив В. Наливайченко.

«Те, що зараз окупаційна адміністрація застосовує дискримінацію, тиск, арешти, допити, фізичне та психічне залякування і проти Меджлісу кримських татар, і проти простих українців, які перебувають, проживають на території Криму, є абсолютно незаконним», — заявив Наливайченко. «Тому держава в міру того, що зараз є в можливостях України, через міжнародний захист, через невизнання будь-якого незаконного рішення на тимчасово окупованій території вже з позиції Києва, Генеральної прокуратури та інших правоохоронних відомств, негайно скасувати і ніколи не визнає застосування ані незаконних методів, ані незаконних адміністрацій, ані тим більше спецслужб іноземної держави на території Криму», — запевнив голова СБУ. «Застосування таких методів неприпустиме. Як ніколи світ не визнає анексії, так ніколи не буде визнана законність переслідувань будь-якого громадянина України, незалежно від того, чи є він кримським татариним або росіянином за походженням», — додав він.

«В КРИМУ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗАЧИСТКА ПАТРІОТІВ І ЗНИЩЕННЯ МЕДЖЛІСУ...»

Кримчанин, голова громадської організації «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український Дім» Андрій Шекун взяв участь у міжнародній конференції ОБСЄ з реалізації заходів щодо питань людського виміру (HDMI), яка проходить у Варшаві з 22 вересня до 3 жовтня 2014 року.

«Світові спільноті важливо постійно пам'ятати про злочини, що здійснювалися й здійснюються сьогодні на теренах півострова, відповідно реагувати. І не забувати про окупацію Криму Російською Федерацією. Адже останні так звані місцеві вибори засвідчили цілковито одну річ, а саме те, що реально переважна більшість кримчан бойкотували ці вибори, не прийшовши на виборчі дільниці. А ті, хто прийшов, перекреслювали бюлетені і робили написи «Слава Україні», «Путин — вон из Крыма». Кримчани, як і всі мешканці України, очікують від міжнародних організацій більш рішучих заходів щодо визволення Криму. Прошу вас, не забувайте про Крим», — зазначив Андрій Шекун.

Також він наголосив, що досі невідомо, де перебувають зниклі активісти Тімур Шаймарданов, Леонід Корж, Сейран Зінєдінов. «Важливо також щось зробити для визволення ще одного активіста — Олега Сенцова, який незаконно був вивезений на територію Росії», — констатував Андрій Шекун у доповіді. За його словами, насправді, на півострові відбувається зачистка патріотично налаштованих людей, знищення Меджлісу кримськотатарського народу як органу місцевого самоврядування, невідконтрольних ЗМІ.

«Крим.Реаліі»

В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ ВИКРАЛИ ДВОХ КРИМСЬКИХ ТАТАР

Під Білогірськом невідомі люди у формі заштовхали в мікроавтобус двох молодих кримських татар і відвезли в невідомому напрямку. Про це сайту «Крим.Реаліі» повідомив батько одного з хлопців Абдурашит Джеппаров.

За його словами, інцидент стався 27 вересня о 19.00 у мікрорайоні Сари-Су. Джеппаров одразу ж звернувся до поліції та ФСБ по Білогірському району, де йому повідомили, що їм нічого про це не відомо. Пізніше з'ясувалося, що автомобіль, на якому невідомі люди в формі викрали двох кримських татар, марки Volkswagen Transporter синього кольору, реєстраційний знак транспортного засобу 755, регіон 82. «Зараз у мене беруть пояснення, обставини події. Своєї причетності не підтверджують ні поліція, ні ФСБ. Машина виїхала в напрямку Феодосії», — повідомив Джеппаров з чергової частини, де написав заяву.

* * *

За фактом викрадення двох кримських татар у Білогірському районі «Слідчим комітетом РФ у Криму» порушено кримінальну справу. Про це повідомляє так звана прокуратура Криму, передає кореспондент «Укрінформ».

«За даним фактом прийнято рішення про порушення кримінальної справи за пунктами «а», «ж» част. 2 ст. 126 КК РФ (викрадення людини, вчинене групою осіб за попередньою змовою відносно двох або більше осіб)», — йдеться в її повідомленні.

У відомстві запевняють, що «слідче управління Слідчого комітету Росії в Криму» веде розслідування і вживає заходів щодо встановлення місцезнаходження двох зниклих жителів Білогірська.

* * *

Меджліс кримськотатарського народу має намір ініціювати проведення мітингу в Криму відповідно до законодавства Росії, спрямованих на захист прав людини. Таке рішення було ухвалено в ході засідання Меджлісу кримськотатарського народу 27 вересня, передає «Крим.Реаліі» з посиланням на ҚНА.

«Ми дійшли згоди, що будемо проводити мітинги, спрямовані на захист прав людини в Криму, згідно з порядком, встановленим законом РФ. Якщо будуть заборонятися проводити мітинги, будемо оскаржувати ці рішення в суді», — розповів заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу Ахтем Чийгоз.

Також у ході засідання обговорювалося питання про проведення чергової сесії Курултаю кримськотатарського народу до кінця цього року. Про місце і дату поки конкретного рішення не було прийнято. За словами Акієва, на даний момент ведуться переговори про місце і дату його проведення: «Такі варіанти — це Крим, Київ, Туреччина — Стамбул».

Засідання проводилося під керівництвом голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефата Чубарова за допомогою Skype. В ході нього було прийнято заяву, в якій йдеться про утиски кримських татар та його представницького органу — Меджлісу в Криму.

СТРАШНА У ДОРОГИ ЦІНА...

Як повідомив «Укрінформ», 28 вересня вночі на об'їзній автодорозі Сімферополь-Миколаївка обвалилося дорожнє полотно — автомобіль ВАЗ з людьми провалився в утворену яму. Шестеро людей, зокрема двоє дітей, загинули, ще двоє — в реанімації. Жертвами великої ДТП під Сімферополем, що сталася через провал ґрунту на дорозі, виявилися члени однієї кримськотатарської родини.

За даними Центру журналістських розслідувань, трагедія, що обвалилася, була од-

ним з найдорожчих будівельних об'єктів Криму протягом останніх років. Підприємство будівництва траси і її об'єктів незмінно вигравало ПАТ «Юждорстрой», де головою правління і генеральним директором є экс-депутат кримського парламенту від Партії регіонів, а нині — депутат «Держради» Криму від Єдиної Росії Ігор Аржанцев. За підрахунками журналістів, тільки за останні два роки на ці проекти було витрачено 503,5 мільйона гривень.

Для розслідування аварії створена спеціальна комісія,

куди увійшли представники Мінтрансу РФ і Росавтодору. «Фірму «Юждорстрой» відсторонили від робіт, а її офіс в Сімферополі обшукують російські силовики».

За словами офіційного представника регіонального управління Слідчого комітету РФ Євгенії Белікової, слідчі допитують директорів будівельних і контролюючих організацій, причетних до спорудження траси, а також проводять виїмку документів, що регламентують їхню роботу.

Рух через об'їзну дорогу поблизу Сімферополя повністю перекрито, залишається ризик нових обвалів ґрунту.

* * *

КРИМ ОКУПОВАНИЙ: ПРОМИСЛОВІСТЬ ВПАЛА НА 9 ВІДСОТКІВ

За сім місяців цього року індекс промислової продукції в Криму знизився на 9%. Менше стали виробляти харчових продуктів, виробів легкої промисловості та електроенергії. Про це повідомляє Територіальний орган Федеральної служби держстатистики в Криму.

За даними відомства окупантів, випуск харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів скоротився порівняно з минулим роком на 14%. «У тому числі, знизилася виробництво борошна більш ніж на 17 тисяч тонн, хліба і виробів хлібобулочних — на 3 тисячі тонн, ковбасних виробів — більш ніж на 2 тисячі тонн», — повідомляє Кримстат.

Крім того, на підприємствах легкої промисловості за сім місяців року випуск продукції порівняно з аналогічним періодом 2013 року знизився на 47%, у виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалічної мінеральної продукції — на 32%.

У службі статистики також підрахували, що індекс промислової продукції у виробництві, передачі і розподілі електроенергії за сім місяців склав 75%. При цьому виробництво електроенергії скоротилося на електростанціях всіх типів: теплових, сонячних і вітрових. Всього в Криму з січня до серпня вироблено 539,6 млн. кВт/г електроенергії, що на 183,4 млн. кВт/г менше, ніж торік.

Свпаторійський молочний завод припинив свою діяльність через важкий фінансовий стан. Про це агентству «Кримінформ» повідомили в «Міністерстві» сільського господарства Криму. «Свпаторійський міський молочний завод» зупинився, зокрема, через заборгованість із зарплати співробітникам у розмірі 3,6 млн. рублів», — говориться в повідомленні.

ЗАТЕ...

У СІМФЕРОПОЛІ ЗНЯЛИ ОСТАННІЙ ПРАПОР УКРАЇНИ

З будівлі Меджлісу кримськотатарського народу на вулиці Шмідта в Сімферополі зняли Державний прапор України. Про це кореспонденту УНІАН повідомив очевидець. «Прапора України на фасаді більше немає, хтось зняв його, швидше за все, вночі, вранці прапора вже не було»...

Будівля на вулиці Шмідта була єдиною в окупованому Сімферополі, на фасаді якої залишався український прапор. Як повідомляв УНІАН, 16 вересня в Криму російські судові пристави арештували рухоме і нерухоме майно громадської організації «Фонд «Крим», у приміщенні якого розташовується офіс Меджлісу кримськотатарського народу. Після обшуку силовики вилучили в будівлі Меджлісу по вулиці Шмідта в Сімферополі практично всі комп'ютери і документацію.

НА ВИБОРИ В РАДУ ЙДУТЬ 5113 КАНДИДАТІВ

Станом на 27 вересня ЦВК зареєструвала 3 111 кандидатів у нардепи від 29 політичних партій та 2 002 кандидата — в одномандатних виборчих округах, з них 1 135 самовисуванців. Про це йдеться у повідомленні ЦВК.

Центральна виборча комісія визначила номери, під якими партії будуть розміщені у виборчому бюлетені для голосування в багатомандатному загальнодержавному окрузі. Про це повідомили у прес-службі Центральної виборчої комісії.

Порядок був визначений шляхом жеребкування на засіданні ЦВК у п'ятницю. Всього в бюлетень будуть включені 29 партій.

- № 1 — Радикальна партія Олега Ляшка;
- № 2 — «Солідарність жінок України»;
- № 3 — Інтернет-партія;
- № 4 — Опозиційний блок;
- № 5 — Народний фронт;
- № 6 — «5.10»;
- № 7 — Всеукраїнське аграрне об'єднання «Заступ»;
- № 8 — «Відродження»;
- № 9 — «Нова політика»;
- № 10 — «Єдина країна»;
- № 11 — «Сила людей»;
- № 12 — ВО «Свобода»;

- № 13 — Національна демократична партія України;
- № 14 — Комуністична партія України;
- № 15 — Об'єднання «Самопоміч»;
- № 16 — ВО «Україна — єдина країна»;
- № 17 — «Правий сектор»;
- № 18 — «Україна майбутнього»;
- № 19 — Ліберальна партія України;
- № 20 — Партія Зелених України;

До Верховної Ради України на позачергових виборах проходять чотири партії: Блок Петра Порошенка, Радикальна партія Олега Ляшка, ВО «Батьківщина» і «Громадянська позиція». Про це свідчать результати соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) з 5 до 13 вересня 2014 року.

Результати опитування надав на прес-конференції в УНІАН директор відділу моніторингу, оцінки та соціологічних досліджень IFES Ракеш Шарма. Згідно з даними опитування, за Блок Порошенка серед тих, хто «швидше за все голосуватимуть» на позачергових парламентських виборах, віддадуть голоси 26% респондентів, за Радикальну партію — 11%, за «Батьківщину» — 8%, за «Громадянську позицію» — 6%. Крім того, за ВО «Свобода» готові проголосувати 4%, інші партії сукупно мають 8% голосів виборців.

- № 21 — «Зелена планета»;
 - № 22 — Блок Петра Порошенка;
 - № 23 — «Сила і честь»;
 - № 24 — Конгрес українських націоналістів;
 - № 25 — Партія Сергія Тігіпка «Сильна Україна»;
 - № 26 — ВО «Батьківщина»;
 - № 27 — Громадянська позиція;
 - № 28 — Блок лівих сил України;
 - № 29 — Громадянський рух України.
- Також Центральна виборча комісія затвердила форму і колір виборчого бюлетеня для голосування на позачергових виборах у Раду в загальнона-

ціональному багатомандатному окрузі. Текст бюлетеня буде надрукований державною мовою на одному аркуші розміром 20 на 60 см кольору слонов'ячої кістки з одного боку.

Бюлетені будуть надруковані з використанням спеціальних видимих і невидимих захисних фарб, які змінюють свої фізичні характеристики під впливом ультрафіолетового та інфрачервоного випромінювання, а також з графічними захисними елементами і протавленням номера виборчої ділянки захисною фарбою.

«Цензор.Нет»

Крім того, як показало опитування, понад третина респондентів зазначили, що досі не визначилися, вказуючи, що є можливість зміни партійних уподобань під час передвиборної кампанії.

Шарма зауважив, що це дослідження було проведено до того, як Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк вийшов із партії «Батьківщина» і сформував свою власну партію — «Народний фронт». Загалом було опитано 1 тис. 613 респондентів по всій Україні за винятком Донбасу. Похибка опитування — 2,5%. На Донбасі методом особистих та телефонних інтерв'ю опитали 391 респондента. Дослідження проведено за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Як повідомляв УНІАН, за даними соціологічного дослідження дослідницької компанії «Актив-груп», понад 40% виборців планують голосувати за «Блок Петра Порошенка».

Ярослав ГРИЦАК

НАД УКРАЇНОЮ НАВИС ПРИВИД 2005 РОКУ...

Чи змінять позачергові вибори до Верховної Ради якість української політики — з таким запитанням «Укрінформ» звернувся до відомих українських інтелектуалів — людей авторитетних, різних професій, які живуть і працюють у різних кутках України. Своїми міркуваннями на тему виборів, про шанс змінити державу і побоювання повторення ситуації 2005 року поділилися у своєму коментарі відомий історик, професор Українського католицького університету, директор Інституту історичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка Ярослав Грицак.

Партії оголосили виборчі списки. І з того я бачу, що якість політики не змінилася, тому що нас знову мають за електорат, нам замість програм і стратегій знову пропонують особи. Звичайно, склад парламенту трохи зміниться, але люди, які ці списки складають, — це вчорашні політики, яких ми вже знаємо, і ніякої нової якості вони нам не пропонують.

Під час Майдану я говорив, що у нас є три групи політиків: позавчорашнього дня — це був Янукович і його команда, вчорашнього дня — це була наша опозиція, і політики майбутнього — які народжуються на Майдані. Позавчорашні вже відійшли, їх немає. Але вчорашні не виявляють бажання самим змінюватися і не мають бажання давати шанс політикам, які прийшли на Майдан.

Ми бачимо зараз прості маніпулятивні технології, які всім уже приїлися. І я скажу, що над Україною висить привид 2005 року — привид нездійснених мрій, нездійснених сподівань, привид особистісної політики, привид конфліктів. Тільки що замість Юлії Тимошенко і Віктора Ющенка зараз маємо іншу лінію конфлікту: Порошенко — Яценюк.

Я не проти конфліктів. Я вважаю, що політика складена з конфліктів, політика завжди є змаганням інтересів. Але я за ті конфлікти, які пропонують якісь розв'язки, які можуть служити пружиною розвитку. Ті конфлікти, які ми маємо зараз, це — особистісні конфлікти, це — конфлікти групи вчорашніх політиків.

І це посилює у мене тривогу за повторення сценарію 2005 року, — що ми заговоримо реформи, що ці реформи заміняться боротьбою між сильними особистостями, що потім будуть тільки виправдання і пояснення...

* * *

Звичайно, ситуація зараз набагато важча, ніж тоді. Якби нам вдалося все змінити в 2004-2005 році, ми не мали б такої ситуації, і Путін не був би таким міцний. Зараз маємо війну. Вона багато що виправдовує, але не є виправданням для відсутності реформ. Тому що нас б'є не тільки противник спереду, але й противник ззаду. А противник ззаду — це корупція.

Не знаю, наскільки правдивими є розповіді про генералів, які зливають інформацію, але якщо люди про це говорять, це — ознака температури в суспільстві, це — ознака недовіри до генералів, до влади. А коли є недовіра до органів влади — це така висока, причому до всіх органів влади, — це дуже поганий показник. Для того, щоб була довіра, мають бути не тільки нові особи, а й нові програми, нові стратегії розвитку. Нам зараз нічого не пропонують. Нам просто кажуть, що треба виграти у війні.

* * *

Щодо висунення відомих особистостей — це для мене виглядає як політехнологія і маніпуляція. Згадайте, коли Руслана виграла Євробачення, її також брали в політику. Якби нині був рік олімпіади, у нас би масово брали спортсменів. Зараз рік війни — беруть військових командирів.

Я, звичайно, знімаю капелюх перед цими людьми, які борються в АТО, і ризикують своїм життям, і жертвують своїм здоров'ям, але це не є зміни політичної гри. Не робімо собі ілюзії. Це не є розв'язка. Це — ситуаційне. Це — те, що не веде до жодного прориву. Це — не те, чого ми чекали на Майдані. І якщо нічого не зміниться, то Україну чекає нова політична криза — як не за рік, то за п'ять. І Україну буде ліхманити, доки нарешті не з'явиться еліта нового політичного класу.

* * *

Зараз же, за останні півроку, я не побачив жодної політичної якості. З усіх законів, про які говорилося, ухвалений тільки один — Закон про освіту. Нам півроку обіцяють реформи. У нас півроку є реформаторський уряд — і покажіть, що цей уряд зреформував...

На початку вересня минало сто днів президентства Порошенка. Порошенко обіцяв оголосити всі стратегії. Те, що він відклав їх оголошення, для мене є тривожний знак. Це ще, може, не червоне, але вже жовте світло. Це гальмує зміни. Зміни у країні неможливі без зміни правил гри політиків. Треба змінювати їхню політичну волю, бо я не бачу у нашій політичній еліті волі змінювати цю країну.

Я декілька разів був на різних міжнародних конференціях, де виступали українські політики. І дуже часто їх запитували: покажіть дві-три сторінки вашої стратегії; що ви збираєтесь зробити, коли прийдете до влади в цій країні? Тобто базове — для чого прийти до влади. А цілі наших політиків — прийти до влади, не змінюючи нічого. Це — невтішні результати.

* * *

Насправді, я вважав і продовжую вважати, що в Україні зараз є вікно можливостей. Такі стрибки, які називаються еволюційними стрибками, стаються у часи кризи. Коли стається поразка у війні чи йде війна, чи падає авторитарний уряд. Як було, скажімо, в Німеччині після падіння Гітлера, чи після смерті Франко в Іспанії, чи після комуністичного режиму в Польщі. Насправді, кризи мають в собі елемент надії, є загальне відчуття в суспільстві, що далі вже так бути не може — треба починати щось змінювати.

Записала Валентина ПАЩЕНКО

ДО РАДИ РВУТЬСЯ 55 «СПАДКОЄМЦІВ» РЕЖИМУ ЯНУКОВИЧА

До Верховної Ради балотуватимуться щонайменше 55 чинних народних депутатів, які голосували за так звані «диктаторські» закони 16 січня 2014 року. Такі дані оприлюднив рух «Чесно», який зробив попередній аналіз кандидатів у народні депутати за критеріями причетності до корупційних справ та голосування за диктаторські закони, повідомляє «Укрінформ».

«За нашими даними, на сьогодні особливо привертаємо увагу до тих, хто голосував за закони 16 січня. Ми маємо 55 чинних депутатів, які голосували за диктаторські закони і зараз хочуть балотуватися до Верховної Ради, 33 з них самовисуванці», — поінформував директор Інституту медіаправа Тарас Шевченко.

За його словами, активісти «Чесно» свідомо не виділяють найбільш «недобросовісних» політичних сили, оскільки ступінь тяжкості знайдених порушень важко об'єктивно порівняти. Водночас він поінформував, що від Комуністичної партії балотуватимуться 12 депутатів, які голосували за закони 16 січня, а в списках «Сильної України» — 9 чинних депутатів. Крім того, за публічними даними у 206 виборчому окрузі від Блоку Петра Порошенка висуватиметься Владислав Атрошенко, який за даними офіційного сайту ВР також голосував рукою за сумнозвісний законопроект Колісниченка-Олійника.

Серед одіозних прізвиськ Тарас Шевченко назвав комуністів Цибенка, Симоненка, Мартинюка, Гордієнка та інших, всього 12 осіб. На другому місці — кандидати від «Сильної України», яка частково є спадкоємницею Партії регіонів, зокрема, це Сергій Тігіпка та Олександр Волков.

Самовисуванцями намагаються потрапити депутати екстремали Грушевський, Богуслаєв, Ківалов, Писаренко, Святош та інші.

У свою чергу, представниця громадської організації «Центр UA» Інна Борзило зауважила, що рух «Чесно» керувався не лише критерієм голосування за диктаторські закони 16 січня, але й причетністю тих чи інших кандидатів до гучних антикорупційних розслідувань.

«Рух «Чесно» презентує повний аналіз кандидатів після того, як завершиться реєстрація тих кандидатів і ЦВК оприлюднить остаточні списки», — запевнила Інна Борзило.

Водночас на сьогоднішній день рух «Чесно» виявив щонайменше 78 кандидатів (47 від партій та 31 самовисуванця), які є фігурантами антикорупційних розслідувань.

В ЄВРОПІ АРЕШТУВАЛИ МІЛЬЙОНИ КЛЮЄВА, АЗАРОВА, ІВАНЮЩЕНКА І АРБУЗОВА

Генпрокуратура направила понад 20 запитів до іноземних країн у рамках повернення активів колишнього президента України Віктора Януковича та його команди. Листи направлені до Королівства Ліхтенштейн, Іспанії, Ірландії, Британії та інших європейських країн. Про це повідомив генпрокурор Віталій Ярема, повідомляє кореспондент Gazeta.ua.

Загалом у експ-нардепа Сергія Ключова арештовано у Швейцарії 13 мільйонів швейцарських франків та будинок, загальною площею 550 кв. м. «У Олексія Азарова заарештовано у банківських установах Австрії 6,7 млн. євро та нерухомість вартістю 5 млн. євро. У Сергія Арбузова арештовано 49,3 мільйона доларів. А у нардепа Юрія Іванющенко арештовано майна на 32 млн. доларів, а на банківських рахунках 72 мільйона доларів», — повідомив він.

Генпрокуратура відправила делегацію з двох заступників генпрокурора до Ліона (Франція) у штаб-квартиру Інтерполу, які повинні розібратися, чому цілий ряд високопосадовців часів Віктора Януковича не були оголошені у міжнародний розшук і не арештовані їхні активи. Вони повинні з'ясувати, наскільки правомірні дії Інтерполу у даному випадку, і дізнатися, чому люди, які вчинили кримінальні злочини, не арештовані.

«Повномасштабна люстрація розпочнеться негайно», — запевнив він. За його словами, під люстрацію потрапить більше мільйона чиновників. Очищення повинне початися з центральних органів влади.

ТИМ ЧАСОМ...

«НАРОДНА ЛЮСТРАЦІЯ» В ДІІ

У вівторок в результаті інциденту між активістами і народним депутатом Нестором Шуфричем біля будівлі ОДА в Одесі останній отримав тілесні ушкодження у вигляді закритої черепно-мозкової травми та стусу головного мозку. Розпочато кримінальне провадження за ознаками

ч. 2 ст. 296 (хуліганство) КК України.

Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков засудив побиття активістами Н. Шуфрича. Про це Аваков написав на своїй сторінці у Фейсбуці. «Панове радикали... не потурайте тупому й спровокованому бажанню судити правом натовпу. Ухвалимо закони, такі, як недавній люстраційний, визначимо законну міру покарання — цивілізовано і гідно статусу українця. Інакше — провокація пещерного хаосу і війни на озлоблення усередині країни, на допомогу зовнішньому ворогові», — написав міністр.

Як повідомлялося, раніше у Києві мітингувальники кинули у смітєвий бак ще двох політиків — Віктора Пилипшина та Віталія Журавського...

ТУРЧИНОВ ПЕРЕДАВ ПОРОШЕНКУ ПІДПИСАНИЙ ЗАКОН ПРО ЛЮСТРАЦІЮ

Спікер Верховної Ради Олександр Турчинов підписав ухвалений парламентом закон про люстрацію. Після цього він направив його Президенту і заклав підписати документ негайно, — повідомляє «Українська правда». «Щоб закон вже завтра міг бути опублікований і набрав чинності», — сказав він.

Спікер додав, що цей законопроект був одним з найважливіших документів, ухвалених Верховною Радою за увесь час. За словами О. Турчинова, профільний комітет намагався зірвати ухвалення закону для того, щоб він не був прийнятий Верховною

Радою цього скликання, але робоча група взялася за його самостійне доопрацювання, в результаті чого документ був ухвалений.

О. Турчинов також додав, що підписаний закон повністю відповідає тому, який був прийнятий у Раді. «Кожна його сторінка завізована усіма авторами», — сказав він.

У свою чергу, міністр юстиції Павло Петренко заявив, що з першого дня набрання чинності Мін'юст звернеться до активістів і журналістів для негайного формування Громадської ради, яка за законом відіграватиме головну роль у процесі люстрації.

«ОДНА З МІН ВЛУЧИЛА ПРЯМО В СТІЛ... ПОВЕЧЕРЯТИ БІЙЦЯМ ТАК І НЕ ВДАЛОСЯ»

Артур Шевцов — донецчанин, «свободівець». Але, починаючи з травня, він, як і більшість проукраїнських донецчан, вимушений був покинути свою малу батьківщину. Тепер живе у столиці, адже в Донецьку таким, як він, тепер з'являтися небезпечно. В останній день серпня спілкуємося з Артуром у київській кав'ярні.

— Рідне місто я покинув 2 травня, і після того в самому Донецьку вже не був, — розповідає Артур. — Найближче, де довелося побувати потім, — це село Піски, метрів за 800 від ДНР-івського блок-поста. Той міст, на якому ми стояли, періодично прострілювався снайперами. Але того дня було спокійно, лише інколи хтось сигнальні ракети пускав... Та й стояли ми на відкритому місці недовго, не спокучали долю. До речі, в ніч перед тим позиції наших бійців, де ми зупинилися, були обстріляні бойовиками з мінометів. Хлопці якраз вечеряли і, почувши перші постріли, кинулися в укриття. Встигли... Але одна з мін влучила прямо в стіл. Так що тоді по večеряти бійцям АТО так і не вдалося.

— Українську армію ДНР-івці часто звинувачують у бомбардуванні населених пунктів Донбасу. Це правда, що наша авіація знищує мирні квартали?

— Цього нема точно! Принаймні у мене нема таких даних. А по блокпостах, місцях скупчення бойовиків, можливо, й луплять. Але ж не по мирних кварталах! В цілому, наскільки мені відомо, в зоні АТО авіацію використовують не дуже часто.

— Припустимо, наші війська перемогли. Як потім жити донецчанам з діаметрально протилежними позиціями?

— За всі ці 23 роки Незалежності я не бачив кращої нагоди, ніж тепер, очиститись від баласту. Різніми способами. Мирних мешканців, які чомусь хотіли в Росію, треба зрозуміти і вибачити. А якщо людина зробила свідомий вибір на користь Росії, то вона може туди виїхати. У мене теж є родичі в Москві, але ж я чомусь туди не рвуся... І мені дуже хотілося б, щоб ті, хто асоціює себе з Росією, на Донбас більше не повернулися. Це

й буде непоганим очищенням. Що буде з тими людьми на новому місці, — мене не цікавить. Де вони будуть жити — на Ставрополі чи в Сибіру... Скоріш за все, останнє — їх туди відправлять тому, що треба освоювати нові території. Адже Росія дуже боїться китайської експансії! Це вже проблема Росії, а не наша. Може, це жорстоко, але, бачивши на власні очі, що вони нарobili, мені байдужа їхня доля. Але ті, хто залишається в Україні, мешканці, які люблять свій край, ті мають повертатися на Донбас.

— Але поки таких масових настроїв немає — повертатися до рідних домівок будь-якою ціною... Навіть кримські татари, які зазвичай прив'язані до рідних осель, якщо їм вдалося відкрити у Львові якийсь бізнес, вже не поспішають повертатися до Криму. Вони, звичайно, хочуть провідувати рідних, але якщо у них там нічого немає, а у Львові вдалося за щось зацепитися, то вони поки лишатимуться у Львові.

— Це можна зрозуміти. Якщо людина має можливість постійно отримувати свій прибуток незалежно від того, що коїться в Криму, то таким чином можна опосередковано брати участь у всіх процесах, які відбуваються. Можна фінансувати армію

чи патріотичні організації або в якийсь інший спосіб долучитися до справи. Принаймні це дуже важливо — бути фінансово незалежним. Але якщо людина каже: мені тут добре, а там хай хоч земля горить, то такої позиції я не розумію.

— Ну, таких, сподіваюся, небагато...

— І все ж події в Криму і війна на Донбасі чітко показала, хто є українським патріотом, а хто є зрадником Батьківщини. Саме війна провела цю чітку лінію. Із зрадниками ми повинні працювати. Якщо людина взяла до рук зброю, то з нею треба розмовляти одним чином. Якщо людина фінансувала сепаратистів, але сама не бивала — це другий випадок. Якщо вона десь бігала на мітинги і референдуми і кричала: «За ДНР!» чи скандувала: «Россія!», то це третій варіант. Якщо людина з родиною виїхала за межі України (і саме в Росію), то це четвертий варіант. З кожною категорією треба працювати, до кожної повинен бути свій підхід. Але повторюю: якщо людина взяла до рук зброю і бивала українських військових, то тут взагалі нема про що говорити! Якщо людина виїхала в Росію, а потім вирішила повернутися, то прийняти її можна, але... з такими людьми вже необхідно про-

водити розмови, співбесіди. Треба знати, хто чим дихає і не спирати поперенню в Україну ідейних сепаратистів.

— У Криму, як згадував Мустафа Джеміль, відсоток феєсбешників на душу населення в 6-7 разів більший, ніж в середньому по Росії. У нас же всі спецслужби в часи Януковича були суттєво ослаблені. Тому не так вже й просто буде «промацати» усіх вимушених переселенців з Донбасу і назад.

— Звичайно. Але якісь основні функції захисту МВС і СБУ повинні виконувати, зокрема, захищати (в міру своїх сил) родини тих патріотів Донбасу, які воюють із зброєю в руках у добровольчих батальйонах.

— І не тільки тих, хто воює... Є люди, які скидають в Інтернет свої політичні звернення або виконують патріотичні, «антилугандонівські» пісні. Скажімо, ось із таким відвертим закликом: «Замочи сепаратиста, федераста і рашиста...». Є багато російськомовних авторів, які дуже ризикують, зайнявши однозначно проукраїнську позицію.

— На жаль, приставити до кожного такого героя спецназівця, який би охороняв і захищав нашого симпатика, просто неможливо. Якби це була одна людина, то це одне. А коли таких десятки і сотні, то, на жаль... просто нереально. Але формувати якийсь шанобливе ставлення до героїв у суспільстві, звичайно, треба. Суспільство зробить те, чого не зможуть зробити спецслужби. А поки що у нас якісь незрозумілі тенденції. Кращі люди гинуть в АТО, гірші, схоже, знову будуть рватися до владних крісел. Буваючи на сході, я звернув увагу на таку деталь: чим далі від лінії фронту, тим неприємнішими, я б сказав навіть нахабнішими, є люди на блок-постах. Чим ближче до зони бойових дій, тим вони доляльніші. Зупиняють, просять документи. Питають — що везете? Кажемо: гуманітарну допомогу. Туди-то й такому-то батальйону. Показати? — Ні, їдьте, шасливий дороги!

— А що, буває й інше ставлення?

— На жаль, буває. При в'їзді в Краматорськ було так: «Добрий день! (Зуважте, російською. Тоді

як в прифронтовій зоні майже всі зверталися до нас українською). Документи! Що везем? Откривай багажник! Вийти всім із машини! — Навіщо? — Вийти, я сказав!». Ось в такому дусі... А ближче до лінії збройного протистояння всі толерантні, дружелюбні, хочоче фотографуються, якщо бачать перед собою народного депутата (а я їздив колись із трьома нардепами), одне слово, це закономірність, яка змушує замислитися. Якихось 50-70 кілометрів — і зовсім інші люди! Зрозуміло, що добровольці їдуть на передову, а вони автоматично є кращими людьми. А хто подалі... Може, потрапили по зв'язках у трохи спокійніше місце... Щоб і пільги мати і не дуже ризикувати. А це, зрозуміло, люди іншої категорії. Може, тому, що на віддалених від фронту блок-постах більший відсоток місцевих людей. І вони більш втомлені останніми подіями, а тому більш знервовані, навіть розлючені. Може, всьому цьому є інше пояснення, не знаю... В усякому випадку, «фронтвики» можуть побажати добра, ще й руку потиснути, часом ми їм і воду бутильовану залишаємо, а ось тим, хто ближче до зони миру, навіть не хочеться нічого залишати, вони самі від себе відштовхують... До речі, та ж закономірність і в Луганській області, по якій я також багато поїздив. Такі деталі суспільство повинно враховувати, щоб добре розбиратися у наслідках війни і, коли настане мир, дати дорогу кращим, а не гіршим.

Сергій ЛАЩЕНКО

«УКРАЇНСЬКІ НАЦИСТИ» — ЦЕ РОСІЙСЬКОМОВНІ МАРІУПОЛЬЦІ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ АРМІЇ...»

Мікаел Скілт родом зі Швеції. Його родина і кохана дівчина мешкають у місті Сендсвал, а Мікаел уже півроку відстоє територіальну цілісність і європейський вибір України у складі полку спеціального призначення «Азов». У розмові з Радіо «Свобода» Скілт пояснив, що спонукало його кинути домівку, родину, кохану, роботу і приїхати в Україну.

— Я помітив таку державу, як Україна, у 2010 році. Це сталося після того, як я познайомився з представниками ВО «Свобода» на міжнародному «круглому столі» у Швеції. До речі, я навіть назву конференції пам'ятаю — «Бачення Європи» («Vision of Europe»). Українські учасники презентували цікавий образ молодій державі, яка вирішила рухатися в Європу.

Спершу я, як доволі активний діяч правого політичного спектра Швеції, просто спостерігав через ЗМІ, Інтернет, що діється в Україні, але минулої зими мені закортіло відвідати Київ, де, на моє переконання, люди гинуть за українську національну ідею і за свій європейський вибір (хоча я — євроскептик і вважаю, що Україні треба робити усе, щоб вступити до НАТО). Але приїхав я до Києва наприкінці лютого, коли влада вже змінилась. Тоді я сказав собі: «Мік, ти мусиш бути там, з тими хлопцями, які боронять свою державу!». І відтоді я тут, з вами, на вашому боці, то вулиці патрулюю, то у лісосмугах чергую.

— Російські ЗМІ називають Вас «нацистом», Ви підтверджуєте, що підтримуєте правих радикалів у Швеції. Ви є бійцем полку «Азов», кістяк якого становлять представники правих радикальних груп України. А Ви самі ким себе вважаєте?

— Це, насправді, різні речі — нацизм і націоналізм. Я вважаю себе шведським націоналістом. Моє кредо — якщо мігрант мешкає у Швеції, він повинен інтегруватися у швед-

ське суспільство і вивчити наші закони, мову і так далі. А багато хто, приїжджаючи до моєї країни, воліє, щоб ми, корінна нація, призначувалися до законів і традицій приїжджиків. І серед шведів є прихильники такого підходу.

По-друге, ліберальні політики, ліберальні ЗМІ паплюжать націоналізм і порівнюють його з нацизмом. А це зовсім не одне і те саме! До речі, через ці дискусії, через аж надзвичайну толерантність шведського суспільства наші місцеві праві політики більше воюють між собою, так сказати, «за чистоту понять», а не за права корінних шведів. Нам важко співпрацювати за таких обставин.

— А що Ви скажете про так званий «український нацизм», про «київську хунту», якими росіяни залякують своїх та європейських громадян?

— Українці демонструють, що націоналізм — справа корисна, на основі національної ідеї ви, українці, формуєте свою націю, свою спільноту. Всередині ця спільнота спілкується різними мовами, ходить до різних релігійних храмів, але при потребі вона встає спина до спини і боронить свою країну. Я знаю з розповідей однополчан, що так було взимку на Майдані. Я це бачу з власного досвіду під час АТО.

І до речі, якщо хтось хоче наочно побачити так звану «хунту» чи так званих «нациків» — ласкаво прошу до Маріуполя! Тут так звані українські «нацисти» розмовляють російською мовою, охороняють єврейську синагогу, ходять в українських вишиванках і допомагають українському війську. Це для Європи — ситуація унікальна!

— Полк «Азов» — багатонаціональний і багатомовний. Якою мовою спілкуєтесь з побратимами?

— О, так. Ми — чи не єдиний добровольчий

батальйон — уже полк! — у складі якого за Україну воюють представники інших народів і країн. До речі, керівництво полку змушене відмовляти охочим через відсутність військового досвіду. Поміж собою спілкуємось англійською і російською, з різних причин в «Азові» частіше лунає російська, а не українська мова.

Російська пропаганда, як у вас кажуть, «ламає собі мозок», коли намагається звинуватити нас у порушенні прав російськомовних людей. До речі, і проти України (на тому боці війни) є представники різних народів. У війсках Росії воюють не лише етнічні росіяни, не тільки слов'яни — є люди з Північного Кавказу. Це справжні звірі, наші побратими-добровольці бачили, як вони відтяли голову молоденькому українському добровольцю — той відмовився встати на коліна. За Росію воюють «православні брати» серби, радикально налаштовані французи — представники Національного фронту. Але правда — за українським народом, тож ми переможемо.

Богдана КОСТЮК

«НІ П'ЯДІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ!»

Більше половини — 54% — українців вважають, що краще не здаватися, продовжувати воєнні дії, але не віддавати агресору ні п'яді української землі. Про це свідчать результати опитування GFK Ukraine.

Під час опитування респондентам було запропоновано визначитися, що їм ближче: «краще «поганий мир», досягнутий за рахунок передачі частини українських територій під контроль Російської Федерації, ніж продовження війни» або «краще не здаватися, продовжувати воєнні дії, але не віддавати агресору ні п'яді української землі». Найвищий рівень підтримки тези про продовження воєнних дій отримала серед жителів північного регіону, киян і жителів західного регіону України (66-65%), найнижчий — серед представників південного і східного (40-37%).

31% респондентів вибрали перший із запропонованих варіантів — «краще «поганий мир», досягнутий за рахунок передачі частини українських територій під контроль Російської Федерації, ніж продовження війни». Ще 15% респондентів не змогли віддати перевагу ні першому, ні другому варіанту.

* * *

52% громадян України підтримали б вступ країни у НАТО на всеукраїнському референдумі, яби такий проходив найближчої неділі. Про це свідчать результати соопитування GFK Ukraine, передає «Зеркало тижня».

Проти вступу України до НАТО висловилися 19%, ще 18% зізналися, що не визначилися зі своїм ставленням, — йдеться у повідомленні.

Опитування проводилося GFK Ukraine на замовлення Громадської організації «Фонд «Відкрита політика» протягом 24-28 вересня 2014 року. Обсяг вибірки: 976 респондентів, які не виключають можливість взяти участь у виборах до Верховної Ради України, віком від 18 років (згідно з національною репрезентативною вибіркою). Опитування проводилося методом телефонного інтерв'ю (дзвінки на мобільні номери). Максимальна похибка — 3,1%.

«МИ ВИБУДОВУЄМО СИСТЕМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БУКВАЛЬНО З КОЛІС...»

Україна продовжує вибудовувати та посилювати інформаційну політику як всередині країни, так і на міжнародній арені, аби протистояти потужній пропаганді російського агресора. Це — одна зі складових національної безпеки, і Уряд має розуміння, в якому напрямку рухатися далі. Про це в ексклюзивному інтерв'ю «Укрінформу» розповів віцепрем'єр-міністр України Олександр Сич, який минулого тижня прибув із візитом до США.

— Олександр Максимовичу, який Ваш основний меседж під час цієї поїздки?

— Він полягає в тому, що зараз в Україні дуже складна ситуація через російську агресію, а також проблеми економіки, що виникли після повалення авторитарного режиму Януковича. Натомість є переконання, що країна успішно подолає всі труднощі. При цьому найактуальніше питання — реформи. Базовою основою для цього є європейська інтеграція України, ратифікована Угода про асоціацію між Україною і ЄС.

На її основі ми розробляємо реформи в усіх сферах державного управління. Зокрема, в кожному міністерстві спеціально введені посади заступників з питань європейської інтеграції. Їхнє головне завдання, як і міністерств загалом, — дебіюрократизувати свою управлінську систему, докласти максимальних зусиль до боротьби з корупцією, до імплементації законодавства, нормативно-правових актів, вимог, які існують у ЄС і, базуючись на цьому, реформувати всю систему державного й суспільного життя.

Ми усвідомлюємо, що в умовах війни це зробити надзвичайно складно, але, тим не менш, не маємо іншого часу та шансу, тому потрібно максимально мобілізувати всі існуючі ресурси.

Водночас ми сподіваємося на підтримку цивілізованої світової спільноти. Для нас допомога, підтримка Сполучених Штатів є надзвичайно важливими. Без цього нам буде дуже складно як у боротьбі проти російського агресора, так і в подоланні сьогодинських викликів економічного й соціального характеру...

— Стосовно інформаційної політики, розкажіть, будь ласка, як сьогодні уряд планує її розвивати та посилювати?

— За час перебування на посаді віцепрем'єр-міністра України я провів цілу низку нарад, намагаючись хоча б елементарно структурувати нашу інформаційну політику з урахуванням її сьогодинського стану. Не таєм-

ниці, що Росія давно готувала цю війну з Україною. Практично впродовж усіх 23-х років української Незалежності Москва намагалася «прив'язати» Україну до воза своєї політики, звівши нанівець українську Незалежність. Тому, особливо останніми роками, цілеспрямовано й системно нищилися обороноздатність, армія, СБУ, в тому числі українська інформаційна безпека.

Росія «інформаційно обробила» власне суспільство, аргументуючи, чому воно має воювати проти України. Вона продовжує обробляти українське суспільство, аби максимально роззброїти нас в моральному плані перед своєю агресією. Очевидно, що в цьому плані вона мала та поки продовжує мати перевагу. РФ, ставши наступником радянської імперії — СРСР, стала наступником і тієї потужної інформаційної мережі, яку колись мав Радянський Союз.

Тому, якщо ми говоримо про зовнішній інформаційний вплив, передусім, російський, то він напрацьовувався впродовж семи десятиріч існування СРСР, плюс він адаптований до сучасних умов, а отже, посилені. Ми, власне, маємо думати про те, як нейтралізувати цей вплив усередині України та за кордоном.

Якщо говорити про внутрішні українські проблеми, то, насамперед, це відсутність координації дій серед різноманітних інституцій, які відповідають за інформаційну політику. Для прикладу, в Україні діє Держкомтелерадіо — основна установа, яка за українським законодавством відповідає за інформаційну політику. Водночас є Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, є такі інформаційні ресурси, як «Укрінформ», Перший національний канал України, Національна радіокомпанія, газети «Урядовий кур'єр», «Голос України», Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення (РРТ), Національна комісія, що здійснює державне регулюван-

ня у сфері зв'язку та інформатизації.

Усі вони діяли розрізнено. Отже, поставало питання про координацію та створення єдиного центру, куди би надходила інформація з уряду, оброблялася і вже як опробований контент подавалася українському суспільству та за межі України. Ми вирішили на базі «Укрінформу» створити Об'єднаний інформаційно-аналітичний центр «Єдина країна», до якого має надходити інформація з різних міністерств і відомств. Такий центр сьогодні вже працює, нарощує свої можливості, й досвід показує, що це був правильний крок.

Крім того, ми стикнулися з тим, що у нас на недостатньо високому рівні працюють кадри в питанні інформаційної політики. Це стосується прес-служб як міністерств і відомств, так і обласних державних адміністрацій, інформаційно-аналітичних управлінь. Тому довелось провести низку семінарів, щоб донести людям, яким чином сьогодні потрібно працювати, як розвивати свою політику, як оперативно обмінювати інформацією, здійснювати моніторинг тощо.

Паралельно проведена робота з налагодження оперативного обміну інформацією з центру донизу та в зворотному порядку, щоб не тільки поширювати від імені урядових структур контент для українського суспільства, але й щоби шляхом моніторингу ЗМІ знати, в яких регіонах є заклики до повалення конституційного ладу, порушення єдності Української держави тощо.

Відповідна робота проведена і з Держкомтелерадіо, який, будучи відповідальним за видачу ліцензій для друкованих ЗМІ, має повноваження відбирати такі ліцензії у порушників. Так само з Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, що надає ліцензії для теле- і радіомовників і очевидно зобов'язана контролювати інформаційний простір та позбавляти ліцензій в разі порушень. Сьогодні така робота ведеться, і вже близько півтора десяткам

російських телеканалів така трансляція забронена в Україні.

Тобто ми сьогодні буквально з коліс намагаємося вибудовувати систему інформаційної політики всередині Української держави, розуміючи, що зараз не менш важливою є боротьба не тільки на фронті в протистоянні між Україною і Росією, але й боротьба в тилу. Адже російські ЗМІ та агенти впливу намагаються морально розкласти українське суспільство, поширити зневіру у власні сили, недовіру до власних збройних структур, влади. Ми розуміємо, що це придатний ґрунт для того, щоб поширити агресію загалом на українське суспільство.

— Яких зусиль уряд докладає для розвитку інформаційної політики України на міжнародному напрямку?

— Це є невід'ємною частиною інформаційної політики держави загалом. Ми усвідомлюємо, що сьогодні цей напрямок недостатньо розвинений, і не тільки тому, що нам протистоїть інша (російська — ред.) мережа впливу, але й тому, що Україні не вистачає фінансів. Зрештою, це також питання вироблення окремого контенту й трансляції його на міжнародну спільноту.

Тому на сьогодні постає завдання розширення кореспондентських пунктів, збільшення нашого культурно-інформаційного впливу в інших державах, зокрема, через створення відповідних культурних інституцій, які би пропагували наші цінності, подавали правду про нас.

Йдеться також про створення на якісній новій основі системи інформування на сучасній базі російською, англійською мовами, а на перспективу — й іншими мовами світу. Для цього ми намагаємося долучити, в тому числі, можливості української діаспори. Зокрема, я проводив широку нараду з питань української еміграції за кордоном, де серед соціальних, трудових та інших проблем ми розглядали питання можливого впливу української діаспори на інформаційну політику України. За кордоном живуть етнічні українці, які є або власниками ЗМІ, або працюють у медіа західних держав, і вони могли би як експерти ззовні сказати, наскільки ефективною є наша інформаційна політика і як її можна поліпшити.

Ми намагаємося сьогодні вибудувати систему заходів української інформаційної політики, щоб вона була максимально ефективною як усередині України, так і поза її межами...

Ярослав ДОВГОПОЛ

Вашингтон

(Друкується зі скороченнями)

КРИМСЬКОТАТАРСЬКИЙ ТЕЛЕКАНАЛ ПІДВОДЯТЬ «ПІД СТАТТЮ»

«Кримськотатарський телеканал ATR звинувачують в екстремізмі». Таке повідомлення, оприлюднене минулого тижня журналістом цього телеканалу Шевкетом Наматуллаєвим на своїй сторінці в Facebook, активно поширюють ЗМІ, а також обговорюють у журналістському співтоваристві, зокрема, і в Криму. «Крим.Реаліі» з'ясували, що загрожує телеканалу і чого у зв'язку з цим очікують кримчанам.

Згідно з оприлюдненою Наматуллаєвим інформацією, на адресу керівництва телеканалу ATR в середу, 24 вересня, надійшов лист з Центру протидії екстремізму «МВС» Криму. У ньому йдеться про те, що контент телеканалу несе в собі загрозу екстремістської діяльності. «Наполегливо закладає думку про можливий репресії за національною і релігійною ознакою, сприяє формуванню антиросійської громадської думки, навмисно розпалює серед кримських татар недовіру до влади та її дій, що побічно несе загрозу екстремістської діяльності», — цитує журналіст цього листа.

Чого хочуть від ATR

Копію самого листа ні від журналіста, ні від керівництва ATR «Крим.Реаліі» отримати не вдалося. Так, заступник генерального директора телеканалу з інформаційної політики Лія Буджурова підтвердила факт отримання такого листа з «МВС», однак зазначила, що за наполяганням керівництва каналу не може повідомити жодних подробиць стосовно цієї теми. Так само, як і надати копію

листа. Водночас копія документа з'явилася на сайті «Центру журналістських розслідувань».

З документа, підписаного начальником Центру протидії екстремізму «МВС» Криму Олегом Уткіним, випливає, що підозри в екстремізмі відносно ATR базуються на інформації управління Роскомнагляду в Криму і Севастополі. Зокрема, від нього в «МВС» надійшло повідомлення про зміну каналом напрямку свого інформаційного контенту, який нібито опосередковано несе загрозу екстремістської діяльності.

У зв'язку з цим Уткін просить керівництво телеканалу надати договори оренди займаних приміщень, штатний розпис телеканалу і співробітників, які офіційно працюють на ньому, а також посадові інструкції головного редактора та інших відповідальних за публікацію матеріалів у ЗМІ.

З гендиректором каналу Ельзарою Іслямовою нам поки зв'язатися не вдалося. Її телефон протягом дня був відключений. Водночас на каналі «Крим.Реаліі» неофіційно пояснили, що неба-

жання розголошувати подробиці цієї історії пов'язане з тим, що керівництво ATR наразі веде переговори з Роскомнаглядом, намагаючись домовитися про вирішення питання без подальшого залучення правоохоронців. «Від цих переговорів залежатиме подальша доля каналу. Тому поки його керівництво не зацікавлене в тому, щоб піднімалася інформаційна хвиля», — стверджують співробітники ATR.

Цікаво, що лист на телеканал надійшов в акурат до приїзду в Крим керівника Роскомнагляду Олександра Жарова. 24 вересня він у Сімферополі зустрічався з самопроголошеним «прем'єром» Криму Сергієм Аксьоновим. Однак згадок про ATR в повідомленнях прес-служб Радміну і Роскомнагляду немає.

В цей же день спілкувався з журналістами і начальник управління Роскомнагляду Криму і Севастополя Сергій Худолей. Він провів пресконференцію в кримській столиці. Проте ні кримські ЗМІ,

ні рупори окупаційної влади жодним словом не згадували про звинувачення на адресу ATR. Мовчать про це й інформаційні служби «МВС» Криму.

«Екстремізм» — спосіб тиску на неугодних?

Водночас стаття Кримінального кодексу Російської Федерації за «публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності, здійснені з використанням ЗМІ» передбачає, зокрема, і позбавлення волі до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на період до трьох років.

Відповідні зміни в російське законодавство, що посилюють відповідальність за екстремізм і сепаратизм, були ухвалені Держдумою Росії відразу ж після анексії півострова. І, як вже писали «Крим.Реаліі», ці зміни випливають так, що можуть рано чи пізно торкнутися не тільки журналістів, які працюють в Криму, але й будь-якого громадянина, котрий зважиться публічно висловити свою точку зору про окупаційний режим.

Зрозуміло, навряд чи хтось бажає для себе «перспективи» у вигляді п'яти років позбавлення волі. Саме на цей фактор, на думку юристів і експертів, спирається у своїй політиці російська влада. «Щоб взяти людину на гачок, їй потрібно показати, що стаття на неї вже є. А от питання, чи буде вона приведена в дію, залежить від готовності людини переглянути своє ставлення до подій у Криму. Цю тактику зараз

можуть випробувати і на телеканалі ATR — як потужному інформаційному ресурсу, який користується довірою кримських татар. По суті, через нього спробують впливати на всю кримськотатарську спільноту», — зазначають вони.

У цьому контексті слід звернути увагу на періодичну появу в кримських ЗМІ, лояльних до окупаційної влади, згадок про багатьох відомих на півострові журналістів та громадських активістів. Незважаючи на те, що вони ще кілька місяців тому залишили Крим, у багатьох там залишаються рідні та майно. А значить, — є за що зачепити, зокрема, і за допомогою вже названих статей КК.

Медіа-юрист українського Інституту розвитку регіональної преси Олександр Бурмагін стверджує, що довести провину журналістів в екстремізмі в сучасних російських реаліях нескладно. «Ми ж усі розуміємо, що в цьому випадку притягнення до відповідальності — це питання не юридичне, а політичне. Тому наскільки швидко і ґрунтовно це відбуватиметься, залежить від волі кремлівських маріонеток. Процедурно запуснути статтю «екстремізм» в дію просто — зробити експертизу, а далі через суд», — зазначає він.

Про об'єктивність подібних «екстремістських» справ у Криму можна судити з останніх публічних висловлювань представників його самопроголошеної влади.

Вікторія ВЕСЕЛОВА

«ІНФОРМПОЛІТИКА» ПО-РОСІЙСЬКИ

«ИМ БЫ ВИКИПЕДИЮ ВЗЯТЬ И ОТМЕНИТЬ...»

У Держдумі Росії пропонується вилучити з «Вікіпедії» згадку про анексію Криму

У Державній думі обурені тим, що в російській сегменті «Вікіпедії» «возз'єднання» Криму і Севастополя з Росією трактується як «анексія», тобто насильницьке приєднання. Депутат від ЛДПР Роман Худяков звернувся до глави Федеральної служби з нагляду у сфері зв'язку, інформаційних технологій і масових комунікацій Олександра Жарова з проханням внести в чорний список заборонованих сайтів статті в «Вікіпедії», які поширюють інформацію про окупацію Росією Криму, пишуть «Известия». Раніше Роскомнагляд уже вносив у чорний список заборонованих сайтів статті «Вікіпедії», які йдуть врозріз з російським законодавством.

Представники Роскомнагляду і адміністрації «Вікіпедії» від коментарів відмовилися. Ініціатору Худякову розкритикував експерт у сфері ІТ-технологій, директор НП «Інформаційна культура» Іван Бегтін: «А чому депутати не звертають уваги і не пишуть в Роскомнагляд, що ВВС або CNN пишуть про це і прибілизно в тих же висловлюваннях, може, їх теж потрібно заблокувати?».

КРИМСЬКІ ЗМІ НЕ ПОСПІШАЮТЬ СТАВАТИ РОСІЙСЬКИМИ

Наприкінці весни нова кримська «влада» повідомила, що всім українським і кримським ЗМІ, які здійснюють свою діяльність на території півострова, до кінця 2014 року необхідно переєструватися в суворій відповідності до законодавства Російської Федерації.

Тоді «міністр» інформації та масових комунікацій Криму Дмитро Полонський говорив: «За російським законодавством, якщо йдеться про Інтернет-інформаційні агентства, то вони повинні проходити реєстрацію. В Україні такого не було. Будь-хто міг відкрити інформаційне агентство, робити і вішати все, що йому хочеться. Що стосується представництв українських, то така робота — це міжнародні засоби масової інформації. Будь ласка, нехай відкривають представництва і працюють».

Варто зазначити, що, судячи з усього, кримський «міністр» не розбирається в українському законодавстві, оскільки і в Україні ресурси, що працюють як інформаційні агентства, проходять реєстрацію. Тільки існує різниця між інформаційним агентством та, наприклад, інформаційним порталом. Дилетантам провести ризик між двома цими поняттями буває складно і, зазвичай, вони їх ототожнюють.

Проте зі сказаного «міністром» був зрозумілий головний меседж: чиновники чекають від ЗМІ Криму загальної добровільної реєстрації з метою контролю.

Терміни горять

Щоб ЗМІ якнайшвидше виконали необхідні процедури, «влада» навіть йде назустріч. Наприклад, власникам кримських медіа-ресурсів не потрібно їхати до їхньої реєстрації до Москви: посередницькі послуги взяло на себе місцеве «міністерство інформації». А мито, що сплачується всіма російськими ЗМІ при реєстрації, до 1 січня 2015 року в Криму не стягується.

Перед кримськими чиновниками стояло завдання за дев'ять місяців переєструвати всі засоби масової інформації на півострові. Сьогодні до закінчення цього періоду залишається дуже мало часу, але з 3121 ЗМІ, офіційно зареєстрованих українськими органами на території Криму, тільки 42 подали документи в Роскомнадзгляд.

«Це дуже мало, близько 1%. До кінця перехідного періоду залишається три місяці, тому закликаємо потурбуватися про реєстрацію зараз. Нас дуже хвилює питання з реєстрацією ЗМІ в Криму», — нарікає голова відомства Олександр Жаров.

Голова Роскомнадзгляду закликав представників ЗМІ прискорити процес і завершити реєстрацію до закінчення перехідного періоду. «Поки немає ажіотажу, потрібно, щоб процес реєстрації ЗМІ активізувався», — додав Жаров.

Інтернет кордонів не знає

У Кримській асоціації Інтернет-журналістів ситуацію, що склалася, пояснюють відра-

зу декількома факторами. «На медіа-ринку Криму були зареєстровані безліч ЗМІ-пустушок, тобто таких, які фактично не працювали й існували тільки на папері. Перш за все, це стосується друкованих видань. Такі ЗМІ становили більшу частину в Криму. Тому сьогодні, коли виникла потреба ревізії, ці мертві ЗМІ не відгукнулися. З іншого боку, Інтернет-ЗМІ не реєструються, тому що можуть собі це дозволити. Є також ЗМІ, які не впевнені, що продовжуватимуть роботу на півострові через те, що це елементарно може бути небезпечним. Крім того, окремим опозиційним ресурсам працювати просто не дадуть», — пояснили в галузевій асоціації.

Останню тенденцію підтверджують і в редакції Інтернет-порталу «Події Криму». Редактор Наталія Гриневиц розповіла «Крим.Реаліті», що ресурс переєструватися за російськими правилами не збирається, оскільки вважає себе українським, а не російським суб'єктом. «Ми залишаємося Інтернет-ЗМІ України і тому не бачимо сенсу в отриманні російської реєстрації. Хоча портал з'явився саме в Криму, сьогодні його засновники розширили свою діяльність на Дніпропетровську область, де працює портал «Події Дніпропетровська». В планах — охоплення й інших регіонів України. Таким чином, «Події Криму» — це лише складова української мережі. І працює вона за українським законодавством», — пояснила Н. Гриневиц.

Коментуючи заяву кримської «влади» про те, що реєструватися зобов'язані також і українські ЗМІ, що працюють в Криму, редактор заперечила: «Тоді виникає запитання, що ми вважаємо українськими ЗМІ, які працюють на території Криму? Уже кілька редакцій, включаючи нашу, на території Криму фізично не присутні і не працюють. А те, що ми або інші пишуть, серед іншого, і про Крим... Ну так мало які сайти, наприклад, в США або у Франції пишуть про Крим? Їм тепер теж претензії будуть висувати, що вони не зареєстровані в Росії?».

На думку журналіста, складніше справи йдуть у газет, радіо і ТБ, тому їм, якщо вони бажатимуть продовжувати роботу, все-таки доведеться оформляти документи.

Наслідки і покарання

Не виключено, що до незареєстрованих за російськими правилами медіа-ресурсів у Криму спробують застосувати якісь санкції. Наприклад, «влада» може спробувати впливати на засновників погрозами, адміністративними важеями або просто спробувати перекрити до них доступ користувачів. У ЗМІ говорять, що в разі війни з чиновниками на кожному дію можна буде знайти протидію. Блокування сайтів провайдером можна обійти шляхом нескладних додаткових технічних налаштувань, фізичні ж гоніння для багатьох неактуальні, тому що окремі ЗМІ цілими редакціями переїжджають за межі півострова.

Журналісти вважають, що впоратися можна з будь-якими труднощами, і побоюються, що в нових кримських умовах проблеми можуть з'явитися якраз в разі офіційної реєстрації, а не за відсутності такої.

Роман НІКОЛАЄВ

ЧИ БУДЕ ПОВНА ХАТА ПЕРЕДПЛАТИ?

Колись, у не такі вже й далекі часи, на сторінках нашої «Світлички» тишила око оптимістична рубрика «Повна хата передплати!». Авторами цієї рубрики були ми, читачі. Ділили своїми радіощами й болями. Гай-гай! «Було колись в Україні гриміли гармати», як писав наш пророк Тарас! Гримлять вони і зараз на нашій українській землі, і передплатити тут, у

Криму, вітчизняну газету або журнал — мрія за сімома замками.

Ось уже котрий місяць б'ємося ми, читачі, як риба об лід, аби чиновники ввели в передплатні каталоги українські видання, зокрема, газети «Кримська світлиця» і «Літературна Україна». Марно! Не було їх у каталогах на друге півріччя цього року, немає і на перше півріччя 2015 року. В розділі каталогу «Зарубежні видання. Україна» знову

ж ануються «Охота і рыбалка», «Магія» і т. д., і т. п. — і жодної української газети чи журналу.

Щоб з'ясувати, де ж все-таки заритий собака, куди я тільки не звертався, в «Кримпошту» теж. Урешті, хоч і не визнаю, але постукав у двері «міністерства» внутрішньої політики, інформації і зв'язку «Республіки Крим». І ось відповідь (додаю листа за підписом «міністра» Д. А. Полонського):

МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННЕЙ ПОЛИТИКИ, ИНФОРМАЦИИ И СВЯЗИ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ
295005. Республика Крым, г. Симферополь, пр-т. Кирова, 13, тел./факс 27-56-55
e-mail: mincominfo@yandex.ru

Латанский В.Г.
ул. Садовая, 95,
с. Пруды,
Советский район, 297240

От 17.09.14 № Л-33/1276/2
На _____

Уважаемый Василий Григорьевич!

Министерство внутренней политики, информации и связи Республики Крым (далее - Министерство) совместно с КРПИС «Крымпочта» рассмотрело Ваше обращение, поступившее в адрес Совета министров Республики Крым, по вопросу отсутствия в подписных каталогах Российской Федерации на 2-ое полугодие 2014 года газет «Літературна Україна» и «Кримська світлиця».

Сообщаем, что согласно каталогов подписных агентств Российской Федерации на 1-ое полугодие 2015 года украинские издания «Літературна Україна» и «Кримська світлиця» в разделе «Зарубежные издания. Украина» не аннотируются.

Решение по включению в подписные каталоги принимается издателем.

Учитывая вышеизложенное, рекомендуем Вам обратиться в редакцию газет «Літературна Україна» и «Кримська світлиця» для решения данного вопроса.

С уважением,

Заместитель Председателя
Совета министров
Республики Крым - министр

Д.А. Полонский

СИДЖУ і думку гадаю: хто ж винен? Якщо гордіє вузол має розв'язати видавець тієї чи іншої української газети, то чому цього досі не зроблено? Чому Міністерство культури України, Спілка письменників, «Проміт» і палець не поворухнуть, щоб зру-

шити проблему з місяця? Чому?! Знову напрошуються слова безсмертного Тараса: «Не так ті вороги, як добрії люди...».

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель-українець,
читач та автор «КС»
з 31 грудня 1992 року

Р. С. Невже і в новому році редакція «КС», зваливши на свої плечі недов'язкову для себе повинність, продовжуватиме посылати у конвертах (тепер уже всім бажаним!) примірники газети? Спасибі редакції величезне, та все ж найкращий варіант — передплата.

Здравствуйте! Недавно Константин Натанович Боровой абсолютно справедливо сказал в связи с кровавыми событиями на востоке Украины о коллективной вине жителей России перед многострадальным украинским народом: «На колени... и просить прощения у нескольких поколений украинцев. Умолять о прощении! Пока граждане России не начнут настоящее покаяние, никто никого не должен прощать. За преступление нужно нести ответственность». И я как гражданин Эрефии последние месяцы живу с постоянно растущим мучительным ощущением жгучего стыда за всё, что мы принесли на украинскую землю. Пусть это моё стихотворение (вероятно, одно из последних перед судом) станет началом того покаяния, которое предстоит ещё совершить россиянам. Если мы этого не сделаем, то РФ повторит бесславную судьбу Советского Союза, рухнувшего под бременем тотальной лжи и собственных чудовищных преступлений. Пусть Украина простит нас! Вечный нам позор! Слава Украине!

РАССКАЗ БЫВШЕГО РУССКОГО

Стыдно быть русским!
Александр Герцен
В своей стране
я словно иностранец...
Сергей Есенин
Быть с толпой
мне до рвоты обрыдло,
И тошнит от лоснящихся ряс.
Торжествует здесь
пьяное быдло.
И вокруг лишь одно —
«Одобряем!».
Кнут и стадность —
вот черни истоки.
Запах крови
приводит всех в раж.
Машут флагом
в свиньячем восторге

И режут во всю глотку:
«Крым наш!».
В их глазах только зависть
и злоба,
И мерещатся козни врага.
Костью в горле им стала
Европа.
Нужен Сталин —
и вся недолга!
Своего дождался они часа,
Никогда ярость в них
не умрёт.
И орёт миллионная масса:
«Бей «укропов»!
Россия, вперёд!».
Власть чекистскую
славят державу,
И чуть что —
получай по зубам.

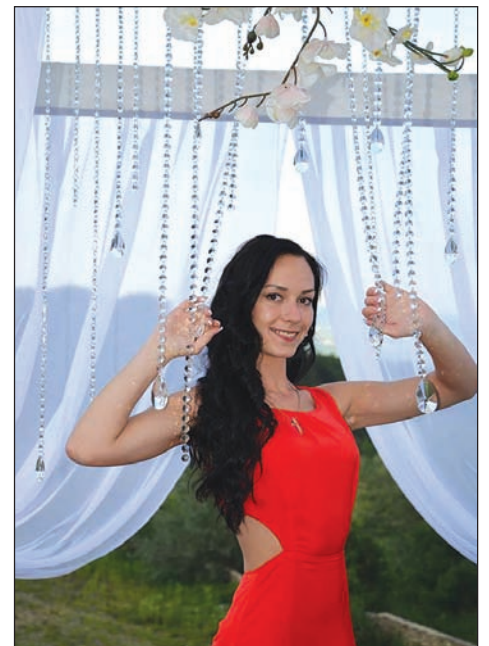
С вольнодумством
быстры на расправу —
Ненавистна свобода рабам.
Як обрид
цей мерзенний звіринець —
Край нелюдський
гідот і гризні!
Відтепер я навк українєць.
Русь, ти більше не мати мені!
26.09.2014

Александр БЫВШЕВ,
Россия, Орловская область,
пос. Кромы, 42 года, автор
3 поэтических книг,
член Союза писателей XXI
века, обвиняемый по
2 уголовным делам за стихи
в поддержку территориальной целостности Украины
byvsheff@yandex.ru

ВІД РЕДАКЦІЇ. На жаль, нічого втішного щодо можливості передплати «Кримської світлиці» й інших українських друкованих періодичних видань у Криму повідомити нашим багатотерпим читачам ми не можемо. У будь-якому місці України це можна зробити без проблем, в окупованому Криму — зась! Окупаційною «владою» заблокована робота пошти, відключені оператори телефонного зв'язку, про телебачення годі й казати — все робиться для того, щоб перервати інформаційні, духовні зв'язки людей, остаточно відітнути анексований півострів від материкової України.

Але, разом з тим, не відмовляється ж так звана кримська «влада» від українських продуктів, української електроенергії — пропадає ж Крим без них, це навіть останньому «гобліну» тут зрозуміло! А от нам, кримським українцям, не зрозуміло інше: якщо кийські урядовці все-таки контактують з окупантами у цих напрямках (наші видавці на такі контакти не йдуть, бо як це — «Кримська світлиця» в тимчасово окупованому, але УКРАЇНСЬКОМУ Криму буде визнана іноземною газетою?!), чому б не контактувати, так би мовити, «пакетно»: хочете українських продуктів, електрики — пропункуйте українські газети, телеканали, поштові відправлення, не знушайтеся над людьми і здоровим глуздом!

ДЯКУЄМО!

Редакції стало відоме ім'я людини, яка на початку вересня перерахувала 900 грн. на підтримку сайту газети. Це — працівниця банку із Чернівців Олена ГОРДІСВИЧ (на фото). Вона нам так прокоментувала своє рішення про благодійну допомогу:

«У зв'язку зі складною ситуацією в Україні мене охоплює хвилювання за її майбутнє і майбутнє нашого народу. Себе вважаю патріоткою і небайдужою до чужого горя. Саме тому звістка про потреби української газети в Криму мене зачепила і дуже захотілось підтримати українців півострова й допомогти незалежним журналістам. Успіхів вам!».

Колишні володіння Януковича

ЯКА ДОЛЯ «МЕЖИГІР'Я»?

Міністр Кабінету Міністрів Остап Семерак запевняє, що всі подальші дії щодо резиденції экс-президента України Віктора Януковича «Межигір'я» здійснюватимуться під контролем громадськості, повідомляє УНІАН.

«Процес збереження майна «Межигір'я» обов'язково повинен бути під контролем громадськості. Представники громади зможуть увійти в склад наглядової ради державного підприємства, на чий баланс буде передано «Межигір'я», аби мати змогу контролювати весь процес — і передачі, і зберігання», — зазначив О. Семерак на зустрічі з представниками громадськості. Він зауважив, що у зв'язку з кримінальними провадженнями щодо Януковича, в яких майно «Межигір'я» є речовим доказом, рішення щодо подальшої його долі може бути ухвалене лише після завершення відповідного розгляду у суді. Водночас, як наголосили громадські активісти, майновий комплекс «Межигір'я» потребує значних витрат на утримання та охорону, особливо на опалення в зимовий період.

У свою чергу перший заступник міністра Кабінету Міністрів Олег Паракуда зазначив, що уряд забезпечив повернення у державну власність земельної ділянки комплексу, що була незаконно передана ТОВ «Танталіт». «На виконання рішень судів процедуру повернення у державну власність понад 130 га землі повністю завершено», — запевнив О. Паракуда. Учасники зустрічі дійшли згоди про необхідність передачі майна на відповідальне зберігання державному підприємству, яке буде визначено як представниками державних органів, так і громадськими активістами. Також досягнуто домовленості про те, що процес опису майна слідчими прокуратури проходитиме за участі громадських представників, аби зробити його максимально прозорим та публічним.

Водночас було порушено питання і щодо стратегії розвитку цього майнового комплексу на майбутнє. Висловлено пропозицію провести «круглий стіл» за участі громадськості, фахівців, представників влади, на якому

буде обговорено пропозиції різних сторін та визначено максимально ефективний спосіб використання цього об'єкта, йдеться в повідомленні.

Як повідомляв УНІАН, наприкінці лютого 2014 року після втечі з України екс-президента Віктора Януковича, якому передували багатотисячні акції громадянського протесту проти корумпованого режиму і провипролітні сутічки між активістами і силовиками, резиденція «Межигір'я» стала відкритою для всіх бажаючих. 23 лютого Верховна Рада повернула «Межигір'я» у державну власність. Пізніше Господарський суд Київської області повернув у державну власність 135 га земель, на яких розташована резиденція «Межигір'я». Зокрема, за даними Генпрокуратури, суд задовольнив два позови прокуратури області до Вишгородської райдержадміністрації, ТОВ «Танталіт» та благодійного фонду «Відродження України» про скасування розпоряджень, визнання недійсними державних актів та вилучення земель резиденції вартістю понад 118 млн. грн. на користь держави.

Комendant «Межигір'я» Денис Тарахотелик заявив на брифінгу, що у резиденції вже виникла заборгованість за електроенергію в розмірі 1,7 млн. грн. і відсутні кошти на подальшу сплату енергоносіїв. Він зазначив, що на сьогоднішній день «Межигір'я» утримується виключно за благодійні внески відвідувачів — 20 грн. за вхід на територію «Межигір'я». Інших джерел фінансування немає, оскільки юридично статус «Межигір'я» досі не визначений.

Д. Тарахотелик зазначив, що за вхідні квитки на територію Межигір'я за півроку вдалося виручити 5 мільйонів 652 тисячі гривень. З них на заробітну плату персоналу, якого налічується 160 осіб, та утримання в належному стані території і приміщень було витрачено 2 мільйони 640 тисяч гривень. На бензин та дизельне паливо для транспорту, що обслуговує Межигір'я, витратили 536 тисяч гривень, на 105 переселенців із зони АТО витратили 542 тисячі гривень, з них 432 тис. — на харчування. Також з благодійних вхідних

квитків було витрачено 1 мільйон 934 тисячі гривень на допомогу учасникам АТО. Комendant розповів, що в Межигір'ї на сьогодні проживають 35 дітей переселенців, з них 11 народилися вже тут.

Печерський райсуд Києва відсторонив від посади голову Державного агентства водних ресурсів Василя Сташука та обрав йому запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Про це повідомляє Генпрокуратура України.

За даними відомства, проти Сташука відкрито кримінальне провадження за фактом службової недбалості. «У ході розслідування встановлено, що протягом 2011-2012 років було безпідставно виділено бюджетні кошти у розмірі понад 24 мільйони гривень на проведення берегоукріплення Київського водосховища у районі села Нові Петрівці біля резиденції колишнього президента України «Межигір'я». Державні гроші були витрачені, незважаючи на те, що найбільшого руйнування на той час зазнавала берегова лінія Кременчуцького та Канівського водосховищ», — йдеться у повідомленні прокуратури.

У відомстві зазначають, що 12 вересня прокуратура також повідомила про підозру у зловживанні владою першого заступника голови Держводагентства, який безпосередньо погоджував виділення вказаних коштів на берегоукріплення. Розслідування триває.

Громадські організації Вишгорода Київської області звернулися до Генерального прокурора України та міністра внутрішніх справ з вимогою провести неупереджене розслідування причетності народного депутата України Ярослава Москаленка до передачі Межигір'я экс-президенту України Віктору Януковичу. Про це заявив голова вишгородського міського осередку організації «Сила людей» Артем Глушенко.

«Громаду Вишгорода глибоко непокоїть, що після усунення Януковича від управління державою його призначили залишитися при владі, досі є депутатами та спокійно гуляють на волі. Йдеться про нардепа Ярослава Москаленка, завдяки якому Янукович та його компанія отримали контроль над заповідними землями Межигір'я. Ми очікуємо невідкладної реакції Генпрокуратури та МВС. Правоохоронці повинні негайно перевірити документи за підписом Ярослава Москаленка на посаді голови Вишгородської РДА», — говориться у зверненні.

Нагадаємо, що Ярослав Москаленко з квітня 2010 року очолював Вишгородську райдержадміністрацію, а в серпні 2010 року був призначений першим заступником голови Київської ОДА. На парламентських виборах 2012 р. був обраний депутатом Верховної Ради України від Партії регіонів.

Наша читачка з Ялти пані Світлана К. передала редакції ксерокопію давньої статті про Межигір'я відомого українського письменника, журналіста, історика Данила Куліняка. «То святе місце України, — написала Світлана Іванівна, — тому й вилетів звідти пробкою Янукович!».

Пропонуємо увазі читачів цю статтю, якій вже понад 20 літ...

Історія Межигірського монастиря невід'ємна від історії Січі, принаймні останнього століття її існування, це яскрава і самобутня сторінка історії України. Тривалий час ця тема була заборонена для радянських видань, про Межигір'я, надто про його сьогодення, старалися ніде не згадувати, і лише 1989 року автору цих рядків вдалося порушити мовчання довкола цієї обителі. А вона варта того, щоб розповісти про неї докладніше.

І от після багатьох публікацій у радянській та зарубіжній пресі (у журналах «Соціалістична культура», «Сучасність», газетах «Молодь України», «Літературна газета», «Известия», «Правда України» — перелік можна продовжити) Рада Міністрів УРСР у

за дослідження Межигір'я... Мимохіть закрадається думка: а чи не створена вся ця урядова комісія радше для заспокоєння громадської думки, для того, щоб, провівши деякий час, погратися такою дослідження, заявити: «Нічого там немає, не було й бути не могло»? Бо якось незручно мені вказувати відомому історикові П. Толочку на прикро неточність у датуванні виникнення монастиря. Адже ж, як свідчить видатний краєзнавець Похилевич у своєму «Сказанні о населенних пунктах Киевской губернии», виданому ще 1864 року, «місцезнаходження Межигір'я вирізняється мальовничим краєвидом і знамените розташованим тут монастирем, заснованим ще в Х столітті монахами, котрі прибули з Греції зі святим Михайлом,

особистих бібліотек XVI-XVII століть Інокентія Гізеля. Не виключено також, що в монастирі могла перебувати і якась частина бібліотеки Ярослава Мудрого. Деякі джерела повідомляють, що князь під кінець свого життя важко хворів і тому тривалий час жив у літній резиденції — Вишгороді й перевіз туди частину своєї бібліотеки».

Ця книгозбірня, яку 1037 року заснував князь Ярослав Мудрий, була першою бібліотекою на Русі, однією з найбагатших у світі — з часом у ній налічувалося 950 томів. Князь Ярослав ще за життя віддав її собору Софії Київської. Книги для неї не лише скуповували за кордоном, а й творили на Русі, перекладали з інших мов — князь Ярослав утримував 300 переписувачів і перекладачів. Сліди цієї унікальної книгозбірні зникли під час татаро-монгольської навали, коли Київ 1240 року було захоплено військами хана Батия.

Оскільки М. П. Візир докладно висвітлює у пресі свою

«ТЕРРА ІНКОГНІТА»

Київ. Межигорський Монастир.

літотому 1990 року створила урядову комісію для вивчення версії про місцезнаходження бібліотеки Ярослава Мудрого на території урочища Межигір'я. Починаючи з 1933 року, коли цю місцину перетворили на замську резиденцію керівництва УРСР і набували тут розкішних дач, частково пристосовувши для того вцілілі монастирські споруди або ж використавши руїни, ця територія охоронялася як важливий урядовий об'єкт стратегічного значення. І хоч та охорона й досі тримає тут кругову оборону, урядовою комісією таки ж створено, можливо, її членів скоро пустять на історичну територію. Каті України — Постишев, Балицький, Косіор та «іже з ними» — мали непоганий смак, їхній вибір схвалили наступники. Зокрема, дуже вподобав цю «резиденцію» В. В. Щербинський — фактично він і жив там, аж поки сталася Чорнобильська катастрофа.

Правда, ще з часів СРСР заступник голови урядової комісії, член-кореспондент АН УРСР, директор Інституту археології П. Толочко налаштований скептично. В інтерв'ю кореспонденту «Известий» він заявив: «Особисто в мене немає великої впевненості, що «межигірська» версія підтвердиться. Перш за все, за часів Київської Русі тут ще не було монастиря, і сам Ярослав передає сюди книги ніяк не міг».

Важко з такими наперед заданими «поразковими» настроями починати боротьбу

першим митрополитом Київським». Це ж саме твердить і Є. Волковитінов в «Описі Києво-Печерської Лаври». Та й чи варто штучно звужувати проблему лише до пошуків бібліотеки великого князя Ярослава Мудрого? Адже ж Межигір'я потребує ґрунтового історико-археологічного дослідження незалежно від того, була тут ця загадково зникла бібліотека чи ні. Та й будь-які висновки в археології можна робити лише після проведення розкопок і вивчення знайдених при тому пам'яток матеріальної культури, не раніше. А кваліфіковані археологічні дослідження з розкопками культурного шару аж до материка тут не проводилися ніколи.

Стосовно ж імовірності знаходження в Межигір'ї бібліотеки Ярослава Мудрого, то я особисто повністю поділяю версію Миколи Петровича Візира, колишнього завідувача відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки АН УРСР імені В. Вернадського, опубліковану в журналі «Соціалістична культура» за січень-лютий 1990 року. Микола Петрович кілька десятиліть вивчає цю проблему, і його версія обґрунтована науково. Так, він цілком слушно вважає, що «учений світ майже нічого не знає про долю бібліотеки Межигірського монастиря, одного з найдревніших, котрий свого часу мав якнайтісніші зв'язки з Запорозькою Січчю, де, за наявними даними, остаточно несила одна з найбільших

переконливу версію про бібліотеку Ярослава Мудрого, то варто докладніше розповісти про сам Межигірський Спасо-Преображенський монастир. Заснований він одночасно із Хрещенням Русі того ж 988 року. І його історія нерозривно пов'язана з прийняттям та зміцненням християнства на Русі, з минулим України. Ця «терра інкогніта» зовсім близько від Києва. У лісі біля Вишгорода ще збереглися залишки древніх монастирських будівель, зокрема, як свідчить УРЕ, Братський корпус 1766 року та дзвіниця 1772-1774 років, збудована за проектом архітектора І. Григоровича-Барського. Дерев'яний же собор, споруджений року 1611-го, за свідченням УРЕ, не зберігся. Доводиться поспирити лише на УРЕ, бо — нагадаємо — поки що пересвідчитися в правдивості запевнень цього авторитетного видання сторонній людині неможливо: за високим парканом усе ще розташована державна дача. Чи не це було основною причиною глухого мовчання про цей монастир під час святкування тисячоліття Хрещення Русі?

Межигірський монастир заснували 988 року грецькі ченці, які прибули з князем Володимиром з Херсонеса-Корсуна, де він хрестився. Очоловав їх Михайло, пізніше оголошений святим, канонізований — він і став першим митрополитом Київським.

(Продовження на 9-й стор.)

На екскурсію в «Межигір'я»

Церква Преображення Господнього, або Спаса, яку збудували ченці, стояла поблизу Вишгорода, на горі Спашина (ця назва збереглася до наших днів). 1160 року князь Андрій Юрійович Боголюбський подарував монастирю камінний храм, названий Білим Спасом, — його зруйнувало військо хана Батия. Під час нашестя завойовників 1240 року монастир був розорений, а ченці розбрелися по навколишніх селах, де тривалий час переховувалися, аж поки відбудували своє пристанище.

У лісовій ушеліні мальовничої долини, оточеній з усіх боків невисокими горами, вони спорудили невелику дерев'яну церкву в ім'я святого Миколая. Лише з одного боку долина розкривається до Дніпра у вигляді широких воріт, через які в ріку впадають потужні струмки. У цій усамітненій місцині й відродився Межигірський монастир.

Польський король Сигізмунд Перший привілеєм 12

Пустинно-Миколаївський військовий монастир Запорозької Січі, який стояв біля слободи Самарчук (тепер місто Новомосковськ Дніпропетровської області). Та... того ж року 1775-го царські війська захопили і зруйнували саму Січ, отже, й дні козацького монастиря вже було полічені. 1786 року указом Катерини II монастир закрили, майно конфіскували, а 1787 року, вночі, напередодні виїзду цариці з Києва, тут сталася велика пожежа. Тарас Шевченко в поемі «Невольник» писав: «Як цариця по Києву з Нечосом ходила... І Межигірського Спаса Вночі запалила. І по Дніпру у золотій Галері гуляла. На пожар вийшла поглядала. Нишком усміхалась». Народні перекази про те, що монастир спалено з наказу цариці, Тарас Шевченко, мабуть, чув під час відвідань в червні 1843 року Межигір'я. 1847 року, вже в заслання, в Орській фортеці, Кобзар у поезії «Чернець», знову не раз згадує Межигірський монастир, де похова-

тий стоюється періоду з 1608-го до 1700 року, в ньому йдеться про селянсько-козацькі повстання, про боротьбу проти польсько-шляхетських і турецько-татарських загарбників. Час перевидати цю пам'ятку.

У Межигір'ї багато печер, і в одній з них 1700 року було випадково відкрито древню церкву. А скільки пам'яток старовини чекають на своїх відкривачів? Хтозна, може, й досі там на горі височить тисячолітній Володимирський дуб, названий так на честь київського князя Володимира. Ось що написано про це дерево у «4 Відомостях про скарби і старожитності» за списком Ліщинського: «У Межигір'ї, на горі, навпроти церкви поблизу Володимирського дуба, в древньому саду чернецькому, був глибокий колодязь, а на дно його опущено різні дорожні речі церковні й домашні, і колодязь закиданий землею доверху». Хтозна, може, там, у древніх монастирських підземеллях чи пе-

сказав, що будівництво термінове, й настійно просив Миколу Олександровича залишити це в таємниці. Книжки поклали на місце, приміщення замурували. Тільки мені чоловік розповів про знахідку, але і я донині про неї нікому не говорила». Цей лист написаний 5 вересня 1972 року. І П. М. Візир почав пошук.

Згодом цю розповідь Н. О. Даміловської підтвердили архітектор Н. Д. Манучарова, котра 1933 року проектувала переобладнання приміщення для родини Постішева, та її тодішній начальник Я. А. Штейнберг.

Вже 1980 року М. П. Візир повідомили, що в Межигір'ї в літньому павільйоні у вітринах з'явилися (невідомо звідки) дві рукописні книги на пергаменті. Де вони тепер? Звідки з'явилися й куди зникли? Невідомо. А в грудні 1987 року в Музеї літератури УРСР відбувся вечір, присвячений бібліотеці Ярослава Мудрого. Як пише М. П. Візир, «після закінчення один

стали першими ченцями новоствореного Володимирського монастиря в Херсонесі — тому самому Корсуні, з якого вісімсот років перед тим разом з князем Володимиром до Києва прибули засновники їхнього Межигірського. Так замкнулося коло, так завершився перший найцікавіший і найбагатший подіяма період існування Межигірського Спаса. Зруйнувавши Запорозьку Січ, царизм не міг стерпіти існування живої пам'яті про неї — Межигірського монастиря. 1798 року на його території у відбудованих монастирських приміщеннях була заснована Межигірська фаянсова фабрика, яка діяла до 1874 року, її виробництво користувалося великим попитом не тільки в царській Росії, а й за кордоном. Фабрика виготовляла посуд, вази, скульптури, декоративні писанки й тарілки з рельєфним українським орнаментуванням, гідно представляючи традиції народного мистецтва.

1826 року при фабриці відкрито художню школу. Межигірська фаянсова фабрика виконувала замовлення для петербурзького й ревельського царських палаців, музею Севрського фарфорового заводу у Франції.

1886 року Межигірський Спасо-Преображенський монастир відродився знову — царська Росія готувалася святкувати 900-ліття Хрещення Русі, а тому було вирішено відновити діяльність першої християнської обители в державі. 1894 року монастир був перетворений на жіночий і залишався таким аж до того, як був остаточно закритий після революції. Вже в радянський час, 1923 року, тут відкрито Межигірський мистецько-керамічний технікум, де готували художників-керамістів. 1929 року технікум реорганізовано на художньо-керамічний інститут, який 1931 року переведено до Києва й перейменовано на Український інститут силікатів (1954 року його приєднано до Київського політехнічного інституту). Після перенесення столиці УРСР з Харкова до Києва тут відкрили в Межигір'ї замиську резиденцію.

За тисячолітню історію монастиря в культурному шарі цієї місцини, без сумніву, назбиралося чимало цікавого. Тут може бути багата археологічна експозиція історії Православ'я тощо. Сама тільки колекція виробів Межигірської фаянсової фабрики та мистецько-керамічного технікуму чого варті! А вже в різний час тут працювали такі митці, як Д. Степанов, І. Маркелов, М. Філіппов, О. Мизін, Л. Крамаренко, О. Павленко... Тут бував великий Тарас Шевченко та інші видатні діячі нашої культури. Тут поховані славні лицарі України, як вже сказано, Семен Палій, предок Миколи Гоголя гетьман Остап Гоголь, який помер тут 5 січня 1679 року, полковник Самусь. Бували тут П. Куліш, О. Пушкін, А. Міцкевич, переховувався О. Пугаčov після придушення повстання гайдамаків 1768-1769 років.

А головне — необхідно відкрити в цю чарівну місцину вільний доступ усім бажаючим. Адже ж за всіх часів це було улюблене місце відпочинку киян, які приїздили сюди подихати свіжим по-

вітрям, помилуватися неповторними краєвидами, доторкнутися душою до старовини, до своєї історії і... попити цілющої води з джерел, які й досі місцеві жителі називають «дзвінками».

Перші дніпровські пароплави ще в XIX столітті регулярно здійснювали сюди рейси, й кожен киянин мав тоді за необхідне навідатися до Межигір'я хоч раз на рік. Треба відродити цю традицію. Як писав наш Кобзар: «Іде чернець дзвонковою у яр воду пити...». Тією водою причащалося багато наших пращурів... Бо джерела пам'яті народу не повинні замулюватися, й пунктир тисячолітньої історії Межигір'я обиратися не повинен.

«Бачив у сні Межигірського Спаса, Дзвонкову криницю...» — записав Тарас Шевченко в «Журнал» 18 червня 1857 року. Через 14 літ на заслання, в далекому Ново-петровському укріпленні на півострові Мангизлак, він снів цією незабутньою місциною над Дніпром, де побував ще в червні 1843 року. Тоді, 12-13 червня, він ночував тут на плоту разом з плотогонами і від них записав п'ять народних пісень про гайдамаків і Семена Палія, зробив замальовки залишків монастиря та місцевих краєвидів. Тоді Межигірською фаянсовою фабрикою керував Іван Нечипоренко. Через кільканадцять років його син Андрій Іванович Нечипоренко, революціонер, член «Землі і волі», за дорученням Герцена і його соратників, зустрінається з Тарасом Шевченком знов, але вже в Петербурзі, після повернення поета із заслання. Він ненадовго переживе Кобзаря — через кілька років Андрій Нечипоренко загине в казематі Петропавлівської фортеці, куди був ув'язнений за зв'язок із «лондонськими пропагандистами».

Межигір'я — одне з незаслужено призабутих Шевченківських місць. Та минуло і 177-ліття з дня народження Тараса Шевченка, а про цей монастир, про його теперішній стан і статус ніхто й словом не прохотівся. Либонь, з тієї ж причини. Й лише тепер вдалося нарешті порушити змову мовчання навколо святині українського народу. Ця місцина є не тільки пам'яткою історії та культури світового значення, важко перебільшити її екологічну цінність. Якщо зберігся Володимирів дуб, то це буде чи не найстаріше дерево в республіці, вік якого сягає за тисячу років. Отже, унікальна пам'ятка природи. У доволі густих лісах могли зберегтися рослини не лише з Червоної, а й з Чорної книги, тобто ті, які маємо за втрачені назавжди. Десятки струмків — «дзвінок» з цілющою мінералізованою водою, якою протягом століть лікувалися наші пращури...

І от створено урядову комісію. Громадськість республіки повинна зробити все, щоб ця «терра інкогніта», за десятих кілометрів від Києва, перестала бути «землею невідомою» для світу, а перетворилася в землю святую, в місце паломництва українського народу. Це потрібно не лише нам — нащадкам.

Тут витоки духовності нашої.

Данило КУЛІНЯК
«Людина і світ»,
1990 р.

ПІД КИЄВОМ

березня 1529 року, так би мовити, узаконив його, закріпивши за монастирем навколишні землі та ряд прав. Під проводом Мисаїла Шербини, першого ігумена офіційно відновленої обители, в 1520-х роках після королівського привілею монастир почав швидко розбудовуватися і незабаром стає значним осередком культурного й духовного життя. 1609 року Межигірський Спасо-Преображенський монастир дістав церковну автономію — право ставропігії — й стає одним з центрів боротьби проти церковної унії, за православ'я. 1654 року гетьман Богдан Хмельницький прийняв Межигірський монастир під особисте покровительство — звідтоді гетьмани й кошові отамани Запорозької Січі стали ктиторами монастиря, який вважався військовим; звідси брали на Січ ієромонахів для січової церкви, для здійснення християнських треб; усі запорожці вважалися парафіянами монастиря, вони нерідко заповідали йому своє майно в спадщину, а з січової скарбниці постійно відраховувалася частка на утримання цієї обители.

Особливо зросла роль Межигірського монастиря після знищення польсько-шляхетськими військами під час придушення селянсько-козацьких повстань 1664-1665 років Трахтемирівського (Зарубського) монастиря, який був шпиталем українського реєстрового козацького війська з 1570-х до 1650-х років. Після цього функції козацького монастиря і, якщо сказати сучасною мовою, будинку козаків-інвалідів та ветеранів, перебрав на себе Межигірський монастир — чимало самотніх січовиків доживало тут віку, багато з них завершило свій земний шлях під чорною рясою.

Наприкінці XVII століття Межигірський монастир поступався багатствами тільки перед Києво-Печерською Лаврою — йому належали земельні маєтності на Київщині, Чернігівщині, Харківщині, на півдні України, в Білорусії, та й «десятина» (десята частина всіх прибутків) Запорозької Січі на його користь теж дещо важила. А 1775 року до Межигірського монастиря приєднано з усіма маєтностями Самарський

Межигірський Спасо-Преображенський монастир, малюнок Т. Шевченка, 1843 р.

ний видатний діяч України полковник Семен Палій (Гурко). Та, як записано в примітках Шевченка, «Дзвонкова криниця прозивається недалеко од монастиря» — досі пульсує там з надр землі. Ще в 30-х роках XX століття в монастирі було дві кам'яні церкви (одна з них — святих апостолів Петра і Павла), збудовані коштом останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Івановича Калнишевського, котрий особливо підтримував цю обитель. Та понад півстоліття тому ці храми було знищено під час страхотливої вакханалії боротьби з «опіумом народу».

Історія Межигірського монастиря справді практично не досліджена. Відомо, що 1072 року його ігуменом був Герман, 1117-го — Сава, 1499-го — Антоній. Влітку 1651 року тут побував голландський художник Абрахам ван Вестерфельд, його малюнок монастиря — чи не єдине зображення обители, яке дійшло до наших днів.

Значне місце в українській історіографії XVII століття посідає «Межигірський літопис», автором якого вважається Ілля Косаківський — настоятель Межигірської Спасо-Преображенської монастирської церкви. Надрукований 1888 року в «Сборнике летописей, относящихся к истории Южной и Западной Руси», він більше не перевидавався. Шкода, це глибоко патріотичний твір. Літопис має два варіанти: перший список змальовує історичні події на Київщині й Волині, що відбулися з 1393-го до 1620 року. Дру-

черх, перебуває досі не знайдена бібліотека Ярослава Мудрого? Принаймні розповіді про підвали, забиті старовинними книгами, мені доводилося чути не раз від найстаріших жителів навколишніх сіл, які начебто бачили їх на початку тридцятих років, коли вхід до сплюндрованого Межигірського монастиря був відкритий для всіх.

Дослідження М. П. Візира забезпечують наукове, документальне підґрунтя цих свідчень очевидців. Зокрема, в своїй публікації він наводить адресований йому лист киянки Надії Олексіївни Даміловської, де сказано: «Мій покійний чоловік, Микола Олександрович Даміловський, працюючи в 1933 році завідувачем кафедри архітектурних конструкцій Київського художнього інституту, водночас консультував величезну кількість будов міста. У цей час його запросили очолити комісію з розгляду питання про можливість перебудови чи переобладнання приміщень на території колишнього Межигірського монастиря, котрі призначалися для членів уряду УРСР, які переїжджали з Харкова до Києва. Обстежуючи фундамент одного з будинків (наскільки пригадую, він призначався для П. П. Постішева), комісія знайшла підвальне приміщення, заповнене книгами. Коли деякі з них вийняли, мій чоловік звернув увагу на те, що вони переплетені, рукописні. Він відразу ж запропонував повідомити про знахідку Академії наук. Однак один з представників будівельної організації в категоричній формі

з присутніх підійшов до мене й розповів таке. Приблизно 2-2,5 місяці тому в Межигір'ї проклали газову трубу, і під фундаментом однієї з будов наштовхнулися на підвальне приміщення, в котрому побачили підгнилі скобочені стелажі, а на них — грубі книги в шкіряних палітурках. Частина їх лежала на підлозі. Тут же він додав: «Не питаєте мого прізвища. Нас одразу ж попередили, що ми нічого не знаходили».

Якщо згадати, що патріарх всія Русі, колишній послушник Межигірського Спасо-Преображенського монастиря Іоакім регулярно надсилав до Межигірського монастиря щедри дари, зокрема й книги, супроводжуючи їх фразою: «В приращеніє к наследію Ярослава», то можна зробити висновок, що тут все-таки був якийсь загадковий спадок великого князя.

Напередодні того, як Катерина II відвідала монастир, тут сталася велика пожежа. За однією з версій, монастир спалили начебто самі монахи, попередньо сховавши все цінне, зокрема й бібліотеку, — у такий спосіб вони протестували проти ліквідації Запорозької Січі та її обители. Принаймні начебто так розцінила цю пожежу сама імператриця, вже з Петербурга наказавши привезти до столиці настоятеля монастиря і дванадцятьох соборних старців — ченців (усі вони загадково зникли в дорозі).

Після пожежі 1787 року монастир як такий перестав існувати. Частина братії була переведена в Таврійську губернію. Декотрі з них згодом

СХАМЕНІТЬСЯ, БРАТИ МОЇ!

Тільки-но будівничі капіталізму, які ще не усвідомлювали цієї своєї «великої» місії, почали активно звільняти життєвий простір для майбутніх поколінь, почувачись при цьому обманутими і кинутими напризволяще, як пострадянські політехнологи заговорили про те, що жалкують люди не за соціальною захищеністю і стабільністю, а всього лиш за роками своєї молодості, хоча багатом з них пенсія ще і не снилася. Тоді мені здавалося, що автори цієї теорії широко помиляються, просто «страшно далеко они от народа». Тепер на російській дійсності переконалася: маємо і завжди мали свого «поводиря», який вів нас не туди, куди треба нам, а туди, куди треба йому.

І сумую я сьогодні не за минулою молодістю (навіщо про нереальне?), а за тією видавничою справою, в галузі якої довелося колись працювати. Це одна із великих втрат радянського періоду, про яку в черговий раз нагадала мені презентація третьої книги із серії «Народ і часи» України. Російська Федерація, що відбулася у філії бібліотеки ім. Л. Толстого, відомої своїм канадським відділом та керівницею — привітною українкою Любов'ю Тарахтієв. Перша книга із цієї серії «Вірмени» була видана у 2007 році, а друга — «Росіяни» — у 2011-му.

Подумалося, скільки б людей було задіяно колись у підготовці подібних довідників: редакторів, коректорів, упорядників і обов'язково — рецензентів, відомих і досвідчених літераторів та фахівців у тій чи іншій сфері життєдіяльності.

Сьогодні видавничі справи в руках не професіоналів, а просто активних непосидючих людей, таких, як автори і упорядники згаданих книг Борис Балаян та Лев Рябчиков, котрі, створюючи довідники, виступили одразу ж у всіх іпостасях: розробили проект, зібрали матеріали, підготували тексти. Щоправда, для книги, присвяченої українцям, їм знадобився також перекладач, бо вона — двомовна.

Звичайно ж, що не осягнути неосяжного. В підготовці подібного видання важливо дотримуватись одного зрозумілого принципу. Чим керувалися у даному випадку автори, вони і самі не можуть логічно і вичерпно по-

яснити. У всякому разі, з'ясується, що перша книга серії присвячена вірменам (за національною ознакою), які мешкають в Криму. До збірки під назвою «Росіяни» увійшли люди різного етнічного походження, але теж кримчани. В пошуках українців (вірніше було б сказати, вихідців з України) автори вирушили на широкі простори Російської Федерації. Те, що таких там чимало, не підлягає сумніву, за різними даними, від 4 до 10 мільйонів. Відібрати з них кілька десятків — завдання непросте. І тут, можливо, треба було зорієнтуватися чи то на літераторів, чи то на людей місцевості або ж державних діячів. Це б надало довіднику академічності, послугувало б підставою зайняти йому місце на полицях соціальних бібліотек.

Але автори, власне, на таке і не замахувалися. Як повідомив у своєму виступі Борис Балаян, він особисто керував бажанням просто залишити пам'ять про тих чи інших людей, на відміну від мільйонів, що не матимуть такої можливості.

Насправді ж, в збірку потрапили і ті, кому не загрожує шонайшвидше забуття, такі, як Софія Ротару (та і чи була вона рік тому громадянкою

голова адміністрації сільради с. Степанівка Башкирії Олексій Шевченко, народжений на Сумщині. Для таких людей дійсно представляють українство Росії — велика і несподівана удача. Серед інших є як чимало нічим не примітних підприємців, так і відомі політики сучасності, приміром, Євген Примаков, Олександр Рудцький, Григорій Явлінський, Людмила Швецова, нарешті Валентина Матвієнко, нині відома своєю яскравою антиукраїнською позицією.

Але на момент укладання книги в цьому відношенні вона ще широко не прославилася. Та і не цікавили авторів політичні уподобання своїх героїв. Інакше це була б зовсім інша книга. Приблизно така, як наполягали деякі їхні добровільні помічники в РФ, — відкривати її мала ве-

лика фотографія, де Володимир Путін потискає руку Віктору Януковичу. І як би це сприймалося сьогодні, коли російські ЗМІ не лише виставляють останнього жертвою державного замаху, але не забувають і про «золоті батони» цієї безневинної жертви.

Але все ж такі відсторонитися від політики ініціаторам видання не вдалося, оскільки вони стали провідниками популярної в Росії ідеї «русского мира». А допоміг їм в цьому автор розлогі вступної статті, академік Російської національної академії наук Петро Толочко. Аналізуючи спільну українсько-російську історію, він зазначив, що входження колишньої Малоросії до складу Росії на прохання Богдана Хмельницького не передбачало узаконеного рівноправ'я двох народів, хоча і говорить про колоніальне становище України було б несправедливо. Адже люди, які фактично відмовилися від своєї національної ідентичності, одержали доступ до найвищих в країні

посад, як, до речі, і нинішні українці, котрі перестали бути українцями.

Відомо, що до Великої Вітчизняної війни майбутній генсек Л. Брежнев у своїх автобіографічних довідках називав себе українцем, а після війни вже записувався росіянином. Тобто українець, який готовий був увійти до єдиної радянської спільноти на чолі зі «старшим братом», мав усі шанси теж підвищити свій статус, визнавши і виконуючи запропоновані правила. Таких хіба що зрідка досить «доброзичливо» називали хохлами (як це відбувається і зараз), а для тих, хто у відповідь не усміхався, пояснювали, що це зовсім не образливо, що йдеться про «хохолки», який колись носили українці. З таким же успіхом росіянин можна було б назвати «лаптями» або ж євреїв «пейсами», однак не думаю, що це комусь би сподобалось.

В даному ж випадку провідною стала тема національної єдності, і проходила презентація під гаслом «Ми — слов'яни». Мушу зазначити, що в нинішній ситуації навіть це було досить сміливо — після такої тривалої інтенсивної антиукраїнської пропаганди, інформаційної війни, а також війни справжньої — зі зброєю, кров'ю, тортурами, бо все це вкрай наелектризувало суспільство. Тож треба було дати зрозуміти, що книга присвячена не тим українцям, яких в Росії тепер називають «хунтою» і «фашистами», оскільки вони претендують на свою окрему долю не у складі «русского мира», а про цілком лояльних і на все згодних. Намагаючись знизити рівень міжнародного конфлікту, хтось із промовців навіть не обмежився «слов'янами», заявивши: «Всі ми — земляни, а національності — це як спідня білизна, її треба мати, але не треба показувати» (!).

Втім, і той формат обговорення, який відбувся, можна вважати позитивним, хоча він і не мав нічого спільного з баченням української проблематики тими, для кого Україна і Малоросія зовсім різні речі.

Тож напрошується висновок, що звичайні люди там, де не втручаються ляхководи і маніпулятори, легко знаходять спільну мову. Кілька місяців тому донеччани і уявити собі не могли, що колись підуть зі зброєю на своїх братів з інших регіонів України та ще й під офіційним гаслом повернення до влади «законного» президента, який, вкрай згнанивши себе, заховався в Росії. То неже хоча б одна нормальна людина пішла б проливати свою і чужу кров за такого горе-президента? Для політично невмотивованих людей законними передовсім є

їхні права на життя, роботу, соціальні гарантії, а якщо все це на кону, то на біса їм Янукович і те, чи досидів він на троні свій термін?

Та повернімося до книги. Вона має прекрасний вигляд, оздоблена фотографіями — це здебільшого пам'ятники видатним українцям на теренах РФ. І хоча за великим рахунком це лише натяк на справжній видавничий успіх, бажаних придбати її знайдеться би чимало. Серед них не лише ті, хто фактично оплатив у ній свою видавничу площу солідною сумою. Але загальний тираж у тисячу примірників для всієї великої Росії надто мізерний.

Зараз в роботі у Б. Балаяна та Л. Рябчиково черговий том, присвячений українцям Криму. А поки що на книгу чекають презентації по всій Росії і повторна — в її столиці. До речі, сьогодні не зайве нагадати, що такі уславлені люди, як Анна Ахматова, Марина Цветаєва та Петро Чайковський, якими пишаємося ми всі і яким присвячений, зокрема, перший розділ видання, мають українське коріння. У той же час значна частина життя Тараса Шевченка пройшла у Санкт-Петербурзі, на російських теренах. Це до 200-річчя від дня його народження і було приурочено черговий том, який відкривається цитатою із Шевченківської передмови до поеми «Гайдамаки». Вона про те, що всі ми, слов'яни, — діти однієї матері, і замислитися над цим сьогодні, як ніколи, на часі, бо жодний шматок ласої землі не може виправдати братовбивчої війни. Тож, трохи перефразувавши, хочеться повторити за Великим Кобзарем: «Схаменіться, брати мої, молю вас, благаю!». Схаменіться, не чіпайте чужого, не нівечте людські долі, не зловтішайтеся з приводу холодної і голодної зими, яка насувається на українців! Якщо ви сильні, будьте і мудрим, душевними, добрими.

А «русский мир» — це не гетто, і нікого не треба загнати туди силоміць, ставлячи питання руба: хто не з нами, той проти нас. І чим менше буде у цьому відношенні тиску, тим продуктивнішим стане діалог.

Особисто я нічого не маю проти нашої спільної праматері. Але росіяни сьогодні — поняття швидше не етнічне, а світоглядне, і тут у них з українцями батьки різні.

Тамара СОЛОВЕЙ

ПРИВІТАЛИ БІБЛІОТЕКАРІВ

З нагоди Всеукраїнського дня бібліотек, який відзначався 30 вересня, в Міністерстві культури України відбулася святкова зустріч з керівниками національних та державних бібліотек України.

Гостей зібрання привітала перший заступник міністра культури України Олеся Островська-Люта. Зі словами вдячності та поваги за спільну роботу керівникам провідних бібліотек було вручено Подяки Мінкультури України, а також подарунки від міжнародної програми «Бібліоміст» та Національного газетно-журнального видавництва.

Присутніх також привітали голова ЦК профспілки працівників культури Людмила Перелігіна, голова профспілки працівників культури міста Києва Лідія Колодко, президент Української бібліотечної асоціації Ірина Шевченко та начальник управління бібліотек, читання та регіональної політики Лариса Нікіфоренко.

Для гостей виступив хор дівчаток Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. Лисенка, юні читачі Національної бібліотеки України для дітей подарували сувеніри, виготовлені власноруч.

БІБЛІОТЕКИ — ЦЕНТРИ ПІДТРИМКИ ГРОМАД

Нещодавно в Києві проходив тренінг з організації послуг для переселенців з АРК та Донбасу, організований програмою «Бібліоміст» спільно з Міністерством культури України, Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), Урядом Канади та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES). На тренінгу розглядалася можливість надання бібліотеками ефективного підтримки громадам в умовах воєнної загрози.

Захід зібрав близько тридцяти бібліотекарів з обласних центрів країни. Відкриваючи тренінг, начальник управління бібліотек, читання та регіональної політики Міністерства культури України Лариса Нікіфоренко зазначила, що бібліотеки повинні спрямовувати свої зусилля на допомогу мешканцям АРК та Донбасу, які покинули домівки в зонах конфлікту, побоюючись за своє життя та здоров'я. За її словами, Міністерство культури готове надати необхідну методичну підтримку.

Під час дводенного навчання бібліотекарі набували знання та навички для надання консультативних та інформаційних послуг переселенцям, з одного боку, а з другого, — виступати методичними і ресурсними центрами для інших бібліотек з питань роботи з даною цільовою групою. У перший день тренінгу учасники проаналізували юридичні, психологічні та соціальні особливості надання послуг, а також дізналися, які наявні ресурси та послуги бібліотеки можуть використовувати для допомоги переселенцям.

Наступного дня партнери проекту з Міжнародної фундації виборчих систем розповіли про особливості участі у виборчих процесах для вимушених переселенців. Як змінити місце голосування, які документи для цього необхідні та куди подавати заяву — все це на практиці освоювали учасники тренінгу. Проконсультувати переселенців, як реалізувати їхнє право на волевиявлення — завдання, яке можуть виконати бібліотеки.

«ВИХРИ ВРАЖДЕБНІ» НАД ШЕВЧЕНКОМ?

Кілька днів тому мешканці Євпаторії звернули увагу на те, що на постаменті пам'ятника Тарасові Шевченкові, що стоїть на розі вулиці Шевченка та проспекту Леніна, обвалено плитку. Судячи зі стану асфальту та плитки довкола пам'ятника, руйнацію могла спричинити нещодавня негода на півострові. Проте, вже не вперше знайшовши на смітнику за парканом навпроти посудину з квітками, яка зазвичай

стояла на постаменті, місцеві мешканці припустили, що пошкодження пам'ятника може бути й на совість невідомих зловмисників.

У лютому цього року міська влада Євпаторії планувала виділити з міського кошторису 240 тисяч гривень на впорядкування території біля пам'ятника Шевченкові. Провести заміну плиткового покриття біля пам'ятника, а також благоустрій прилеглої території передбачалося на по-

чатку березня, до 200-річчя від народження Т. Г. Шевченка. Проте цієї весни кримським посадовцям і депутатам стало не до того — вони були зайняті зовсім іншими справами. Тепер же євпаторійці втрачають надію на те, що хтось відремонтує пам'ятник, і сподіваються, що його не знесуть зовсім.

«Це для нас Шевченко — національний поет і пророк, а для тих, хто зараз «керує» Кримом, він — батько українського «нацизму». Напевно,

доведеться домовлятися з міською адміністрацією, щоб дали добро на його відновлення своїми силами», — кажуть мешканці міста.

Пам'ятник Шевченкові, виконаний євпаторійським скульптором Олексієм Шмаковим, було встановлено 2003 року — до святкування 2500-ї річниці Євпаторії. Скульптуру заввишки 2,4 метра виготовлено з матеріалу, тонованого під бронзу.

Джерело: «Кримські українці» <http://crimeana.wix.com/main>

«СПАСИБІ ВАМ ЗА ЦІ РЯДКИ, ЗА ПАМ'ЯТЬ ПРО МАМУ...»

В Україні, Росії та інших країнах добре знали кримчанку Віру Сергіївну Роїк, яка своїми рушниками, серветками, килимками, панно та іншими вишитими виробами полонила серця багатьох людей з різних країн світу. Її виставки збирали величезну кількість відвідувачів, людей, не байдужих до народної творчості.

Віра Роїк переїхала до Криму у 1952 році, і з того часу до осені 2010 року всі її творчі успіхи пов'язані з цією благодатною землею. Будучи людиною дуже цілеспрямованою, вона з перших днів перебування в Криму поставила перед собою чітке завдання створити на півострові школу української народної вишивки і методично рухалася до цієї мети. При цьому вона не замикалася лише на одному, своєму рідному національному напрямку, а брала найактивнішу участь у розвитку й інших видів народної творчості.

Для цього Віра Роїк створювала гуртки вишивки, викладала її в різних школах Сімферополя, брала участь у міських, загальнокримських, республіканських і всесоюзних виставках. Шукала по всьому півострову творчих майстрів, створюючи, як нині прийнято говорити, детальний реєстр цих людей. Перед нею з'явилася своєрідна творча карта Криму. Про більшість цих майстрів не знали ні в Спільноті художників, ні в Будинку народної творчості. Всю цю організаційно-методичну роботу Віра Сергіївна виконала сама, об'їздивши весь півострів, побувавши в його найвіддаленіших і глухих місцях. І це, незважаючи на інвалідність, безліч хвороб, які дошкуляли їй все життя після тяжкої контузії в роки Другої світової війни.

Поступово утворювався кистяк ентузіастів народної творчості, які поділяли погляди Віри Роїк і стали її помічниками в усіх починаннях. Усвідомивши це, вона приступила до виконання наступного етапу розвитку в Криму народної творчості — створення музею народних умільців, а потім пересувного салону живопису самодіяльних художників. Разом зі своїми ученицями О. Жуковою, В. Романовською, А. Дворніковою, Н. Солодовніченко, О. Лістровою і багатьма іншими вишивальницями, а також за активної участі чоловіка Михайла Стратоновича, мами — Лідії Еразівни Сонової їй вдалося здійснити свій масштабний задум.

Згадуючи про це, хочу повідомити читачам газети про ювілейні дати нинішнього року, важливі для

творчої громадськості та нашої сім'ї. Сорок років тому в лютому 1974 року в виставковому залі Спільноти художників Криму, який знаходився на проспекті Кірова, 26, в м. Сімферополі, відбулася перша персональна виставка Віри Роїк під назвою «Рушничок». Тоді вона ще не була членом цього творчого об'єднання. У ті часи вступити в нього було неймовірно складно. Віру Роїк прийняли у Спільноту художників лише в 1988 році, коли вона вже була заслуженим майстром народної творчості України (1967 р.), учасником ВДНГ СРСР (1972 р.) і ВДНГ України (1978 р.), провела тридцять персональних виставок і здобула визнання в Україні, колишньому Союзі РСР і за кордоном.

Друга персональна виставка Віри Роїк відбулася також сорок років тому в Київському музеї Т. Г. Шевченка. Вона відкрилася в жовтні 1974 року. Виставка користувалася великим успіхом у глядачів. У результаті цього її експонування продовжили ще на два місяці. За цей час кримську експозицію відвідало понад 45 тисяч чоловік.

35 років тому у вересні 1979 року в Софії (Болгарія) відкрилася перша зарубіжна виставка вишивок Віри Роїк, яка з того часу отримала нову назву — «Український рушничок». Наплив відвідувачів був таким великим, що адміністрація залу за згодою автора робіт замість запланованого одного місяця продовжила їхнє експонування ще на п'ять місяців — до березня 1980 року.

19 червня 1999 року, тобто п'ятнадцять років тому, рішенням Президії Верховної Ради АР Крим Віри Роїк — першої серед кримських художників — було присвоєно почесне звання «Заслужений художник АР Крим». Десять років тому, а саме 23 червня 2004 року, Кабінет Міністрів України «за вагомий особистий внесок у розвиток культури і мистецтва» нагородив Віру Роїк Почесною грамотою.

Згадуючи Віру Сергіївну, ми в родині чітко усвідомлюємо, який величезний внесок вона зробила в українську культуру Криму та популяризацію української вишивки в різних країнах. Глибоке вивчення творчої спадщини В. С. Роїк ще попереду, і я бажаю успіхів усім, хто буде займатися цими дослідженнями.

3 жовтня 2010 року Віри Сергіївни не стало, але пам'ять про неї жива не лише в серцях близьких, а й багатьох інших людей, не байдужих до її творчості. Уже після смерті майстрині, відзначеної за творчу працю високим званням Героя України, з'явилася багато нових віршів, присвячених її пам'яті. І у мене виникла думка надрукувати їх у «Кримській світлиці» хоча б частково. По-моєму, читачам це буде цікаво. І спасибі величезне усім за ці рядки, за пам'ять про маму.

Вадим РОЙК

ОЛЬГА БОНДАРЕНКО
м. Євпаторія

Вже в полинних рядках мої скроні,
Бо рушник із років ткала доля.
А прожити життя — то не поле
Перейти: міцно вдержат'я в долонях

Та у кожного свій візерунок
З неповторною в нім таїною —
Йдем напощаки, мов з пеленою
На очах. Завбачаєм рахунок
Наших літ. Так, лише завбачаєм...
Щось знаходим в житті,
щось втрачаєм...

ВАСИЛЬ МАК
м. Сімферополь

ВИШИВАНКА

Сідає сонечко
Крізь хмари шарочку
Під ту копійчку
Наллю дві чарочки
Червоним оливом
По вінцях промені
Брунатним оливом
Понад 45 тисяч чоловік
Нам загаптовано
На щастя долею
Кривавим променем
Гіркою волею
Що ми не стрічені
Любов'ю страчені
Зорею вінчані
Росою священі

То мама вишила
Тонку сорочечку
З ім'ям Всевишнього
Щоб не наврочити

То мама вишила
Болгарським хрестиком
Кривавою вишнею
Бо без наперсточка
А чорна плутана
На комір прошвою
Щоб не забути нам
Що ми не прощені
А синя ниточка
Гладлю небесною
На серці квіточка
Що ми воскреснемо
Сідає сонечко
Двоїться п'яльцями
Стоять дві чарочки
Та під окрайцями

ОЛЬГА ГОРЯНСЬКА
м. Таллін, Естонія

Ти народилася в день весінній,
Коли природа вся цвіла,
А відійшла з життя в осінній,
До сотні літ не дожила.

Всього піврочки — зовсім мало,
А як ти, Вірочко, чекала,
Щоб товариство знов вітало
Тебе. Легендою ж ти стала...

Твоє життя, мистецтво, доля,
Твоя незламна віра, воля
Пройшла крізь сталінську
сваволю,

Перемогла тяжку недолю.
Ми Віру згадуєм сьогодні,
Хай пухом буде їй земля.
Душа її в раю Господнім,
Свята ця жіночка була.
На нас ти дивилася з блакиті,
Пішла в незнані ти світи,
Твій образ, доки будем жити,
В серцях продовжуєм нести.

СЕРГІЙ СУРМАЧ
с.мт. Красногвардійське

НА КРОСНАХ СЕРЦЯ
Напружмо серця для життя,
Не варто шукати захмарних героїк,
Ось тверді — для душ опертя.
Ця жінка з ім'ям і талантом від Бога
У голці знайшла опертя,
Не вишивку вишила — нашу епоху,
Любов свою світлу,
пророчу тривогу
І загадку вічну буття.

ЮЛІЯ МАНОЙЛЕНКО
м. Лубни Полтавської області

До хрестиків притулитись долонями,
Відчуть, як нитками пульсує життя.
Жінка-легенда із сивими скронями.
Лелеки-роки над Лубнами летять.
Буднів доріжка завітчана маками,
Під пальцями зорями нічка ясна.
Коли було тяжко, не плакала зроду.
Стібок до стібка — і вже лихо мина.

Вся Україна узорами вишита,
Орнаменту стрічка єднає віки.
Усмішка щира і голос притишений,
Мов ніжність, легенький дотик руки.

Заходять у душу пресвітлі спомини,
Натхнення, добро рушники бережуть.
Сонечко ранок пробуджує променем
І вишивальниці сонячну суть.

ЛЮДМИЛА АМЕЛЬЧЕНКО
м. Бахчисарай

РУЧЕНЬКІ ЗЛОТІ
Ви золотими засіяли злитками
Море мистецтва до самого дна.
Вік весь тягла Віра голку із ниткою,
Мов плугатар, на полях полотна...

Може, майстрині було вже й достатньо

В віці поважному битись об лід...
Здійснили подвиг сміливий ви, ратний,
В битві мистецтва й залишили слід.
Я поклоняюсь, мов Богові, Вірі,
Ви в моїм серці завжди молоді.
Вічно живі ви, я вірю в це щиро —
Рученькі ваші, герой, золоті!

ГАННА ПОЛІЩУК
м. Сімферополь

БЕЗСМЕРТЯ
Багато книг я прочитала,
Але такої не було,
Де вишито на рушникові,
Начебто все село.

З усіх куточків України
Збирала хрестики вона.
І тиша горісна навколо —
Невтомна Вірина рука.

Це — Віра Роїк, це — вона,
Зібравши все до купи,
Так гарно вишивала,
Що не одну мене —
Весь світ зачарувала.

НАДІЯ РИНДИЧ
с.мт. Нижньогірське

ПАМ'ЯТЬ ЖИВА
Гранітна стела рушнікова
З орнаментом її робіт,
І тиша горісна навколо —
Майстриня вічним сном
тут спить.

І голубки не заворкують
На кам'яному рушнику,
Вічну любов символізують,
Що трапилася їй на шляху.

Любов до рідної країни,
І до людей, і до життя.
Звання Героя України
Залишив час для майбуття.

— Запам'ятай ім'я Героя —
Звертаюсь я до молодих,
Чудова жінка — Віра Роїк,
Вона жива в серцях живих.

АЛІНА КОВАЛЬ
м. Красноперекоск

НЕЗАБУТНЯ
Невеличка, неначе Дюймовочка,
Миля й світла, неначе весна,
Незабутня ця україночка,
Ця майстриня краси чарівна.

Віра Роїк — Герой України,
Що прославила себе в віках,
Народилася на Полтавщині,
А життя її все — в рушниках.

Розмаїття узорів і кольору —
Ця краса незрівнянна, свята.
Ніжні квіти, півники, голуби —
Це її душі доброта.

Рушники, наче стежки долі,
Що склалися в зрілі роки.
Віра — майстер народної творчості.
Її витвір — краса-рушники.

Скільки учнів Сергіївна вивчила!
Скільки зустрічей провела!
Від душі ділилася досвідом,
Щоб в віках її справа жила.

Де ж натхнення черпала Віра,
Щоб творити такі дива?
Дуже землю вона любила,
А краса в її серці жила.

Дуже прикро, що стежка кінчається,
Що її вже між нами нема.
В рушниках вона залишається
І у наших серцях жива.

«КРИМСЬКИЙ СЛІД МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО»

20 вересня 2014 року в музеї М. Коцюбинського в с. Сімеїзі Великої Ялти зустрілися ті, хто багато років по крупицях збирає інформацію про перебування великого майстра художнього слова М. М. Коцюбинського у Криму.

Серед запрошених гостей на зустріч-шанування «Кримський слід Михайла Коцюбинського» була і завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Центральної бібліотечної системи для дорослих

м. Сімферополя Ірина Рейдер з волонтерами бібліотеки (Михайло Шипілін і Дар'я Рейдер).

Кожен гість поділився своїми напрацюваннями в пошуках інформації про письменника. Голова Ялтинського літературного товариства ім. А. П. Чехова Михайло Боровський розповів про особливості імпресіонізму Коцюбинського. Літературознавець Петро Бабєць подарував у фонд бібліотеки свої книги

«Михайло Коцюбинський в колі українських письменників», «Кримський слід українських письменників», які займають гідне місце в бібліотеці. Завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського розповіла про роботу з популяризації імені Михайла Коцюбинського, яку багато років веде бібліотека, а також подарувала всім присутнім літературно-інформаційний буклет «Осяяний сонцем». Також цікавою інформацією поді-

лилися бібліотекарі м. Ялти і Сімеїзу. З творчим презентом виступили учні Сімеїзької школи, які прочитали вірш-оду «Музей Коцюбинського». Для всіх гостей завідувач музею Надія Костянець провела цікаву екскурсію залами музею.

Продовжилася зустріч у бібліотеці ім. М. М. Коцюбинського в Сімферополі. Ірина РЕЙДЕР, завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського м. Сімферополь

ЛІТЕРАТУРА
БРАТНІХ
НАРОДІВ

ДРУЖБИ ЗОЛОТІІ МОСТИ

Високу оцінку перекладацької діяльності письменників дав Іван Франко. Письменників-перекладачів він назвав будівниками золотих мостів дружби між народами. Сам Великий Каменярь був невтомним перекладачем, який збагатив українську літературу, культуру високими взірцями світової класичної літератури. Традиції І. Франка плідно розвивали Леся Українка, Павло Тичина, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Микола Бажан, Микола Терещенко, Дмитро Павличко та інші митці.

З почуттям гордості серед них ми можемо назвати талановитого українського поета-лірика Данила Андрійовича Кононенка. Гідний подиву діапазон його зацікавленості перекладача. Він перекладав російських, кримськотатарських, казахських, молдавських, чуваських, алтайських, адигейських поетів. Особливу увагу і масштабність зацікавленості проявив Д. Кононенко до білоруської літератури.

У моїх руках матеріали його особистого архіву. Вражає жанрова різноманітність перекладів. Тут і білоруські народні казки, і більше двадцяти оповідань відомих білоруських сучасних прозаїків. Серед них — Василь Биков і

Микола Янченко, Іван Пташников і Володимир Короткевич, Віктор Карамазов і Василь Хомченко, Лідія Арабей і Таїса Бондар... Досить широко представлена в його перекладах білоруська поезія. Зазвучали по-українськи вірші Пятруся Бровки, Сергія Граховського, Казимира Камейші, Михася Казакова, Олеся Рязанова, Володимира Некляева, Михася Стрельцова, Віктора Шніпа, Євгенії Янишиць, Миколи Кулецького, Валерія Дранчука та інших. Поет дав і дає можливість масовому читачеві в Криму, України ознайомитися з білоруською літературою для дітей, опублікувавши і систематично публікуючи в своєму перекладі українською мовою твори білоруських письменників в єдиному в Криму україномовному виданні — газеті «Кримська світлиця».

Коли заходить мова про Білорусію, її культуру, Д. Кононенко відповідає словами славетного українського лірика Володимира Сосюри:

*Білорусь ти моя, Білорусь,
Синьоока сестра України.*

Чим же викликана така щира душевна увага Данила Андрійовича до «синьоокої сестри України»? Що ж стигмулювало його натхненню і недремну працю перекладача білоруських майстрів ху-

дожного слова? З цим запитанням я звернувся до нього, до речі, мого колишнього студента-філолога, вже тоді молодого обдарованого поета. Першу поетичну збірку «Джерело» я мав шастя рекомендувати до друку.

— Любов до мови починається, — каже Данило Кононенко, — із захоплення художнім твором, прочитаним цією мовою, а також з прихильності до автора, котрий написав цей твір. Так трапилося і в моєму житті: вперше я почув білоруську мову іше в роки солдатської служби, коли побував на семінарі молодих літераторів, що проходив в Одеському будинку творчості письменників у травні 1963 року. То був незабутній час для української літератури — час, коли з'явилася ціла когорта молодих талановитих поетів, яких сьогодні ми називаємо «шістдесятниками», таких, як Іван Драч, Микола Вінграновський, Василь Симоненко та інші. Ось тоді я вперше почув ім'я білоруського поета Василя Сидоренка, який учився в Київському технікумі радіоелектроніки, а згодом закінчив філологічний факультет Чернівецького державного університету. Писав вірші білоруською мовою. Забігаючи наперед, скажу, що років через десять ми позна-

йомилися з Василем, коли він працював у газеті «Літературна Україна». «Треба ж так, — думав я, — білорусь, вірші пише рідною білоруською мовою. Іше й українську знає чудово. Адже працює не в якійсь там газеті, — а в письменницькій, у «Літературній Україні», де мову треба знати досконало.

У травні 1963 року, під час семінару в Одесі, один з керівників літературних курсів, здається, Григорій До-нець, прочитав нам вірш білоруською мовою іше тоді невідомого мені поета Василя Сидоренка. У вірші йшлося про те, як в голодні і холодні повоєнні роки маленький хлопчик залишився один в хаті, бо його хвора мати була змушена сторожувати магазин. Та краще, ніж переказувати вірш, я прочитаю його в оригіналі:

*ЕЩОД ІЗ МАЙГО
ДЗЯЦІНСТВА
Месяц лез нібы злодзей
Цераз шыбу у хату к нам
І на сценах праводзіу
Кішнннм ліхтарыкам.
Я малы тады у хаце
Спаць баяв ся адзін:
Ноччу хворая маці
Сцерагла магазін.
Ад людзей чуу пра бацьку:
Бацьку немец забіу...
Месяц лазіу па хаце,
Нібы штось загубіу.
Потым печку обмацау*

*Длинной лапай з двара,
Прымасціуса на лауцы
І напіуса з вядра.
Потым знік у агародзе,
Я падумау тады:
Можна, бацька прыходзіу
Каб напіцца воды.*

Цей вірш схвилював мене до глибини душі. Навіть без перекладу мені все було зрозуміло, хоча білоруську мову я почув уперше. Я був просто зачарований отими звуками «дз», «ц»... Мені захотілося читати твори цієї мовою, такою близькою моїй, українській. І близько ознайомитися з білоруською літературою.

Демобілізувавшись з армії, Данило Кононенко вступив

на навчання до Кримського педагогічного інституту на філологічний факультет (відділення української мови та літератури). В інститутській бібліотеці він брав твори білоруських письменників у перекладах російською мовою. Читав з інтересом і великою користю для себе Янку Купалу, Пятруся Бровку, Максима Танка, Янку Бриля та інших. Дізнався про літературну періодику Білорусі і почав передплачувати журнали «Польмя», «Маладосць», газету «Література і мастацтва». Ці видання дали йому змогу ознайомитися з творчістю багатьох поетів — його ровесників.

Хоч я й перебуваю у статусі пенсіонера на заслуженому відпочинку після безперервно відпрацьованих п'ятдесяти років, але чи можна це назвати «відпочинком», коли під твоєю опікою ще троє онуків шкільного віку? Навряд чи... Клопотів вистачає... Однак, коли випадають більш-менш спокійні години, віддаюся духовним потребам своєї душі: читаю те, чого досі не встиг прочитати, відкладаючи усе на потім, інколи пишеться щось своє, інколи виникає бажання заповнити творчі хвилини художнім перекладом. Більше перекладаю з білоруської — і прозу, і поезію. Білоруська література дуже близька мені по духу, бо в ній порушуються проблеми, співзвучні з нашими українськими: ті ж проблеми мови, національного шкільництва, культури, історії. Та навіть одного чорнобильського лиха ми із нашими сьбрами зазнали найбільше... Отож, коли нашттовуюся на якісь болючі теми, порушені у творах білоруських колег, рука сама тягнеться переповити це й своєю мовою, бо ті болі наших сьбрів — то й наші українські болі, бо ті теми — нам близькі й зрозумілі. Отак, здавалося б, спокійні, безтурботні мої пенсіонерські дні переростають часто-густо в солодкі творчі муки. Хочу додати, що мене хвилюють не лише твори, в яких порушуються значні соціально-духовні проблеми, а й гарні ліричні поезії, вірші, позначені філософічністю. Їх і перекладаю і хочу, щоб їх прочитали й інші шанувальники художнього слова.

Данило КОНОНЕНКО

Пятрусь МАКАЛЬ

МИ, БІЛОРУСИ

Одвіку ми спали... Ні, не одвіку!
І нас, до речі, ніхто не будив.
Лягла на плечі біда Чоловіку —
Він, світу на диво, заговорив.
Пішли ми на поклик туриного рогу,
На вічність, що просурмила й гуде...
І, уступаючи нам дорогу,
Люди питались:
— А хто там іде?
Гриміла погоня, цокали коні,
Вершнику в серце спис влучно б'є...
Чому ж ми соромимося
ше й до сьогодні
Самі вимовить ім'я своє?
Хоч іншим під ноги
стелять обруси,
Не спотикаючись, прямо ми йдем.
Давайте знайомитись:
Ми — білоруси!
В громаді своїй ростемо ж і ростем.
З воєнного часу
фашист безголовий,
Мабуть, пам'ятає і досі він
Про вогненний урок
партизанської мови —
Мови гранат, кулеметів і мін.
Не боячися мисливського шроту
З думою в серці
про завтрашній день,
Йдемо ми, і крила в нас є
для польоту,
Європа ж питає:
— А хто там іде?
Провидець якийсь від науки,
Здається, хвилина — і відбере
У океану ріки, як руки

в плугатаря, що поле оре...
З трибуни коли промовляє
Моя Республіка в Організації
Об'єднаних Націй —
«А хто там іде?» —
зала бурхливо починає,
як океан, хвилюватись.
Так хто там
нам долю німих відміряє —
Мову прабатьківську
у нас відбирає.
Ставить нам на уста печать?
Змовкнуть пророки,
А мові — звучать!
Поділимось нею із юною зміною,
Не догодивши, мабуть, комусь...
Не безіменною і не змалілою
Несем ми свою любов —
Білорусь.
Ми нерозривно з'єднані, знаєм,
Із землею предків,
як з небом самим.
Нас не чіпаєш — ми не чіпаєм.
А як зачепиш, як грім загримим.
Хіба ж бо не шастя,
мій рідний народче,
Разом з тобою долю ділити.
На ниві людській з іншими в згоді
Вітчизни колосом прошуміть!
Максим БОГДАНОВИЧ
(1891-1917)
* * *
Білорусь, твій народ дочекається
Золотистого, світлого дня.
Подивися, як схід розгоряється,
Як хмаринки розквітли в огнях.
* * *
Ти не згаснеш, ясна зоряно,
Ти іше осяєш рідний край.
Білорусь моя! Країно-бранко!
Встань і волі шлях собі шукай!

«САМ СОБОЮ НІКОЛИ Б ЯКБИ РІДНОЇ»

Все минає — і радість, і муки,
Та залишишся в пам'яті ти, —
Чорні брівки, тендітні руки
Й на голівці проділ золотий.

ТРІОЛЕТ

Мені розлука довга з вами
Чорніша чорних Ваших кіс.
Чому ж недобрый час приніс
Мені розлуку довгу з Вами?
Я аж поблід від гірких сліз
І тріолет почав словами:
Мені розлука довга з Вами
Чорніша Ваших чорних кіс.

Грими, грозо! Лютой ізнову.
Вий, вітре, з нею заодно!
У бурі відлетить полова,
І чисте лишиться зерно.

Циклоне, вдар! Удар на море,
Цілуй його у темне дно,
Розбурхай воду — й перлів гори
На берег викине воно!

Мудрої мови мед золотистий,
Повнії соти мені до вподоби;
Але не менше серцю принадний
Мед своїм хмелем
світлим і ніжним.

Пролітайте ви, дні,
Золотими вогнями.
Молодим я помру, —
Облітайте квітками...
1917

В країні світлій, де я помираю,
У білім домі біля синьої бухти,
Я не самотній, я книгу маю
З друкарні пана Мартина Кухти.
1917

Віктор ГАРДЕЙ
МАКСИМУ БОГДАНОВИЧУ
Соня схід пломеніє над нивою:
День встає в росяниціх рясних.
Доброю і ласкою милою
Струменить джерело його книг.
Ялта віку суворого рисами
До свічади води припадає.
А стежина поміж кипарисами
До могили Поета веде.

Холодком чи журбою повіяло?
Волошки? Боже ж мій, волошки!
Тут їх Лось Євдокія посіяла —
І любові, й надії квітки.
Жив один —
серце з болю стискалося,
Сам собі — брат, товариш, рідня.

Знай, Поете, Білорусь дочекалася
Золотого, погожого дня!
Знову схід молодий розгоряється,
І під шелест поетових книг
Світлі мрії народу збуваються
На просторах Вітчизни ясных!

Василь ЖУКОВИЧ

ВІРА І ЗАКЛИК

Триптих

I

*Білорусь, твій народ дочекається
Золотистого, світлого дня.
Максим Богданович*

День не ясный, не золотистий —
Наш день захмарений, Максиме,
І обрій наш все ще імлістий,
І шлях — не знаць, куди вестиме.

Коли вже збудеться пророцтво?
Коли високий прийде час?
І, урятований з сирітства,
Батьківський край потішить нас?

Коли він залікує рани,
Окрилить знов своїх людей?
Де потонув вогнистий ранок?
Де золотаве сонце? Де?

II

*«...Ти крикнеш не вільний:
«Ратуйте!»
А мусиш «Спасибі» кричать.
Почуйте ж, його ви почувіте,
Хто серцем не вмів мовчати!»
Максим Богданович*

Почули тривогу, почули
Спливило хоч немало води,
Над прірвою жаху відчули
Бездоння жажливе біди.

У кривдах, у горі мовчали:
Та й плакати за чим і чого?
І ось за межею відчаю
«Ратуйте!» тепер кричимо.

Тепер — драматичні події,
Нам кажуть, кричати дарма,
Навколо — одні добродії,
Злодіїв ніяких нема...

Хто ж нас обікрав так «завзято»?
Хто в душах святе в нас убив?
І хто без вини винуватаю
Батьківську мову зробив?

III

*В білій піні проностається коні, —
Мчаться, реуться і важко
хриплять...
Стародавню Литовську Погоню
Не розбить, не спинить,
не втримать.
Максим Богданович*

Я на мить свої очі заплющу —
Бачу з тих, із далеких віків
Білих коней,
що мчать через Пущу,
І на конях — святих вояків.

Не спішать вояки насаволить —
Вільний дух кличе їх воювать,
Ні, не прагнуть когось
поневолять,

Вони прагнуть лише визволять.
Білий край — у ганебнім полоні...
Де продавці його, віткачі?
В стародавній Литовській Погоні
Блискавицями сяють мечі.

Скажи, мій народче, чому ти
Співаєш все рідше, чому?
Здається, і вдійтий, і зутий?
Що ж пісні твоєї не чуць?
Нас вчили завжди: ти — на волі,
Казали, що світлий твій день...
Чому ж, мій сердечний, про долю
Своїх не співаєш пісень?

Прирости малюються в плани
І закликів не полічить.
Чому ж не співають селяни,
У поле чи з поля йдучи?
Забуто пісні знакомиті?
Забуте ж бо важко знайти?
І дошками вікна забиті, —
Нема кому в поле іти?

Так можна дійти і до краю...
Чому ж юнаки у містах
Пісні під гітару співають
По темних кутках, закутках?
О, мій білоруський народче,
Куди ти й до чого прийшов?
В своєму великім поході
Що втратив, чого не знайшов?

Глушили тривоги і глушать
У серці твоім солов'їв.
Коли вже і що тебе зрушить,
Щоб знову почути твій спів?

Таїса БОНДАР
* * *
Шельмуем тих, хто гнав
на Колиму
Голодних нас на смерть,
на вимирання,
Хто катував нас і глумився з мук,
Хто день і ніч стріляв у нас
старанно.

(Продовження на 13-й стор.)

Почав перекладати їхні твори українською мовою. Через магазин «Книга — поштою» йому надіслали з Мінська одну із перших збірок повістей та оповідань Василя Бикова «Журауліны крык». «Таких відкрито правдивих творів про війну я іще не читав. Оповідання Бикова, — говорить Д. Кононенко, — беруть за серце і душу».

Спочатку Д. Кононенко перекладав твори білоруських поетів. Але перед оповіданнями В. Бикова — «не утримався». Він переклав і опублікував «Коли хочеться жити», «Крутий берег річки», «Поєдинок», «Обозник» в українській газеті «Кримська світлиця». Багато творів В. Бикова перечитав мовою оригіналу.

Захопив його своїми творами і цікавий білоруський письменник Володимир Короткевич, котрий свого часу вчився у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка, а потім кілька років жив і працював в Україні. Д. Кононенко переклав його цікаві маловідомі оповідання «Листи не запізнюються ніколи», «Поліщук», «Маленька балерина». Володимир Семенович любив відпочивати у Криму в Будинку творчості письменників «Коктебель». Але нашому поетові особисто познайомитися з письменником-білорусом не довелося: він передчасно пішов із життя.

Зате з чудовими білоруськими поетами Володимиром

Скоринкіним та Сергієм Заронніковим подружилися навіть родинами. Перекладали одне одного. Листувалися. Познайомився Д. Кононенко і з таким відомим митцем, як Сергій Граховський. Багато творів переклав Д. Кононенко для книги С. Граховського «Доброта», яка побачила світ 1989 року у київському видавництві «Радянський письменник». Щира дружба і творчі зв'язки Д. Кононенка склалися з Таїсією Бондар, Лідією Арабей, Миколою Чарнявським, Василем Хомченком.

Горбачовська «перебудова» перешкодила виходу в світ кількох книжок білоруських авторів у перекладі Д. Кононенка українською мовою, зокрема, збірки дитячих оповідань глибоко обдарованого прозаїка Василя Хомченка, збірки «Казки та оповідання білоруських письменників», фантастичної повісті Володимира Некляєва «Вежа», поем для дітей про війну М. Чарнявського, багатьох перекладів віршів Максима Танка, Олеся Рязанова та інших цікавих поетів.

У 70-х роках виїхав в Києві «Антологія білоруської поезії» в двох томах, до якої увійшли в перекладі Д. Кононенка українською мовою твори Ригора Бородулліна та Віри Верби.

З поетесами Ольгою Іпатовою, Галиною Коржаневською Д. Кононенко познайомився на початку 90-х років, будучи делегатом останньо-

го з'їзду письменників Радянського Союзу. Тоді Спілка письменників України заявила про свій вихід зі складу СП СРСР. І Галина Коржаневська, і Ольга Іпатова, і Василь Зуйонок, і більшість з білоруської делегації підтримали рішучі дії української делегації, очолюваної секретарем Спілки письменників України Олесем Лупієм.

Тісні творчі зв'язки Данила Кононенка з письменниками-білорусами, які жили і живуть в Україні. Особливо органічними вони були з Василем Сидоренком (Київ), з Михасем Казаковим (нині покійним, Ялта). Збірка «На нашій, на своїй землі» (вида-на 1995 р. у Києві) відкривається цілою добіркою віршів М. Казакова в гарному перекладі Д. Кононенка.

Тепер наш талановитий поет Данило Кононенко — заслужений діяч мистецтв Автономної Республіки Крим, голова Кримської організації Національної спілки письменників України, шеф-редактор української дитячої газети «Джерельце», на сторінках якої з'явилися вірші багатьох білоруських поетів, котрі пишуть для дітей і про дітей.

Данило Андрійович любить білоруську мову, білоруську літературу. У його домашній бібліотеці почесне місце займають книги з автографами білоруських письменників — друзів українського поета. Цілі полиці заставлені журналами «Польмя», «Маладосць», «Беларусь». Є ен-

циклопедичний словник «Янка Купала», а також цілий ряд інших дорогих йому видань. Це твори В. Бикова, В. Короткевича, М. Танка, М. Богдановича (факсимільне видання його збірки «Вінок»), збірки «День поезії». Частина книг білоруських авторів Д. Кононенко подарував бібліотеці «Дружба народів» (м. Сімферополь).

Час від часу перечитуючи твори білоруських авторів, Д. Кононенко завжди знаходить в них багато цікавого і цінного для своєї роботи. Він дуже радий з того, що відшукав у зібранні творів класика української літератури Михайла Коцюбинського його переклад українською мовою прекрасного вірша Янки Купали «А хто там іде?».

Про органічні зв'язки кримського українського поета Данила Кононенка з білоруськими письменниками, про їхні почуття до свого українського побратима свідчить велика кількість автографів. Не може утриматись, щоб не процитувати кілька з них. Микола Чарнявський на збірці своїх віршів «Тревога» залишив віршований автограф:

*Дорогі Данила!
Насі заужды у душы трывогу —
За гэты свет, за родны кут.
Пішы патроху і памногу,
Гары ад творчасцы пакут!
Няхай радкі вясновыя
Збаруцца у книжкі новыя!
Па-сяброўскі шчыра —
Мікола Чарняўскі.*

02.02.89
Душевним теплом овіяний

віршований автограф, залишений колишнім пілотом, поетом Володимиром Скоринкіним на збірці, подарованій Кононенку «Разрешите взлет»:

*«Ан» — чудесный «літак»,
да не «Іл»,
Я — Скоринкин, да не Скорина,
Но зато навсегда, Даниил,
Покорила меня Украина.
Мне приснится не раз
Коктебель —
Нашей дружбы с тобой
колыбель.*

Автограф починався прозою:

«Даниилу Андреевичу Кононенко с благодарностью за популяризацию белорусской литературы и пожеланиями самого наилучшего в жизни, творчестве».

А ось слова з листа Лідії Арабей:

*«Шаноуны Данила Андрэевіч!
Шчыры дзякуй Вам за Вашу
кнігу стихов (буду чытаць),
за віншаванне з вясною і за
добрая словы пра маю апо-
весць.*

*Пасылаю Вам і сваю кнігу
пра Цётку, над якою я праца-
вала шмат гадоў. Нямаю у ёй
старонак і пра сувязь Цёткі
з Украінай.*

*Буду рада мець ад Вас весткі.
Рада падтрымліваць з Вами
творчая і сяброўскія сувязі.
З глыбокаю пашаною Лідзія
Арабей.*

12.03.1991 г. Мінск».

І в листах, і в автографах білоруські письменники висловлюють сердечну і широдячність «шчыраму сябру беларуськой літаратуры» Да-

нилові Кононенкові.

При нашій зустрічі Данило Андрійович із жалем говорив, що не довелося йому побувати в Білорусії. Він уже був близько до здійснення своєї давньої мрії. Але «ота перебудова», а згодом економічні потрясіння не дали можливості побувати на дорожній братній землі.

«Братерство, спорідненість — наша слов'янська, — говорить поет, — завжди хвилює мене. Я улюбляю душею не тільки за долю своєї Батьківщини — суверенної України, й любої моєї сторони — Білорусі. Нехай завжди нас окриляють велика віра і надія. Нехай білоруська земля, обпалена чорнобильським стронцієм, як і моя українська, ніколи більше не знає ні атомного, ні будь-якого іншого лиха.

Доки живуть білокора білоруська береза і наша високо-чоло українська тополя — допоки житимуть наші близькі мови, наша література, культура. Допоки звучатимуть за-дюрриста білоруська «Лявоніха» і український хвацький гопак, — наші серця не зна-тимуть смутку. Живе Білорусь, а отже, живе й народ — і український, і білоруський».

Олександр ГУБАР,
професор Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, член Національної спілки письменників України, лауреат літературної премії імені Степана Руданського (2001 р.)

НЕ СТАВ БІЛОРУС, ЗРІКСЯ ВІН МОВИ...»

Ще й досі постріли
не стихли ті у снах,
А з нашої ж, із мовчазної згоди
Так розбуявся, так розрісся страх,
Що вже громадою звемося —
не народом.
Та не звемося, а нею стали ми,
Прийнявши обіцянки за обнови...

Не стерпів би народ цієї ганьби,
Прадавньої не відцурався б мови.
Не кляв би так народ своїх синів
За те, що розбудили вони мертвих.
І хочуть в уламках валунів
Позначити їхню долю,
часом стерту.

Себе ж клянемо, а не їх, дітей,
Жертв нашого безглузлого
бездушшя...
Кого спитать, коли, коли зросте
Бажання очищати наші душі?

Колі ми визнаєм, що ми є народ,
І не безпам'ятний, і не без роду?
Шельмуєм тих, хто з наших
жив незгод,
А множимо ж самі оці незгоди.

Віктор ШНІЦ

Зірвана вітром пливе павутина
Чорною смутою понад водою.
Бідна ти бідна у нас, Батьківщино,
Що ж ми, розумники,
робим з тобою?

Ріки в пісках задихаються чорних,
Трави в отруті горять без вогню,
Ніби пустельні широкі простори,
Ворон голодний кляне тишину.
Мовчки іду по дорозі розбитій
До кладовища у тиші німії.
Пам'ять у барах іще не пропита,
Прізвища предків не змито

з хрестів.
Дідьком посаджена в полі осичина,
Кості людської біліють під нею...
Зірвана вітром пливе павутина
Чорною стрічкою понад землею.

Говорим про рідну мову,
А в школи не йдем працювати.
Звикли давати настанови,
Звикли з трибуни кричати.

Нам віриться в перемині,
Хоч мало ще перемині,
І слухають нас тільки стіни
І пил, що не витертий з стін.

А хто там у школах працює?
Чи хочуть шось там ворухити?
Душа молода бунтує,
Ще крил не зламали душі.
Складаєм гуртом постанови,
Уміючи складно писати...
Говорим про рідну мову,
А в школи не йдем працювати.

Біля повітки зранку
Пиляє Федір дрова.
Покриту пилом шапку
Насунув аж на брови.
Як стомиться — покурить,
Погомонить з собою.
Дивись, ізнов пиляє —
Нема йому спокою.

— Чому один потієш?
— Зима не за горами... —
Промовить — і за діло
Знов обома руками.

І як тут не допоможеш
Самотньому сусіду...
— Чому ж не ідуть діти?
— Як буде час, прийдуть...

Алесь ПИСАРІК

Що не вьоска — то річка пливе
Із пісень та із шедрих говірок.
Мова в маминій хаті живе
Кожен день — на зорі
й в надвечірок.

Скільки знаю себе, земляки
Перед гостем а чи образами,
Не ламаючи язика,
Слова ширості й правди казали.
Скільки знаю біленький обрус,
Скільки знаю матусине слово,
Сам собою ніколи б не став білорус,
Якби рідної зрікся він мови.

Що ж ти, брате, надумливий мій,
Із сумлінням своїм витворяєш,
При матусиній мові живий
Мову-мачуху в серці гойдаєш.

Казимир КАМЕЙША

У КАНЕВІ
Барвою осінь горить золотою,
Позолотилися хвилі Дніпра.
Думою генія рвійно-крутого
Думно звелася Чернеча гора.

Нині вітати Кобзаря над рікою
Вийшли щасливих доріг кобзарі.
Вийшли поміряти з диво-горою
Та поспівати пісень на горі.

Вам, що так легко
ішли до Парнасу,
Вам, молоді
і не дуже старі,
Важко здійснитись
туди, до Тараса,
Чи підійметеся ви,
кобзарі?

Град і каштановий,
і жолудевий, —
Котяться ядра
й зникають в траві!
Гей, кобзарі,
за словечка рожеві,
Може, й не гріх
на горі Кобзаревій
Гулю отримати
на голіві!

Ні, я не вам, я собі
дорікаю.
Тих, хто іде, —
недоречно спинять.
Вічність обнять неможливо
руками,

Думою вішою можна обнять.
Істину що не один я засвідчив,
Я не один до Тараса іду.
І на братерський поклін і на віче,
Благослови мою, часе, ходу!
Гулко по східнях
відлунують кроки,
Сяє свічадо Славутиних вод.
Звівся Тарас наш під небо високе,
Як сам народ!

Микола ТРАФІМЧУК

У нас імена від батьків,
А прізвища — від Батьківщини.
Ми миті свої і години
Звіряєм по гулу віків.
Димляться облоги, гудуть...
Хоч мирне настало життя...
Та все ж, без імен... з небуття
По правду ідуть і ідуть.

ЖИТТЯ
Це сонце спину, що пече мені,
І стежка кам'яниста під ногами...
І цей ось рух кінчається не нами
І починається не нами. Ні!
Спинитись — значить,
у круговорот,
втрапить
І тратить сили. Дух високий
тратить
На все, що є життя, земля, народ.

Василь ЗУЙОНОК

Я слухаю мовчки землю
І з небом веду розмову:
Яку я найбільш приємлю
Зорю осяяну вечорову.

Люди не бачать її,
І Богу вона невідома,
Ми ж з нею давно свої,
Вона в моїм серці, як вдома.

І мріється, й сниться мені —
Планида землі Білорусі...
Я сам не знайшов її — ні,
Та втратить її боюся.

ХАТА

На останніх шляхах наших стріч
Іде — за плечима з ношею:
Світ опустів, не топлена піч,
І вікна забиті дошками.

Як же без Росії
Жити на світі нам:
Без неї — посієм,
А зберем — панам?

З нею — і свобода,
І з людсьми союз,
Та і спільний предок —
Чорно-білий рус.

Як же нам нарізно,
Жити окремо, як?
На одній дорозі
Світить нам маяк.

І Москва — столиця,
І Сибір — тюрма,
А своя й не сниться,
Своєї — чортма.

І одні в нас трони,
І один ГУЛАГ,
І один — червоний —
Над ГУЛАГом стяг.

Простір Батьківщини
Серцем не обнять!
Ми куди б ходили
Строки відбувають?

Як же без підмоги,
Як же без братів?..
Кайдани на ноги —
І в Сибір побрів...

З пункту А і до пункту Б
П'ятикласник сидить
над задачником —
Як вивозить, країно, тебе?
Спину гне мій народ невдатником.
Кабінети щороку й щодня
Обіцяють стабілізацію.
А за нею — як на фото рідня:
Визирає сталінізація.
Бо вже так повелося здавен:
Над народом повинні бути
сталініці,
Й на столицю дивиться він,
Ніби двічник на наставницю.

ЛОВИСЬ, РИБКО ВЕЛИКА І МАЛА!

В еліт Михайла Куманцова на території рибгоспу в Феодосії часто заходять після трудового дня місцеві рибалки поговорити з господарем про свій улов. Його люблять знімати телевізійники, бо він — ерудований знавець природи і чудовий оповідач. А з нинішнього року став своїм у колі музейних працівників. Його унікальна колекція предметів, що стосуються риб та історії риболовецького промислу, демонструвалася в літні місяці у Феодосії, а днями її відкрито в Кримському етнографічному музеї у рамках проекту «Моє хобі».

Михайло Куманцов народився у Феодосії. З дитинства захоплений романтикою моря і далеких подорожей, він юнаком поїхав на Чукотку. Був матросом, лаборантом, вісім років добував золото. Закінчивши Далекосхідний технічний інститут рибної промисловості (1987 р.), працював іхтіологом, очолював Чукотську окружну інспекцію рибохорони. Здобувши другий фах — еколога в Ленінградському державному університеті (1991 р.), зайнявся науково-дослідною роботою: вивчав особливості біології прісноводних видів риб Анадирського басейну, їхнє промислове освоєння і рибогосподарське районування Чукотки. Спільно з І. Зонном та А. Костяним написав енциклопедії Берінгового та Чукотського морів, є автором книг про виникнення і розвиток рибальства Північного Причорномор'я, про рибальство Грузії та ін., а також численних публікацій у журналах.

У 2001 році захистив кандидатську дисертацію з біологічних наук. Два роки з 2005 до 2007 року М. Куманцов працював віце-губернатором Коряцького автономного округу. Звідти переїжджає в Москву, де очолює рибохорону Росії. З 2009 до 2013 року — заступник директора Всеросійського науководослідного інституту рибного господарства та океанографії, керує робочою групою з питань Чорного моря.

Про всі красиві місця на Землі, де побував, облітав на вертольоті, з якого на Камчатці бачив, як ведмеді полюють за рибою,

М. Куманцов цього року після повернення в Феодосію розповідає учням ЗОШ № 4, в якій сам колись навчався.

— Я багато років займався боротьбою з браконьєрством, — говорить Михайло Іванович. — Коли бачиш красивого осетра з відрізаною головою, щось виправити вже пізно. Любов до риб потрібно прищеплювати з дитинства, створювати голубі патрулі не для галочки, а для конкретних справ. Це той мінімум, який реально може вплинути на збереження живого світу наших водойм.

Як учений-біолог читає лекції на теми, присвячені охороні природи і морських ресурсів, популяризації професії рибалки. Рибу людина ловить з давніх часів. Мабуть, жодне із занять на землі не може зрівнятися з ним за давністю. За віком рибальство — майже ровесник полювання і набагато старше від сільськогосподарської праці. Люди в давнину говорили: «Не нагодє земля, нагодє вода». Усе різноманіття рибної кухні можна було побачити нещодавно в Феодосії на Першому гастрономічному фестивалі «Барабулька», в організації та проведенні якого М. Куманцов узяв найактивнішу участь, у тому числі й зробив значний фінансовий внесок як спонсор.

Нині він закінчує книгу про рибальство в Феодосії і вступає на навчання на історичний факультет Таврійського університету ім. В. Вернадського, щоб, за його словами, професійно враховувати фактор історизму в досліджуваних питаннях. Логічним завершенням

нового наукового видання, на думку автора, повинно стати відкриття в місті музею рибалки. Уже є домовленість з міським головою про розміщення експозиції та стилізацію інтер'єру в риболовецькому стилі в бібліотеці, що знаходиться в районі Старого міста, на Карантині.

Рибна колекція сформувалася більш як за двадцять років сама собою, без спеціальної мети, і за кожним предметом приховується певна історія чи легенда, про яку знає лише їхній власник. Слухаєш його екскурсійну розповідь і немов здійснюєш подорож у наземний і підводний світ планети. Орієнтуватися в ньому допомагають старовинні карти. Одна з них виткана на голелені в Бельгії за замовлення колекціонера, а рибальські карти Римської імперії — оригінал.

В експозиції багато предметів риболовецького промислу, що були вжитку. У центрі першого виставкового залу створена композиція з речей, без яких рибалки не виходять у море. Це справжня тралова сіть, компас, ліхтар, чоботи. А ще — штурвал, гачки, блешні, грузила. В центрі другого залу знаходиться справжній металевий якор, подарований моряками.

З різних країн М. Куманцов привозив статуетки моряків, предмети декоративно-прикладного мистецтва, моделі суден, вітрильників. Одних лише фігурок з фарфору в колекції більше чотирьохсот, стільки ж монет із зображеннями риб і рибальської символіки, близько десятка сервізів у рибному стилі. Приміром, столовий набір «Риб» куплено ним у Франції, чайний «Жуль Верн» ручної роботи — у Чехії. Всього ж колекція налічує близько п'яти тисяч найменувань.

Один виставковий стенд присвячено Чукотці. Він найдорожчий в експозиції не лише тому, що там пройшла значна частина життя, а й за ціною. Статуетки та інші дрібні вироби виготовлені з використанням дорогіших металів — золо-

та, срібла, бурштину, а також із кісток мамонта, з моржа, кита, гірського барана, зуба кашалота.

Великий підбір гжелі, що, за словами М. Куманцова, є візиткою російського рибальства. Багато виробів цього стилю придбано ним в Астрахані, яка йде попереду всіх на планеті в розвитку рибної галузі. Під неї стилізуються тарілки, емкості для напоїв, сувеніри. А в Криму, що омивається з усіх боків морем, пов'язана з рибами краса знайдена в багатьох археологічних розкопках Ольвії, Пантикапея, Херсонеса, відображена в старовинних монетах.

У Керчі за замовлення М. Куманцова місцеві майстри виготовили близько до історичної тарілку з фрагментом рибного блюда другого віку до нашої ери. В її центрі знаходиться заглиблення для рибного соусу. А нині керчанами створюється для колекції макет невода.

Через експозицію, немов в ілюмінації, відкривається зору художній, декоративний і реальний світ риби. І Кримський півострів займає в ньому свою вагомую нішу. Споживачам відомі Керч, Севастополь, Феодосія як міста-виробники рибної продукції. Лише в Керчі налічується п'ятдесят рибальських суден, п'ять тисяч працівників займаються переробкою риби. Йде її розвідка в морі, і десятки суден від українського Ізмаїла до грузинського Поті спрямовуються на перехоплення хамси. Рибалки зі стажем пам'ятають, як на косі ловили знамениті керченські оселедці з срібним полиском.

Експозиція вченого-іхтіолога Михайла Куманцова демонструє красу рибного світу і професії моряка, навчає, як потрібно любити і берегти водну фауну, як через фактор рибальства захопитися в Крим. Його інфраструктура дозволяє відродити рибну галузь. І якщо в ній працюватимуть люди, захоплені морем, воно відкриє перед ними свої скарби.

Валентина НАСТІНА

«КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2015»

Засновники Тетяна та Юрій Логуші запрошують надсилати рукописи на Міжнародний літературний конкурс «КОРОНАЦІЯ СЛОВА»

1. На конкурс «Коронація слова — 2015» (далі — Конкурс) приймаємо написані українською мовою рукописи творів (далі — твори) на такі номінації:

РОМАНИ
ПІСЕННА ПОЕЗІЯ
КІНОСЦЕНАРІЇ
П'ЄСИ

ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ (найкращий прозовий твір, поетичний твір, кіносценарій фільму, п'єса для дітей та юнацтва).

2. На Конкурс повинні подаватися тільки ОРИГІНАЛЬНІ твори, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, не оприлюднювалися (зокрема, через Інтернет), та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на Церемонії нагородження.

Примітка: (інсценування, адаптації для театру чи кінотворів інших авторів розглядатися не будуть).

3. Рішення про результати конкурсу визначає авторитетне журі. Результати конкурсу оголошуються на Церемонії нагородження та через ЗМІ.

3 огляду на велику кількість поданих рукописів, твори, на жаль, не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.

4. Конкурс пропонуватиме твори видавництвам, кінопродюсерам, кіностудіям, театрам, композиторам, з якими автори особисто домовлятимуться про умови.

5. Конкурс не спонсорує подальшу долю твору. За згодою авторів Конкурс може надавати додаткову промо-підтримку (презентації, прес-конференції, промо-тури, автограф-сесії тощо) для книг, фільмів, вистав, пісень, що будуть створені за конкурсними творами.

6. Автор подає свої твори на Конкурс повторно до отримання Першої премії у тій номінації, на яку подається. Автор має право і надалі подавати твори у тих номінаціях, де не отримав Першу премію. Для володарів Перших премій проводиться окремий конкурс «Гранд-коронація» кожні 5 років.

7. Переможці Конкурсу отримують оголошені грошові премії (з яких відраховуються податки). Згідно з законом України про захист персональних даних автори надають необхідні документи.

Довідки за телефоном:
+38 (067) 252-50-20

Чекаємо Ваші твори за адресою: Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька «Коронація слова», м. Київ-30, 01030.

Кінцева дата прийому рукописів — 1 грудня 2014 року (за поштовим штемпелем).

Детальніше про умови конкурсу — за адресою: <http://koronatsiya.com/umovi-uchasti-2/>

НОВІ КНИГИ

ВЕСЕЛИЙ СМІХ — ДЛЯ ВСІХ!

Різні види віршованого гумору від коротких дотепних мініатюр до жартів, байок і літературних пародій вміщує нова збірка «Веселе українське слово» відомого на півост-

рові майстра розмовного жанру, заслуженого артиста Криму Аркадія Вакулєнка. Його твори позначені дотепним, добродушним або дошкульним сміхом, народним гумором, — написав у передмові до неї вчений, літературознавець, голова творчого об'єднання українських письменників Криму Михайло Вишняк.

У новому виданні А. Вакулєнка продовжує розпочату у вигляді сміхотерапії в своїх попередніх трьох книгах розмову з читачами про такі негативні явища в суспільстві, як хабарництво, зловживання спиртним, сімейні сварки та інші побутові негаразди. Він говорить про різні ситуативні подробиці та історії з усмішкою, іронією, легким сарказмом. І найважливіше — з великим і щирим уболіванням за людей.

Персонажі байок хоч і казкові:

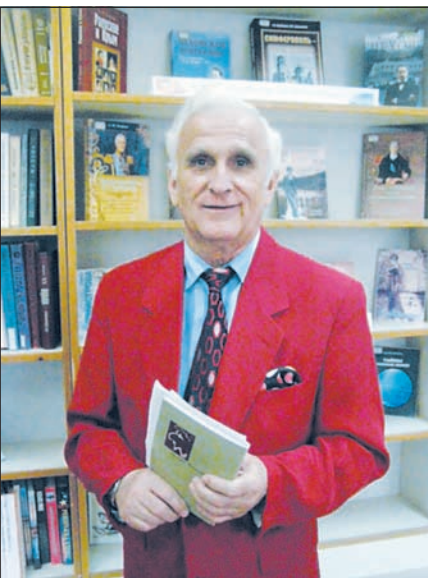
вовк, собака, заєць, лисиця, папуга, ворона, горобчик, але мораль у їхніх діях вся — до діла і, як гадає автор, читачу зрозуміла. А щоб не жити, як будяк у центрі квітника, або перед його бундючністю не гнутися до землі, не в'янути, як ніжні квіти, врятує нас, на його думку, світ краси.

Ми живемо у всесвітній красі
І всесвіт цей на крилах
нас тримає!

Мелодія його — це шлях до доброти,
До Бога, до любові...

До безкраю,
Що з'єднує усіх нас на землі.

А. Вакулєнка зачаровує музика слова в поезії, навколишня природа, хоч маленька, та смілива, по-дитячому грайлива річечка Салгір. У розділі «Дитячі усмішки та жарты» він за логікою сучасних дітей дає свої варіанти відповідей на їхню допитливість на уро-

ках, спостережливість в навколишньому середовищі, кмітливість у нестандартних ситуаціях на зразок забруднення костюма

після падіння в грязюку. Він з відтінком гумору переосмислює в «Перекладах» поезії відомого кримського дитячого поета Володимира Орлова, а в літературних пародіях, за словами М. Вишняка, найбільше виявилось і власне творче обдарування автора.

На завершення цієї тоненької українмовної книжечки обсягом понад дев'яносто сторінок, в яку ввійшло вісімдесят творів, друкуються тексти пісень, що виконуються на сцені, звучать у радіо — та телефірі. Це — пісні щастя і про Чорне море, «Лелеки», «Зацвітає соняшник». Видана форматом, що вміщується на долоні, ця збірка веселого українського слова від Аркадія Вакулєнка не тільки серце гріє, а й об'єднує нас усіх. Тож будемо сміятися — лиха не бояться!

Н. ВАСИЛЕНКО

ПРЕЗИДЕНТ ВШАНУВАВ ПАМ'ЯТЬ ЖЕРТВ БАБИНОГО ЯРУ

Президент України Петро Порошенко у Національному заповіднику «Бабин Яр» взяв участь у церемонії вшанування жертв трагедії Бабиного Яру. Глава держави поклав квіти до пам'ятника громадянам і військовополоненим, розстріляним німецькими фашистами у Бабиному Яру. Присутні вшанували пам'ять жертв розстрілів хвилиною мовчання.

Говорячи про уроки трагедії Бабиного Яру, Глава держави зазначив, що сьогоднішній день — нагадування всьому світу про те, яка небезпечна війна, як необхідно цінувати мир. «Україна ніколи не допустить відновлення фашизму, переслідування за національністю, розколу країни за мовою, вірою або будь-якою іншою ознакою. Україна єдина і залишатиметься єдиною», — заявив Президент.

Глава держави наголосив на тому, що «тільки єдина Україна здатна перемогти ті ризики і загрози, які

зараз постали перед нею».

Разом із Президентом у церемонії також взяли участь Голова Верховної Ради України Олександр Турчинов, Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк, глава Адміністрації Президента України Борис Ложкін, голова Київської обласної державної адміністрації Володимир Шандра, представники Адміністрації Президента, уряду, громадськості, духовенства.

Від імені Президента квіти також поклали до пам'ятного знака «Мінора», пам'ятного Хреста членам підпілля Організації українських націоналістів, а також місця вшанування пам'яті ромів, розстріляних у Бабиному Яру.

29 вересня 1941 року в окупованому нацистами Києві у Бабиному Яру почалися масові розстріли мирного населення. За два дні було вбито майже 34000 громадян, переважно єврейської національності.

СВЯТА ТА ЗВИЧАЇ

КІНДРАТІВ ДЕНЬ

Перші кроки робить по землі другий син осені — місяць жовтень. Його четвертий день називають Кіндратів. А вже 4 жовтня у церквах східного обряду вшановують Святого Кіндрата (Кондрата, Кодрата — ще так по-церковному звучить його ім'я).

Святий Кіндрат мав бути одним з учнів Ісуса Христа, яких також зовуть апостолами. Хоча міг і не зустрічатися із самим Сином Божим у часи Його земного життя, а перейняти науку від одного із перших апостолів — безпосередніх учнів Спасителя.

За деякими джерелами, Кіндрат загинув мученицькою смертю за Христову Віру у в'язниці. Святого заморили голодом. Це сталося приблизно 130 року. Тож він відійшов по Божу нагороду у глибокій старості.

У давнину з Кіндратового дня люди ретельно готувалися до зими. Про тих, хто легкожавив, казали: «Пустий господар по Кіндраті, бо не має кожуха в хаті».

А ще:

— На Кіндрата баба піч мостить для спання.

— На Кіндрата кидай лаву, а лизь на піч.

З дня Кіндрата батьки, чи діти вже засватані, заручені, починали підготовку до весілля, які справляли після Покрови. Називали це «приємними клопотами».

Народні прикмети прогностують:

— Якщо на Кіндрата різкий північно-східний вітер — очікуй холодної зими.

— Після Кіндратової негоди не жди у жовтні погоди.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

КУРБАН-БАЙРАМ

З 4 до 7 жовтня мусульмани Криму відзначають свято жертвопринесення Курбан-Байрам, одне з двох основних свят в Ісламі. Свято розпочинається з ранкового намазу, який читають у всіх мечетях Криму. Про це повідомили в Духовному управлінні мусульман Криму (ДУМК).

«У всіх районах Криму Курбан-Байрам супроводжуватиметься традиційними актами жертвопринесення. Своїми благами діяннями і молитвами мусульмани прагнуть заступити задоволення і милість Всевишнього. Також у цей день наші співвітчизники, які вирушили в хадж, молитимуться за процвітання Криму та єдність кримськотатарського народу. Час байрам-намазу — 8.30», — йдеться в повідомленні.

Як зазначили в прес-службі ДУМК, значення і зміст свята Курбан-Байрам в Ісламі величезні. Мусульмани цього дня здійснюють байрам-намаз у мечетях, моляться, вітають одне одного зі святом, а потім приносять у жертву тварину, м'ясо якої роздають малозабезпеченим сім'ям, сиротам, інвалідам, а також родичам і сусідам. У це велике свято родичі стають ближчі, ті, хто посварився, миряться, просять один у одного пробачення.

«Крим.Реаліті»

УКРАЇНСЬКА КНИГА ПРО НІМЕЦЬКУ БАБУСЮ

Комерційний директор інформативного агентства УНІАН Сергій Сай-Боднар виступив співавтором документальної повісті «Кохання і муки Магди Хоманн». Також над книгою працював журналіст-аматор із Німеччини Петер Хоманн. Презентація книги відбулася 25 вересня в УНІАН.

Петер Хоманн

Автори є нащадками Магди Хоманн, пише інформативне агентство «РБК-Україна». Пан Сай-Боднар є онуком героїні повісті, а пан Хоманн — її двоюрідний онук.

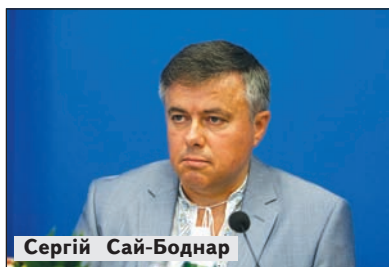
Як стало відомо під час презентації, ця книга — історія німкені, яка була свідком значних історичних для України подій. Під час Першої світової війни Магда Хоманн закохалася у військовополоненого українця Олександра Кучинського і без жодного документа потрапила на українське Поділля. На українській землі вона пережила колективізацію, Голодомор, сталінські репресії, ранню втрату чоловіка, віддала синів-близнюків до радянської армії.

Потім почалася Друга світова війна, під час якої її сини билися з її родичами і співвітчизниками. У 1942 році в окупований румунами Могилів-Подільський приїхав брат Магди — Густав, який хотів нарешті забрати сестру, якій ще не було 50-ти, до Німеччини. Але вона відмовилася, оскільки мала дочекатися з війни синів у батьківській хаті. Сини, Петро і Павло, повернулися живими, — у 1945-му і 1946-му роках, але вона їх так і не побачила. У листопаді 1944 року Магду Хоманн арештували каледисти. У ГУЛАГу вона і згинула — ніхто не знає, як, де і коли.

Доктор історичних наук, експерт Володимир Сергійчук зазначив, що пан Сай-Боднар показав приклад того, яким корисним може бути пізнання свого коріння. «Доля такої жінки, як Магда Хоманн, заслуговує на увагу видатних кіномитців. Ми сьогодні часто дивимось серіали — чи турецькі, чи аргентинські — і там дуже багато оповідається про життєві буденності. А доля Магди Хоманн — це доля, яка заслуговує на високе талановите перо та показ на кіноекрані. Доля цієї жінки в умовах

української радянської дійсності — трагедія, яка має бути оспівана. І ця доля може бути порівняна з долею багатьох світових літературних героїв...» — сказав пан Сергійчук.

Директор департаменту видавничої справи і преси Держкомтелерадіо України Олександр Кононенко висловив жаль з приводу того, що цю книгу не вдалося видати за програмою «Українська книга» для бібліотек, але водночас запевнив, що як тільки будуть виділені кошти з бюджету, ця книга буде перевидана для того, аби поповнити фонди бібліотек.

Сергій Сай-Боднар

«Телекритика»

(Фото УНІАН)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЖОВТЕНЬ

3

1621 р. — перемога війська під проводом Петра Сагайдачного під Хотиним.

1925 р. — відкрито Харківський державний театр опери та балету.

1973 р. — у Києві відкрито пам'ятник видатній українській поетесі Лесі Українці.

Померли:

1930 р. — Олена Пчілка, письменниця, мати Лесі Українки.

2008 р. — Ігор Ринарук, український поет, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка (2002). Президент Асоціації українських письменників.

4

1875 р. — засновано університет у Чернівцях.

1947 р. — ЦК КП(б)У ухвалив рішення про створення 7 спеціальних груп НКВД для ліквідації борців за незалежність України, членів Центрального та крайових проводів ОУН.

5

Всесвітній день вчителя. Професійне свято вчителів засноване ЮНЕСКО в 1994 році та відзначається щорічно 5 жовтня.

Український День вчителя. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (від 11.09.94 р.) в першу неділю жовтня.

У Незалежній Україні майже 860 тисяч педагогів, вихователів, майстрів виробничого навчання, науково-педагогічних працівників і управлінців. Вони навчають і виховують понад мільйон дошкільнят, більше п'яти мільйонів школярів, викладають майбутню спеціальність майже трьом мільйонам студен-

тів країни.

1594 р. — почалося повстання під проводом Северина Наливайка.

1918 р. — у Києві почалися переговори про входження Криму до складу України.

1933 р. — режисер Лесь Курбас звільнений з харківського театру «Березіль» за націоналізм.

Народилися:

1883 р. — Петро Болбочан, командувач Лівобережного фронту Армії УНР.

1909 р. — Богдан-Ігор Антонич, український поет.

1930 р. — Павло Попович, радянський космонавт, перший українець у космосі.

Помер:

1941 р. — Микола Трубляні, український дитячий письменник.

6

1596 р. — розпочався Берестейський церковний собор.

1648 р. — війська Богдана Хмельницького взяли в облогу Львів.

1917 р. — відбувся I Всеукраїнський з'їзд товариств «Просвіта».

1975 р. — київське «Динамо» виграло Суперкубок УЄФА.

Народилися:

1876 р. — Сергій Єфремов (справжнє прізвище — Охрименко), український громадсько-політичний і державний діяч, літературний критик, історик літератури, академік Української академії наук. Брав участь у розробці концепції української державності, української національної культури й освіти. Надрукував близько трьох тисяч статей та рецензій. Видав низку монографічних нарисів, присвячених творчості Марка Вовчка, Тараса Шевченка, Івана Франка,

Михайла Коцюбинського, Івана Нечуя-Левицького, Івана Карпенка-Карого, Пана Миколая Мирного та ін.

Незаконно репресований 1930 року в результаті сфабрикованого радянською владою так званого «процесу Спілки визволення України». Реабілітований 1989 року.

1881 р. — Іван Кочерга, український драматург. Виїхавши свій талант майстра гострого сюжету, в розвитку якого окреслювалася певна значуща авторська ідея, драматург створив видатну філософську драму — п'єсу «Майстри часу». Історичними драмами «Свіччине весілля», «Алмазне жорно» та «Ярослав Мудрий» він не тільки говорив про славу, хоч і складне, нерідко — тяжке минуле нашого народу, але й був суголосним своїми думками та ідеями змаганням і потребам сучасного йому дня.

1924 р. — Лев Венедиктов, радянський хоровий диригент, народний артист України, Герой України.

Л. Венедиктов

1924 р. — Лев Венедиктов, радянський хоровий диригент, народний артист України, Герой України.

1253 р. — короновано короля Данила Галицького в Дорогочині.

1905 р. — у Катеринославі засновано «Просвіту».

Померли:

1747 р. — Василь Григорович-Барський, український мандрівник і письменник.

1984 р. — Валерій Марченко, український дисидент-правозахисник, літературознавець і перекладач. Помер у в'язничній лікарні в Ленінграді.

2006 р. — вбита Ганна Політковська, російська журналістка українського походження. Її убивство розглядається як замовне, спрямоване проти свободи слова.

8

1596 р. — підписано Брестську унію, створено Греко-католицьку церкву.

1938 р. — в Ужгороді створено перший уряд автономного Закарпаття, яке з 30 грудня 1938 року почало називатися Карпатською Україною.

1942 р. — у Почаєві підписано Акт про об'єднання Української автокефальної православної церкви та Автономної православної церкви.

Народився:

1944 р. — Лесь Герасимчук, український літератор, філолог, культуролог.

Померли:

1917 р. — Сергій Васильківський, український живописець, пейзажист.

1938 р. — Гнат Хоткевич (псевдонім Гнат Галайда), український письменник, історик, композитор, мистецтвознавець, етнолог, педагог, театральний і громадсько-політичний діяч. Попав в неласку до влади в 1932 р. і після смерті М. Скрипника втратив державні роботи. Твори його були заборонені.

За єжовщини Хоткевич був заарештований. Особливою трійкою УНКВС по Харківській області від 29 вересня 1938 року засуджений до розстрілу за «участь у контрреволюційній організації». Вирок виконано 8 жовтня

1904 р. — Микола Бажан, український письменник, філософ, громадський діяч, перекладач, поет.

Помер:

2007 р. — Анатолій Погрібний, український літературознавець, письменник, критик і публіцист, політичний, культурний і громадський діяч, засновник і голова Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г. Ващенко.

М. Бажан

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ПОВЕРНУВСЯ В ЛАВРУ

У Києво-Печерській Лаврі відкрили пам'ятний знак Тарасу Шевченку. Він має вигляд мольберта і підставки під фарби, на якій стоїть лист із намальованим етюдом. Поруч стоїть стілець.

«Цією художньою формою хотілося підкреслити духовну присутність Шевченка. Хочеться, аби туристи, які приходять сюди на екскурсії, присідали на цей стілець і відчували настрій, з яким творив Тарас Шевченко», — розповів автор — скульптор Олесь Сидорук.

Місце розташування пам'ятного знаку не випадкове — саме тут 168 років тому український Кобзар намалював етюд церкви всіх святих Києво-Печерської Лаври.

Організатором заходу виступив фонд «Рідна країна» Миколи Томенка. «Сподіваємось, що з поверненням Шевченка в Лавру та відкриттям пам'ятного знаку на його честь Києво-Печерська Лавра стане більш українською, а Українська православна церква, що перебуває на території Лаври, ближчим часом позбудеться свого додатку «Московський патріархат», — зазначив Микола Томенко. (<http://www.unn.com.ua>)

Минулої неділі в експозиції просто неба «Козацький зимівник» Музею історії сільського господарства Волині-скансен, що в селищі Рокині Луцького району, було гамірно і святково, незважаючи на похмуру погоду. Волинська громада рідновірів «Лада» урочисто проводила велике осіннє свято — День осіннього рівнодення — свято Світовіда.

Наші пращури арійці-українці знали, що Світовид — це Святий Дух українського народу. Адже у Велесовій книзі писано:

*І Богові Світовидові
Ми славу прорекли,
По цей Бог став
Богом Правія і Явія,
І Йому співаємо пісні,
Яко єсть Він святий,
І через Нього ми
Побачили світ видимий
І буття Яви.
І Він буде нас у Навії береги,
І тому хвалу співаємо,
А співаючи,*

*маємо танцювати
І викликуємо Бога нашого,
Бо це Він Землю
І Сонце світле наше,
І звізди держить,
І Світ міцнішим творить.*

Найпростіше пояснення імені Світовіда: «Світло видіти». Це — Бог світла, родючості, врожаю, осіннього Сонця, син Сварога, Бог осіннього сонцезвороту (20-25 вересня). Чотирилікий Бог сучасного і майбутнього, якому доручено пильнувати, щоб на землі, у небі та в підземному царстві свято здійснювалися закони Права. Він має чотири обличчя (два чоловічі і два жіночі) під однією шапкою. Це Світовид відає всіма чотирма сторонами білого світу. Бо з настанням осені приходять Світовид — осінній мудрець-старець, прощання з яким відбувається взимку.

Громада здійснила обряд влячності за родючу силу землі, за плоди й овочі, що вона народила завдяки небесному вогню, посланому Видом. У пожертву Світовиду учасники свята принесли коровай, медові пироги, млинці, мед, вино, снопи збіжжя,

гроші і зброю. А діти — букети осінніх квітів, горіхи.

Світовидові воїни-козаки запалювали вогнище, як на Купала. Видів вогонь мав велику магічну силу, очисну, лікувальну. Бажаючи стрибати через цей вогонь, очищались і оздоровлялись.

СВІТОВИД — ОСІННІЙ МУДРЕЦЬ

Воїни також вважали його своїм покровителем. Вони знали, що Світовид, син Бога Сонця, воює з ворогами дня і на білому коні приносить на Землю світланок. У храмі Світовіда тримали білого коня, якого тільки волхв мав право виводити і годувати. Сідлати його заборонялося. Вважалося, що вночі Світовид сідає на коня і воює з ворогами. А тому у храмі біля статуї воїни ставили мечі для освячування.

В цей осінній день, в день осіннього рівнодення, біля статуї Світовіда громада провела святу годину. Провідний науковий співробітник музею — Ганна Яківна Середюк прочитала тематичну лекцію-екскурсію про походження традицій і звичаїв нашого народу саме в День осіннього рівнодення, показавши з науково-етимологічного боку витоки нашої духовності. Обрядодійство завершили святковою трапезою, традиційним чагуванням козацьким кулешем, яке перейшло у товариське спіл-

кування. Це було справжнє свято для ширих українців, перед яким розвіялись навіть хмари з холодним дощем, і ласкаве осіннє сонечко час від часу зігрівало усіх присутніх своїм теплом.

Не варто ставитись вороже і войовничо до своєї давньої історії. Слід повернутись до витоків своїх. У жодній країні світу так не знищувались культові пам'ятки, як в Україні. Тепер туристи з паломництвом їздять в Єгипет і Грецію, Італію та Індію, фотографуються біля святих реліквій сивої давнини. А ми, будучи Головою у світовій цивілізації (а не хвостом), понижили і зруйнували свої святилища, перші обсерваторії, скіфські і козацькі кургани. Прикро, що і в XXI столітті войовничі християни знову полюблять за історичними пам'ятками, нетерпимо ставляться до альтернативи у світосприйнятті.

Для довідки: статуя Світовіда більш відома широкому загалу як «Збруцький ідол», знайдений у 1848 році на Тернопільщині поблизу священної гори Богит. Оригінал нині зберігається в Краківському історичному музеї у Польщі. З історичних та наукових джерел ми відновили його образ, а втілює у чотириметрову скульптуру з цільного дуба, що став оригінальним експонатом в експозиції просто неба Музею історії сільського господарства Волині-скансен, відомий київський скульптор — Володимир Шолудько.

Тепер статуя Світовіда є цікавим експонатом експозиції просто неба як святилище древніх слов'ян, що поруч з православною каплицею мирно уживаються, як і з кузнею, і вітряком, що охороняються законом.

Олександр СЕРЕДЮК, директор Музею, доктор філософії, член Національної спілки краєзнавців України

25 ТИСЯЧ ХАСИДІВ ВІДЗНАЧИЛИ ЄВРЕЙСЬКИЙ НОВИЙ РІК В УМАНІ

Точну кількість хасидів, які 24 вересня прибули до Умані на могилу свого духовного батька цадика Нахмана, щоб із першою зіркою на небі зустріти Рош Га-Шана (єврейський Новий рік), назвати важко. Вже на ранок їх було більше 20 тисяч, а прочани все прибували й прибували. Під вечір Умань заповнили хасиди із 25 країн світу. Культіві святкові заходи з нагоди Нового 5775-го року проходили на могилі цадика Нахмана та у приміщенні місцевої синагоги.

Це свято символізує початок нового року й нової долі для кожної людини. Здавня вважається, що саме цього дня Всевишній записує в Книгу Життя головні події, що трапляються з людьми наступного року. Комусь єврейський Новий рік віщує радість, комусь — достаток, а комусь — кохання. Євреї вірять, що Бог усім людям готує тільки щасливу долю. Тому Рош Га-Шана можна вважати святом життя, віри й добра. Свято проходить під спів труби шофара, яку цього дня має почути кожен єврей. Його не можна уявити без красивих подарунків, святкового столу, де є яблука з медом, різні солодощі, кілька моркви, що нагадують золоті монети. А ще тут обов'язково мають бути страви з риби, яка вважається символом достатку.

Під час масових зібрань в ангарі, де розташована могила цадика Нахмана, хасиди помолилися за мир в Україні й засудили тероризм, бо добре знають, що це таке. У центрі міста вони виставили скриньки для пожертвувань і стали збирати гроші на потреби української армії, яка воює на Донбасі. Не оминули своєю увагою паломники

ПУТІНСЬКИМ «ПАЛОМНИКАМ» В УКРАЇНІ

Павло ГЛАЗОВИЙ

ОРЛИНЕ ПЛЕМ'ЯЧКО

Хоч в Ізраїлі євреям Життя непросте, тісно їм, Та вони близьких по крові Закликають в рідний дім: — Приїжджайте в край коханий! Ми притулок вам дамо. Проживайте з нами вкупі, Як усі ми живемо. А Росія не скликає Рідних дочок і синів, Хоч землі достатньо має, Більше в тисячі разів. Там же нікому трудитись, Там же злидні й темнота. А дітей орел двоглавий Під крило не підгорта, Не гукає, не скликає, Щоб додому прибули. Щоб Вітчизні історичній

Стать на ноги помогли. Ось хоча б і в Україні — Скільки ширших росіянь, Тих, що гордо заявляють: — Я — товариш, а не пан! Незалежність українська В печінках засіла їм. Як вони скучають, бідні, За отечеством своїм! Гляньмо в Рад у Верховну, Там же стільки є орлів, Що по-нашому стулити Не уміють пари слів. Їх же, бідних, заставляють Україні присягати. А на кой їм Україна, Єслі єсть Росія-мать? Та чому ж орел двоглавий Хитро збоку поглядає І орляток не скликає До єдиного гнізда? А тому, що хоч в орляток Є проблема з язиком, З України у Росію Їх не витурить кілком.

Неабиякі прибутки отримує і Елізер Кіршбаум — власник наметового містечка, розташованого на вулиці Челюскінців під пішохідним мостом, який з'єднує два береги Уманки. Там, у наметах, що стоять у кількох метрах від води, щороку проживають близько 4-5 тис. паломників. Напередодні нинішнього свята місцеві жителі вирішили демонтувати огорожу цього незаконного наметового містечка на прибережній території. Та хасиди упростили цього року дозволити тут поселити прибульців, а за ці незручності подарували місту 200 тис. грн. компенсації, які поповнять місцевий бюджет. Надалі статус наметового містечка буде переглянуто й узаконено.

Сергій ГОРИЦВІТ
На фото: колективна святкова молитва; вулицями Умані пронесли циліндр із торою

В теплій залі крісла терти Та любить Росію-мать — Це не те, що плуга терти Чи вугілля добувати. О, якби було можливо, Дружним хором ця братва Прочитала б не присягу, А Єсенінські слова: «Єсли крикнет рать святая: «Кинь ты Русь, живи в раю!» «Я скажу: «Не надо рая, Дайте родину мою». Але там, в Росії, жити — Діло нині нележке, Легше «родіну» любити Від Росії «вдалеке», Та й таких же є чимало: Він у нас керівником, А в Москві з його талантом Не взяли б і двірником. Ось чому орел двоглавий Цих орлят не помічає Крикунів і дармодів Там домашніх вистачає.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.:** (044) 498-23-64; **e-mail:** nvu.kultura.porhun@gmail.com